

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

YEKTA KOPAN KARBON KOPYA

öykü

2.
BASKI

© 2007, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2007

2. basım: Kasım 2012

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Faruk Duman

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © Cansu Boğuşlu

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-0773-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

YEKTA KOPAN KARBON KOPYA

ÖYKÜ

Yekta Kopan'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Fildişi Karası, 2000

Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri, 2001

Yedi Derste Vicdan Muhasebesi, 2003

İçimde Kim Var, 2004

Kara Kedinin Gölgesi, 2005

Bir de Baktım Yoksun, 2009

Kediler Güzel Uyanır, 2011

YEKTA KOPAN, 1968'de doğdu. *Hayalet Gemi* dergisindeki çalışmalarıyla tanındı. İlk kitabı *Fildişi Karası* 2000 yılında yayımlandı. dtv (Deutscher Taschenbuch Verlag) tarafından yayımlanan *Alles Blaue, alles Grüne dieser Welt* ve İngiltere'de yayımlanan *The Lounge Companion Vol.2* seçkilerinde birer öyküsüyle yer aldı. *Daha Önce Tanışmış mıydık?* adındaki e-kitabı, altkitap.com tarafından okura ulaştırıldı. Okul öncesi için yazdığı ve Şilili ressam Alex Pelayo tarafından resimlenen çocuk kitabı *Burun* 2009 yılında yayımlandı. Çeşitli gazete ve dergilerdeki yazı çalışmalarını *Milliyet Sanat* dergisinde, *Milliyet Kitap* ekinde ve *Fil Uçuşu* adını verdiği blogunda sürdürüyor. *Aşk Mutfağın- dan Yalnızlık Tarifleri* 2002 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'na, *Karbon Kopya*, Dünya Kitap 2007 Yılın Telif Kitabı Ödülü'ne, *Bir de Baktım Yoksun*, 2010 yılında Yunus Nadi Öykü Ödülü ve Haldun Taner Öykü Ödülü'ne değer görüldü. Mısır-Etrac Yayınevi tarafından Arapça olarak yayımlanan *Bir de Baktım Yoksun*'un Bulgarcaya çeviri çalışmaları da sürmektedir. *Einmal werdet ihr noch wach...* (2012) isimli seçkide bir öyküsü yer aldı.

İçindekiler

Çevirenin Notu	11
"Meme"	33
Becerikli Bay Kerim İnal	51
Borges ve Ben	75
Kafka'yla Yolculuk	91
Çarpışma Testi Kuklaları	97
Sevgili Kardeşim...	109
Gerçeğin Halleri	125
Metafor	131
Epilog	197

ÇEVİRENİN NOTU

El Toreador

García Perez Samango
orijinalinden çeviren: Y.K.

Musluğun borusuna baktı uzun uzun. Bakır boru, iki yanındaki vanaların ortasında, kıvrık burnuyla avının çürümeye başlamış etlerini kemirmeye hazırlanan bir akbaba gibiydi. Okuldaki bir ansiklopedide görmüştü akbabanın fotoğrafını; *Hayvanlar Ansiklopedisi*. Avını yemeden önce, öldüğünden iyice emin olmak için çevresinde daireler çizerek, bıkmadan usanmadan saatlerce uçarmış bazen. Belediyenin yol yapım ekibindeki o kocaman kamyonlardan birini kullanan Armand Gutiérrez'in oğlu Vicente, matematik öğretmeni sınavlar sırasında sınıfta daire çizer gibi dolaştığı için ona, "Akbaba" demeleri gerektiğini söylemişti bir keresinde. Ama Pablo'ya kalırsa evlerindeki musluk, matematik öğretmeni Sinyor Rosales'den daha çok benziyordu akbabaya.

Annesinin gelmesine daha altı saat vardı. Ağabeyleri Jorge ve Joacquin ise ancak gece yarısına doğru evde oluyorlardı. O da ağabeyleri gibi fabrikada çalışmak, iş çıkışı arkadaşlarıyla buluşup kafa çekmeye gitmek, eve dilediği saatte gelmek istiyordu ama annesi diyeceğini demişti bir kere; önce okul bitecek. Gerçi her gün okuldan sonra iki saatliğine Sinyor Lopez Marin'in arka bahçesi sera olan küçük dükkânına gidip büyük ve süslü mağazalara gönderilecek güllerin dikenlerini ayıklıyordu

ama o işten sayılmazdı. Kaderi burada da peşini bırakmıyordu zaten; *Plaza de Escuela*'daki¹ dükkânda okulun adından kurtulamıyordu. Para meselesi de tatsızdı; Sin-yor Lopez Marin, kazandığı *pesetaları*² kendisine vermiyordu. Ay sonuna denk gelen pazar günü, kilise çıkışında paraları annesinin avucuna sayarken biraz başını okşar, bu ay iyi çalışmadığını ama önümüzdeki ay kendisini affettireceğine emin olduğunu söylerdi. Yok artık, daha neler! Annesi paradan bir teklik bile koklatmazdı Pablo'ya; hepsi okul masraflarına. Çiçeklerden nefret ediyordu ayrıca. Ufaklığın beşiği kadar küçük olan serada sağa sola dönerken her tarafı sınıslıklam oluyordu, güllerin içinde durduğu toprak saksılar o kadar ağırdı ki fazlaca indirip kaldırdığı günlerin gecesinde göbek deliği kanıyordu, bir de dikenler vardı tabii... Yine de sınıftaki birçok çocuktan daha şanslıydı. Boya atölyesinde, balıkçıda, domates kasalamada çalışanlar da vardı. Hiç değilse güller sayesinde güzel kokuyordu. Sınıfın en kıvırcık saçlı kızı Rosa, seni koklamaya bayılıyorum demiyor muydu, içi gidiyordu. Rosa, ey dikensiz Rosa.³

Bir ara Pere'nin mızıldandığını duyar gibi oldu. Hemen yan odaya koştu; zaten evleri üç odacıktı. Annesiyle Pere'nin odası, ağabeylerinin yataklarının arasında kendi küçük şiltesinin olduğu oda ve bir köşesinde yıkandıkları, diğer köşesinde yemeklerini yedikleri mutfak. Tuvaleti de unutmamalı. Nefret ederdi tuvaletten, çünkü evin en büyük penceresi buradaydı. Oysa kendi odalarında pencere yoktu. Nefret ederdi tuvaletten, pencerelerini çaldığı için.

Pere yatağın üstünde oturuyordu, mızıldandığı falan da yoktu. Derin bir nefes aldı, canının sıkkın olduğu şu

1. (İsp.) Okul meydanı. (Ç.N.)

2. Avrupa Birliği'ne katılmadan önce İspanya'nın para birimi. (Ç.N.)

3. (İsp.) Rosa, gül demektir. Yazar burada çift anlamdan faydalıyor. (Ç.N.)

anda bir de ufaklığın ağlamasını çekemezdi doğrusu. Pere ağlamaya bir başladı mı, tören arabalarının sirenleri gibi öterdi. Neyse ki annesinin durmadan, “Şeytan çekicim benim,” diye sevdiği afacan, mutlu bir gülümsemeye önündeki fasulye tanelerini avuçlayıp tekrar yere atmakla meşguldü. “Aman dikkat et, fasulyeleri yutmaya kalkmasın, boğulur Tanrı korusun,” demişti annesi. Kapıdan her çıkışında buna benzer bir şeyler söylerdi zaten: “Fasulyelere dikkat et, iplere dikkat et, çatallara dikkat et, kediotlarına dikkat et...” Pablo her seferinde, “Bana bunları söyleyeceğine, Pere’nin önüne tehlikesiz şeyler koysana,” demek ister, susardı. Tehlikesiz ne vardı ki?

Hem korkudan bahsetmeyi sevmiyordu. Ne de olsa Pere de kendisi gibi, ağabeyleri gibi, Alejandro Suárez gibi bir erkekti.

Alejandro Suárez; gelmiş geçmiş en büyük boğa güreşçisi.

Pablo ne zaman bunu söylese ağabeyleri, “El Cordobés’in⁴ yanında Suárez’in adı bile anılamaz,” derlerdi. El Cordobés’in bütün dünyayı avucunun içine almış bir efsane olduğunu Pablo da biliyordu. Ama Suárez bir baş-

4. Asıl adı Manuel Benítez Pérez olan, gelmiş geçmiş en ünlü boğa güreşçisinin lakabı. Benitez Perez, VIII. yüzyılda Emeviler tarafından başkent yapılan Kurtuba (Córdoba) bölgesinden olduğu için “Córdobalı” anlamına gelen bu lakapla anılmaktadır. Seyircileri ateşleyen ve gösteriye yatkın bir boğa güreşçisi olarak 1960-1970 arasında çok popüler olmuştur. İki gazetecinin –Larry Collins ve Dominique Lapierre– El Cordobés’in hayatından yola çıkarak yazdığı *Yasımı Tutacaksın* adlı belgesel-roman bir zamanlar çok popüler olmuş ve Payel Yayınları tarafından Türkçesi de yayımlanmıştır. Bir boğa güreşine gitmek üzere evden ayrılan El Cordobés’in, “Ağlama Angelita, bu akşam sana ya bir ev alacağım ya da yasımı tutacaksın,” sözleriyle başlayan kitap sadece ünlü boğa güreşçisinin yaşamına değil, İspanya İç Savaşı’na da ışık tutmaktadır. Faşist diktatör Franco’nun da hayranları arasında bulunduğu El Cordobés için Kahire doğumlu Fransız şarkıcı Dalida “El Cordobés” adında bir şarkı söylemiştir. Bu şarkının melodisi üstüne Sezen Cumhur Onal’ın yazdığı sözlerle ortaya çıkan “Seni Beklerim Öptüğün Yerde” adlı şarkıyı da önce Niño de Murcia (Türkçe olarak), sonra Nilüfer söylemiştir. Ancak bu şarkının El Cordobés’le bir ilgisi yoktur, bir aşk şarkısıdır. (Ç.N.)

kaydı. O, Pablo'nun kahramanıydı. Okuldaki bir arkadaş Suárez'in kocaman bir fotoğrafını göstermişti bir gün; Pablo ne kadar da çok istemişti o fotoğrafa sahip olmayı. Arenanın ortasında hafif yan duruyordu Suárez. Bir elinde *muleta*'sı⁵ bir elinde kılıcı. Ceketindeki göz alıcı süslemeler ne kadar renkliyse bakışları bir o kadar karanlıktı. Uzun, kaslı bacaklarını iyice bitıştirmiş, göğsünü şişirmişti; hiçbir şey yapmasa bile, sadece böyle dursa bile, karşısına çıkacak boğaya dünyanın kaç bucak olduğunu gösterebilirdi.

Okuldaki bazı çocuklar –Adlarını vermeye ne gerek var?– uğraşıp dururlardı Pablo'yla. Kimi zaman ders sonrasında önünü keser, nedensiz yere dalga geçerlerdi. En çok da boyuydu alay konusu olan; “Oradan dünya nasıl görünüyor cüce, geceleri annen seni dolabın çekmece-sinde mi yatırıyor, söylemek istediklerini ayakka-bı-larımıza söyle, seni ancak onlar duyabilir...” Duymazdan gelirdi Pablo; dişlerini sıkar, elini cebine sokup yumruk yapar, hızla yürüyerek yanlarından geçmeye çalışırdı. İşte o zaman yaşanacaklar, serserilerin insafına kalırdı. Eğer kendilerini Pablo'dan daha çok eğlendireceğine inandıkları başka bir şey varsa gitmesine izin verirlerdi; ama o anda tek eğlenceleri Pablo ise...

Burnunu kanatıp yakasız gömleğini iki parçaya ayırdıkları gün yarı ağlamaklı bir sesle ağabeyi Joacquin'e şikâyete gitmişti. “Karı gibi ağlama,” demişti ağabeyi, “savasını kendi başına kazanmayı öğrenemeyene erkek denmez.” Kendisine, “karı” dediği için, ağabeyinin pek havalı çıkışını alıp kışına saplamak istemişti Pablo; bıçağın so-

5. (İsp.) Boğa güreşçisinin boğayı yönlendirmek için kullandığı bir sopaya geçirilmiş bez parçası. *Muleta*'ların genelde kırmızı veya pembe renkte olmasından dolayı boğaların kırmızı renge saldırdığı yolunda bir inanç vardır. Bu pelerinlere *capa* adı da verilmektedir. (Ç.N.)

kulacağı en iyi yerin kış olduğunu da ağabeyinden öğrenmişti zaten... Joacquin... Annelerinden gizli tütün sarıp içen Joacquin. Her gece komşularının kızı Elvira'nın penceresine çakıl taşları atan Joacquin. Pablo'nun ağlaması umurunda mıydı sanki: "Zırlama eşek herif, şu haline bak, ağlamaktan yüzün Buñol⁶ sokaklarına dönmüş."

Neden herkes onunla uğraşıyordu ki? Annesi, ağabeyleri, öğretmenleri, Sinyor Lopez Marin, hatta küçük Pere... Babası yaşıyor olsaydı böyle olmazdı. Belki bütün aileyi aynı anda sevemezdi babası; ama mutlaka bir çözüm bulurdu. Örneğin... örneğin her gün birinin günü olurdu; ilk sıra annesinin tabii, sonra Jorge, sonra Joacquin, sonra Pablo, en sonda da Pere... Kendisine sıra beş günde bir geleceğine göre... bir ay otuz gün desek... otuz bölü beş... tersten gidecek olursak... beş kere altı... otuz... ayda altı kere babası sadece ama sadece Pablo'yu severdi. Sadece Pablo'yu.

O altı gün boyunca neler neler yaparlardı baba oğul. Toprak sahada top koşturanları izlemeye giderlerdi, babası kahvede domino oynayanlara takılırken Pablo da bir kenarda zencefilli gazoz içerdi, yürüyüş yaparlardı, hatta babasından kavga etmenin inceliklerini bile öğrenebilirdi. "Sol elinle yüzünü koru, sağ elini de yumruk yapıp saldır, aman ayaklarına dikkat et, en önemlisi sağlam durmak..." Söylemesi kolay, nasıl yapacağım? "Sen benim oğlumsun, sen en güçlüsün, yapacaksın, yapmalısın..." Hem belki babası, Alejandro Suárez gibi durmayı da öğretirdi.

6. Valencia bölgesindeki Buñol kasabası "Domates Festivali - La Tomatina" ile ünlüdür. Bu geleneksel etkinlikte tonlarca domates kasabanın dar sokaklarında, katılımcıların elinde birer savaş aletine dönüşür. Domates savaşından önce su savaşını yapmış olan insanlar, kendilerinden geçercesine eğlenirler. Ağustos ayında düzenlenen bu eğlencenin sonunda kasabaya ezilmiş domateslerin ağır kokusu ve kırmızı bir renk hâkim olur. Yazar, Joacquin'e, "Yüzün Buñol sokaklarına dönmüş," dedirterek, Pablo'nun yüzünün ağlamaktan kıpkırmızı olmasına bir gönderme yapıyor. (Ç.N.)

Zaten öyle durmayı öğrendiği gün okuldaki bütün çocuklar ondan korkmaya başlarlardı. Cüce de kimmiş, çekilin yolumdan salaklar ordusu!

Mutfağa döndü. Musluğa baktı yine. Pis akbaba. Avını yemeden önce nasıl da tıslıyordu. Tıslamaktan başka işe yaramayan musluk yüzünden, yine kilisenin yanındaki çeşmeden su doldurmaya gitmesi gerekecekti. Ağır kovalardaki suları pantolonuna sıçrata sıçrata eve dönerken akbabaya küfredip duracaktı. Tısss! Bok suratlı! Tısss! Papaz takkesi! Tısss!

Bir an kendini tutamayıp parmağını musluğun borusundan soktu. Sanki bilinmeyen bir şey orayı tıkamış da, küçük parmağı sorunu çözecekmiş gibi. Sokmasıyla da çıkarması bir oldu... Fareler! Pablo çok korkardı farelerden. Nefret ederdi. Büyük ağabeyi Jorge, su borularında farelerin gezindiğini anlatmıştı günün birinde. "Hem babamızı da o fareler ısırды, o yüzden hastalandı, yoksa ölecek adam değildi bizim moruk," demişti. "Fareler, ısırmadan önce insanın burnuna üfler, o zaman hiçbir şey hissedemez hale gelirsin, ısırıldığıнын farkında olmadığından onlar da afiyetle etini kemirmeye başlar." Pablo, hep sormak istemişti Jorge'ye ama çekinmişti. Acaba babası öldüğünde burnu yok muydu?

Babası aklına düştüğü anda... işte tam o anda kararını verdi... Ağabeyleri kadar, babası kadar, sınıflarının en iri çocuğu Giga kadar cesur olduğunu gösterecekti bugün. (Eliši dersi sırasında, büyük sınıflardan süslü bir oğlanın ayakkabısına, kaşla göz arasında, nasıl da cesurca tükürüvermişti Giga!)

Ayak parmaklarını emmeye çalışan Pere'ye baktı; gözü ufaklığın altında serili olan çarşaftaki çizgilere takıldı: sarı, mavi, yeşil, beyaz... Sonra tekrar sarı, mavi... Çarşafın yıkanmaktan solmuş renkleri, bir anda alacalı bulacalı bir panayır şemsiyesi gibi gözünün önünde dön-

meye başladı. Şemsiyenin dönmesi durduğu anda, beyaz gömlekli, siyah fırfır etekli kızlar sağa sola kaçıştılar; gölgelerin arasından olağanüstü parlaklıktaki renkleriyle, göz alıcı kıyafetiyle bir *toreador*⁷ geliyordu. Artık ka-

7. (İsp.) Boğa güreşlerinde en yüksek rütbeli boğa güreşçisine (*torero*) verilen ad. Bu güreşlere *corrida* adı verilir, sayısız aktör rol alır ve hepsi tek bir düşmana (!), yani *toro bravo*'ya (güreş boğası) karşı mücadele verirler. *Corrida*'nın *tercio*'ları (aşamaları) şöyledir: Önce *pikador*'lar sahne alır. Bunlar zırhlı atlarla boğaya saldırır ve mızraklarını hayvanın özellikle boyun bölgesine saplarlar. Yaralanan boğa arenada deli gibi, acı içinde koştururken *banderillero*'lar hayvana küçük oklar (*banderilla*) saplamaya başlar. İşkence bununla da bitmez. Sıra-yı *matador*lar alır. (Not içinde not: *Matar* fiili öldürmek manasına gelir, *matador* adı bu fiilden türemiştir.) *Matador*, kan revan içinde kalmış hayvanın kafasına süslü şişler takar. Bütün bu eziyet arenadan yükselen "Olé!" nidaları eşliğinde, törensel bir havayla yapılır. Son olarak en büyük boğa güreşçisi (*toreador*) görünür. *Muleta*'sı (bkz. dipnot 5) ile eceli çoktan gelmiş olan boğayı arenada iyice gezdirir. Vahşet duygusunun zirveye çıktığı anda, kılıcını tek bir hamlede, öldürmek için saplar. Bir canlının her türlü eziyeti gördükten sonra öldürülmüş olması, olağanüstü bir marifetmiş gibi çılgınca alkışlanır. Boğanın kana bulanmış ölüsü, atlarla arenanın dışına taşınırken *toreador* zafer turu atmaktadır: alkışlar, tezahüratlar ve ateşli kadınlardan aşka davet anlamında atılan buket buket çiçeklerin eşliğinde... Böylesine insanlık dışı bir eğlencenin (!) en büyük meraklılarından biri de, edebiyatın önemli isimlerinden Ernest Hemingway'dir (1889-1961). (Not içinde ikinci not: Konuyla ilgili olarak özellikle bkz. *Güneş de Doğar*) Aslında eserlerinde konuya yer veren tek edebiyatçı Hemingway değildir. (Not içinde üçüncü not: Örneğin Hemingway'in ilk döneminden etkilendiğini söylemekten çekinmeyen Charles Bukowski'nin "The Priest and The Matador" adında bir şiiri, Philippe Djian'ın "Matador" adlı bir romanı, Jean Anouilh'in *The Waltz Of The Toreadors* adlı bir oyunu, Pedro Almodóvar'ın *Matador* adlı bir filmi –senaryosu– vardır; tabii ki örnekleri çoğaltmak mümkün. Ancak bu eserlerin çoğunda simgesel göndermeler söz konusuysen, Hemingway'in özel hayatında da bir boğa güreşi tutkunu olduğu bilinmektedir.) Düşündürücü olan, *El Toreador* da, boğa güreşi kavramı ve bu kavramın içindeki oyuncuların güç sembolü olarak verilmesi, daha da acısı bunların bir çocuğun gözünde yüceleştirilmesidir. Çeviriyi yaptığım süre boyunca, Pablo'nun erkeksi güce bakışı, başka bir simge ile verilemez miydi sorusunu sıklıkla sordum. Şunu da belirtmem gerekir ki, bir ulusun, "atalarımızdan kalan kutsal miras" olarak nitelendirdiği bir olgu üstüne o ulustan olmayan biri olarak, yorumlarım kişiseldir. Öyküdeki *matador* mitleştirilirken emekleriyle yaşamaya çalışan diğer erkek rollerinin çaresizlik kısılcığında gösterilmesini ulusal davranış kalıplarıyla, folklorik kodlarla açıklamak akıllıca değil kanımca. Ama bunu söylerken bile kendi kendimle ters düşmeye ve yaptığım yorumlardan dolayı okurdan özür dilemeye hazırım. Çünkü bir okur olarak beni de çok etkilemiş yazarların, şairlerin bile konuya farklı bir yaklaşımı var: örneğin Federico García Lorca, boğa güreşini "gerçek dinsel drama" olarak nitelendiriyor. Diyeceksi iz ki, bu yorumu övgü olarak değerlendirmek yanlışır, dinsel olana eleştiri de söz

rarını vermişti; geri dönüş yoktu: Alejandro Suárez'i görmeye gidecekti.

Suárez'in bir kütüphane açılışı için kasabaya geleceğini iki gün önce belediye binasının yanındaki panoya asılan ilanlardan öğrenmişti. Kütüphaneleri pek sevmezdi açıkçası; gerçi okuldaki küçük odadan başka kütüphane görmemişti ya! Koskoca Alejandro Suárez, içinde yirmi-otuz kitap olan, öyle küçük bir odanın açılışı için geliyor olamazdı tabii. Çok daha büyük bir yer olmalıydı. Neresi olduğunu öğrenmek için Sinyor Lopez Marin'in ağzını aramış, "Kütüphane ne işine yarayacak, başıma âlim mi kesildin kerata, dırdır edeceğine işine bak," azarlamasıyla zorlamaktan vazgeçmişti. Neyse ki, ilana bir kez daha, dikkatle baktığında, kütüphanenin yerini, yani Suárez'in açılış için nereye geleceğini öğrenmişti.

"Ah aptal kafam," dedi, yüksek sesle, "keşke açılışa Rosa'yı da davet etseydim." Gelir miydi? Gelirdi herhalde. Ama Rosa'yı davet edeceği yer bu sıradan açılış olmamalıydı; dahası vardı sırada. Suárez, açılıştaki kalabalık arasında Pablo'yu görünce, yanına çağıracaktı nasıl olsa, "Böylesi bir kalabalıkta bile dikkat çekecek kadar cesur bir çocuksun sen," diyecekti, "hafta sonu çıkacağım *corrida*'da⁸ senin gibi bir yardımcıya çok ihtiyacım var. Lütfen kırma beni, lütfen kabul et!"

Annesinin, ağabeylerinin kızacağını bildiği halde, kendisinden yana yakıla yardım isteyen bu ustayı, bu efsaneyi kırmayacak, teklifi kabul edecekti. Rosa'yı davet

konusu olabilir. Açıkçası Lorca'nın edebiyatına baktığımızda bunun bir övgü olduğunu anlamak zor değil. Neyse; amacım öyküyü bağlamından koparıp başka bir limana taşımak değil. Boğa güreşlerinin o kanlı görüntüleri aklıma düşünce birden sinirlendim galiba. Son olarak şunu söylemeliyim; bir canlının katledilmesi i, ne nedenle olursa olsun, kabul etmem olanaksızdır. (Ç.N.)

8. (İsp.) Boğa güreşi (bkz. dipnot 7). (Ç.N.)

edeceği yer belliydi işte: Plaza de Toros Las Ventas.⁹ Güneşli bir gün, mahşeri bir kalabalık... Herkes genç *toreador*'un ilk dövüşü hakkında türlü yorum yapıyor; fısıltılar, uğultuya dönüşüp gökyüzüne yükselmekte. Annesi, Pere'yi kucağına almış, iki ağabeyinin ortasında heyecanla Pablo'nun arenaya çıkacağı ânı bekliyor; "Yiğit oğlum benim, keşke baban da bugünleri görebilseydi." Babası uzakta değil oysa; yukarıda bir yerden (baban artık yukarıda dememişler miydi?) oğlunu izlemeye hazırlanıyor. *Presidencia*'nın¹⁰ en ön sırasında Rosa oturuyor; Rosa, ey dikensiz Rosa... Elinde bir gül var, heyecanlı, kıvrır kıvrır saçlarının gölgesi bile gözlerindeki heyecanı gizleyemiyor. Dövüş bittiğinde, Pablo coşkuyla alkışlayan halkı selamlamak için arenayı turlarken fırlatacak gülünü; aşkını ilan edecek. Bakışlar önce *arrastre*

9. Plaza de Toros Las Ventas, İspanya'nın en meşhur boğa güreşi alanıdır. Madrid'de yer alan ve Neo-Mudejar tarzda (Not içinde not: XIX. yüzyıl sonunda görülen, Mağribilere ait bir mimari tarz) inşa edilmiş olan bu arena, yanındaki Museo Taurino ile ünlü matadorlar Antonio Bienvenida ve Jose Cubero'nun heykelleriyle de meşhurdur. Bu noktada belirtmem gereken önemli bir nokta var: Bence yazar, hikâyenin içinde boğa güreşiyle ilgili bütün göndermeleri yapmaya abartılı bir özen göstermiş. Bu abartı da, hikâyenin zaman zaman turistik gezi kitapçığı havasına bürünmesine yol açmış. Örneğin, Pablo'nun, Suárez'le karşılaşma ve Rosa'yla buluşma düşünüyü anlatan bu bölüm, boğa güreşiyle ilgili bilgilerde eksik kalmaması için yazılmış gibi. (Not içinde ikinci not: Dipnot 10, 11 ve 14'te de görüleceği üzere yazar, Plaza de Toros Las Ventas'tan söz etmekle yetinmemiş, arenanın bölümleri i de tanımlama hevesine kapılmış.) Açıkçası bence bu bölüm "yapıştırma" bir bölüm. Başlarda Pablo'nun duyguları ve düşünceleri üzerinden, babasız büyümek durumunda kalan küçük bir çocuğun dünyasına kapı açan hikâye, bu bölümlerde samimiyetini yitirmiş. Oysa (belirtmeye gerek yok, tabii ki yine bana göre) edebiyatta önemli olan samimiyettir. Bilgi kullanımı, metnin samimiyetini zedelemeye başladığında, okurun sorgulama alanı genişlemekte, yargılama sınırlarından içeri girmektedir. (Not içinde üçüncü not: Aslında bu metinde böylesi bir durumun olup olmadığı konusunda da bulutlu bir görüntü vardır. Belki de en doğrusu, yazarın bu tanımlamalarını çıkarıp –okur istediği yeri atarak okuma hakkına sahiptir– metni bir kere daha okumaktır. İtiraf etmem gerekiyor ki, bu bölümleri çevirirken ben böyle yaptım.) (Ç.N.)

10. (İsp.) Arenada başkan locasının bulunduğu yer. (Ç.N.)

de toro'ya¹¹ çevriliyor; dört yaşını henüz devirmiş, boynuzu törpülenmemiş bir boğa¹² fırlıyor arenaya: *Banderilero*'lar, *matador*'lar gözü dönmüş bir şekilde sağa sola saldıran boğaya haddini bildiriyorlar önce. Derken bütün seyirciler ayağa kalkıyor; Rosa da... Rosa...

Alejandro Suárez ve Pablo... Bir örnek *traje de luces*'lerinin¹³ içinde *puerta de cuadrilla*'da¹⁴ görünüyorlar. "Olé! Olé! Olé!"

"Ahhhh!"

Zavallı Pablo! Arenayı dolduran halkı selamlamak için eğilince... kafası... masanın kenarına... küttt! Olmuyordu işte, hayallerinde bile ona rahat vermiyorlardı. Sate baktı. Zaman ne kadar da yavaş geçiyordu. Şimdi çıkarsa Pere'yi uzun süre yalnız bırakmış olacaktı, daha geçse kalsa annesine yakalanma tehlikesi baş gösterecekti. Kafası karıştı. Suárez, tam dörtte açılışa olacaktı.¹⁵ Küçük

11. (İsp.) Boğaların arenaya çıkış kapısı. (Ç.N.)

12. Dövüş boğaları ancak dört yaşlarından sonra arenaya çıkabilirler. Boğa ne kadar gençse ataklığı, saldırganlığı, dolayısıyla tehlikesi de o kadar fazladır. Günümüzde boğa güreşlerinde, boğanın boynuzları törpülenmekte, böylelikle sivriligi giderilmektedir. Yani zavallı hayvanların gördüğü işkence, arenaya çıkışlarından çok önce başlamaktadır. (Ç.N.)

13. *Toreador*'ların giydiği altın rengi payetlerle işlenmiş, ipek, süslü giysi, ışıklı giysi anlamına gelir. (Ç.N.)

14. (İsp.) Matadorların arenaya çıktığı kapı. (Ç.N.)

15. Hikâyenin genelinde (boğa güreşiyle ilgili bilgiler dışında) yer, zaman vb. konularda net bir bilgiye rastlanmadığı halde, Suárez'in geliş saatinin net bir şekilde verilmesi dikkat çekici. Neden saat dört? Bu bölümü çevirirken ister istemez saate baktım, dörde yirmi vardı. Neden bu zaman yakınlığının bir işaret olduğunu düşündüm; yirmi dakikalık bir mola verip elimin altındaki kitapları incelemeye başladım: Federico García Lorca. 1983 yılında Sait Maden çevirisiyle, Yazko Yayınları'nın yayımladığı *Bütün Şiirler-2* kitabının sayfalarını uzun uzun karıştırdım, sonunda "Chinitas'ın Kahvesi" isimli şiirle başa kaldım. Gerçekten de bu zamanın (Suárez'in geliş saatinin dört olması-nın) bu şiirle ve Lorca'yla bir ilgisi var mıydı? Belki evet, belki hayır. (Samimiyetle söylemeliyim ki aslında içimden "Ne Evet Ne Hayır" yazmak geldi ama düşüncelerimizin –yazarın ve okurun ortak düşünceleri olması ne güzel– dağılmasından korktuğum için vazgeçtim. Farklı bir düşünce alanına kapı açılmasın diye istediğimi yazmadığım halde samimiyetten dem vurmam da kişisel

parmaklarını bir açıp bir kapayarak hesap yapmaya çalıştı. Başaramadı. Belki de en iyisi Pere'yi de yanında götürmesiydi. Ama ya başlarına bir şey gelirse? Ufaklığa bir göz attı; uyukluyordu. Ayakucundaki sarı battaniyeyle üstünü örterse gerçek bir uykuya dalardı belki; Pablo'nun ortadan kaybolmasına yardımcı olacak bir-iki saatlik derin bir uyku. Ama ya battaniyeyi örterken uyanırsa?

"Ah salak," dedi aynadaki aksine, "hani az önce karar vermiştin, hani dünya yıkılsa umurunda olmayacaktı, ha-

dramım olsa gerek.) Konumuza dönelim; Lorca'nın şiiri... Hikâye yazarının böyle bir bilgiyi neden verdiğini bilmek, sorgulamak çevirmene düşmez elbet. Ancak bir okur olarak keyifli bir yolculuğa çıkmama da (Lorca okumak, elbette bir keyiftir) kimse engel olamaz. Bu noktada, yaşadığım okuma zevkini, sizlerle paylaşmaya ve Lorca'nın şiiri in bir dipnot olarak yer almasına karar verdim: (Ç.N.)

Chinitas'ın Kahvesi

1.

Chinitas'ın kahvesinde
Paquiro der ağabeyesine:
"Daha torero'yum ben senden,
daha yiğit, daha çingene."

2.

Chinitas'ın kahvesinde
Frasquelo'ya der Paquiro:
"Daha çingeneyim ben senden,
daha yiğit, daha torero."

3.

Çekti Paquiro saatini,
şunları dedi sonra:
"Saat dört buçuktan önce
inan ki ölür bu boğa."

4.

Dışarı çıktı kahveden
herkes, dört olunca saat
ve bir torero afişi
oldu Paquiro sokakta.

ni baban kadar cesur olduğunu kanıtlayacaktın herkese? Gördün mü işte, yapamıyorsun... yapamayacaksın..."

Pencerenin önüne oturdu. Cama hohladı. Buğu kaybolmadan bir matador şapkası çizdi sağ elinin işaretparmağıyla. Başını şapkanın altına yerleştirmeye çalıştı. Yapamadı. Sevmedi bu oyunu. Aptalca buldu. Sokağa baktı. Güneş ışınları eğri büğrü kaldırım taşlarının arasında yürüyordu. Bir zamanlar babası yürümüştü bu yollarda. Ağabeyleri fabrikadan dönerlerken bu kaldırım taşlarını eziyorlardı. Kendisi de Lopez Marin'in serasından dönerken çocukluğunu yaşayabileceği o kısa sürede bu taşların üstünde seksek oynuyordu.¹⁶ Yıllar bu kaldırım taşlarının

16. Yazar şu âna kadar, öyküyü Pablo'nun düşünce dünyasında ilerletiyordu... Burada birden "çocukluğunu yaşayabileceği o kısa sürede" deme gereksinimini duymuş olması şaşırtıcı... Burada bir anlatım zaafı yok mu yani? Üst anlatıcı birden tarafsızlığını yitirip hamasi bir anlatımı tercih etmiş sanki. Elbette bu benim yorumum; elbette bir edebî metin farklı yorumlara açıktır, açık olmalıdır. Ama bu noktada Türkçe edebiyatın, çevrilen esere kıyasla, çok daha yetkin örnekleri i anmakta fayda var. Refik Halit Karay'ın "Eskici" öyküsündeki küçük Hasan'ın hem anasız babasız hem de dil'siz kalışı unutulabilir mi? Füzruzan'ın "Parasız Yatılı" öyküsündeki incelik ve anlatım becerisi nasıl akla düşmez? "Parasız Yatılı"nın derli toplu, doğal üslubu içindeki hüznün, tartışılmaz bir şekilde okunmakta olan öyküdekinden katbekat üstündür. Peki ya Nursel Duruel'in "Geyikler, Annem ve Almanya" öyküsü? Örnekleri çoğaltmak mümkün... Hem de nasıl? Orhan Kemal'in "Çikolata" öyküsünün şu iç burkan bitişi bile, sadece son bölümü bile okunmakta olan öykünün fersah fersah önündedir bana göre:

"... Gözlerini açtı, yanyana gidiyorlardı. Yumdu gözlerini, açtı, yumdu. En son açtığı sıra karşı sokağın dönemecini bulduklarını gördü. Yumdu, açtı, yoktular artık. Sokak yutmuştu ikisini de. Tam gidecekti, kaldırım, kaldırımın dibi, kaldırımın dibinde kırmızı kırmızı yanan yırtık çikolata kâatları, ufacak bir toptu buruşuk gümüş kâat. Çevresine kuşkuyla baktı. Görülüp, 'Çingene,' denmesinden korkuyordu.

Bir simitçi geldi geçti.

Evlere, evlerin pencerelerine baktı. Pencerelerde tül perdeler.

Eğildi, gümüş kâadın buruşuk topunu aldı.

Yeni bir simitçi.

Topmuş gibi, buruşuk kâadı havaya attı, tuttu, attı tuttu. Atıp tutarak bir sokak, bir sokak daha, daha sonra daha başka bir sokak. Yer yer pislenmişti, sidik kokuyordu bu sokak.

Gümüşten topu açtı, çikolata bulaşıklarını yaladı yaladı." (Ç.N.)

değişmez görüntüsünde geçecekti; biliyordu.¹⁷ Zaman geçecekti, önce ağabeylerinin sarhoş adımlarını sahiplenenecekti; iş çıkışı birkaç tek yuvarlamaktan yalpalayan, yanlış yere basınca burkulan, gökyüzüne küfür savuran adımlar... Sonra babasının adımlarını devralacaktı; patron kötülük yapmaya kalkınca arkadaşlarıyla birlik olup ayakkabısının çıkmış çivisine aldırmandan yürüyüşe çıkan, cesur, güçlü adımlar... Pere'yi okula o götürecekti belki; güneş ışınlarına basmadan ilerlerken, "çantayı kendin taşımalsın, bir erkek güçlü olmalı," diyecekti... Rosa'yı eve getirirken bu yoldan geçeceklerdi, kaldırım taşlarının

17. Belki de yazar bu bölümleri yazarken, kafasında oluşturduğu hikâyeden çoktan uzaklaşmıştı. Neden böyle söylediğimi dikkatli bir okur hemen anlamıştır. "Yıllar bu kaldırım taşlarının değişmez görüntüsünde geçecekti; biliyordu," cümlesinde Pablo'nun dünyasından öylesine uzaklaşıyoruz ki... Hikâyenin genelinde, metni yazan kalemin ucundaki kameranın vizöründen Pablo bakarken bu cümlede yazar kamerayı eline aldığı gibi, bu kameranın yaratıcısının da kendisi olduğunu açıktan hissettiriyor. Bu satırları çevirirken belki de her okurun –her iyi okurun– kimi zaman kapıldığı meraka kapıldım; yazarın yazma sürecine tanık olmak. Hikâyenin çıkış noktası belli; küçük bir çocuk, büyüme sancıları, yokluk-yoksulluk ve bütün bunların –yazarın da çok iyi bildiğini anladığımız– boğa güreşi dünyası üstünden yansıtılması. İşte iyi okurun soruları bu genel değerlendirmelerden sonra başlıyor. Yazar hikâyeyi oluştururken nasıl bir ruh hali içindeydi? Bu metni nasıl bir ortamda yazdı? Kaç günde bitirdi? Anlattıklarına kendi yaşamından neler sızdı? Yazarken sigara içeriyor muydu, şarap yudumluyor muydu? (Belki de *sangria* içeriyordu; portakal suyu, greyfurt suyu, limon suyu, meyve aromalı bir kırmızı şarap, tozşeker, buz... Meyve taneleri... Dünyanın en kolay içilen ama en sert içkilerinden biri... Bir İspanyol mucizesi... Adı İspanyolcada "kan" anlamına gelen *sangre*'den geliyor... Yeri gelmişken bir itirafta bulunmalıyım; bu çeviriyi yaptığım süre boyunca o kadar çok *sangria* içtim ki... Aslında rakı dışındaki içkilerle pek aram yoktur. Ama hikâye ruhumda öyle bir İspanyol rüzgârı estirdi ki, Barselona'da geçirdiğim günler aklıma geldi. Yirmi üç yaşındaydım, askerden yeni gelmiştim ve alıp başımı uzaklara gitmekten başka hayalim yoktu. Derken, İspanya'da turist rehberliği yapan bir arkadaşım beklediğim fırsatı sundu bana... Babam, şiddetle karşı çıkmıştı bu maceraya. –O "maceracı" diyordu, bense "hayallerimin peşinden gittiğimi" söylüyordum. – Hangimiz haklıydık bilmiyorum. Büyük bir kavgadan sonra vurup kapıyı çıktım. O gün babamı son kez gördüğümü bilseydim gider miydim? Gitmezdim. Belki de yaklaşan ölümünü hissettiği için gitmemi istemiyordu... Uzun bir konu... Babamın küskün ruhuna içiyorum...) Ne diyorduk? Okurun yazma ânına duyduğu merak... Kafam karıştı; daha fazla gevezelik edemeyeceğim bu konuda... (Ç.N.)

hoyrat girintileri onun ince bileklerine zarar vermesin diye koluna girecekti; teni tenine değecekti, adımları da saçları gibi kıvrır kıvrır olacaktı Rosa'nın... Her gün eve dönerken kimsenin kendini görmediğinden emin olduğu bir anda, bir elinde *muleta*'sı bir elinde kılıcı varmış gibi duracak, Alejandro Suárez'in o büyüleyici *toreador* adımlarıyla eğri büğrü kaldırım taşlarının üstünde tango yaparcasına ilerleyecekti kısa bir süre...

Duvardaki büyük saate bir daha baktı. Büyük kol, küçük kolu kovalamaktan vazgeçmiyordu. Tıpkı kendisinin Suárez'i kovalamaktan vazgeçmeyeceği gibi...

Pere'nin ağladığını sandı bir an. Kulak kabarttı; sadece bir iç geçirmeydi bu. Belli ki ufaklık, her zamanki gibi parmağını emmeye karar vermişti. Küçük bir iç geçirme, sol elin başparmağı ağza, sinir bozucu bir emme sesiyle sürüp giden uyku... Parmağını emerken öylesine mutlu görünürdü ki ufaklık... Keşke kendisi de mutlu olabilseydi... Keşke Suárez'i görebilmek, yakınında olabilmek, başparmağı ağza götürüp emmek kadar kolay olsaydı... Bunları düşünürken parmağını ağzına götürdüğünü fark etti; neler oluyordu böyle, aklını mı kaybediyordu. Çok utandı yaptığından. Joacquin görseydi nasıl da dalga geçerd: "Büyüdüğünü sanıyorduk Pablo, meğer sen hâlâ anasının memesine muhtaç bir bebekmişsin..."¹⁸

18. Böyle göndermeler yerli yerinde yapılmayınca sırtır; doğruyu söylemek gerekirse okurun bu kadar gözüne sokulmasından rahatsız olurum. Arzuların, dürtülerin, kaygıların nesnesi olarak meme... "Keşke Suárez'i görebilmek, yakınında olabilmek, başparmağı ağza götürüp emmek kadar kolay olsaydı," cümlesi olmasaydı bu bölüm bana daha çok şey anlatabilirdi. Yazar cümlesine "keşke" diye başlamış; o zaman bir "keşke" de benden: Keşke yazar bu cümlenin okurun kafasında oluşmasına izin verseymiş, keşke aklına gelen her şeyi yazmasaymış. (Dipnot 18'e ek: Yazdıklarımı tekrar okuyunca anlamsız geldi. Kendimi tanıyorum; eğer yazar söz konusu cümleyi kullanmamış olsaydı, bu kez de bütün paragrafı eleştirecektim. Çünkü bu bölüme karşı bir önyargı vardı içimde, tıpkı boğa güreşi ile ilgili turistik açıklamalara duyduğum tepki gibi. Öyküyü ilk okuduğumda bütün bunlardan nasıl da sıkıldığımı düşünmüş-

Kimseye muhtaç değildi; annesine, ağabeylerine, Sin-
yor Lopez'e, öğretmenlerine... Büyük bir nefret dalgası
kapladı içini. Herkesten nefret ediyordu Pablo. Şu anda
olmak istediği yere gitmesine engel olan herkesten, bu
evde bir çivi gibi çakılı kalmasına neden olan Pere'den,
evden, evdeki tuvaletten, okuldaki diğer çocuklara da gü-
lücükler dağıtan Rosa'dan, hatta Alejandro Suárez'den...
Evet, ondan bile nefret ediyordu şu anda. İçindeki karan-
lık duygu bir anda kulaklarına kadar kızarmasına neden
oldu. Ateş bastı vücudunu, başı dönüyordu. Okulun be-
lalısı Ayı Marcos'tan beden eğitimi dersinde midesine
yumruk yediği gün çektiği acıya benzer bir acıyla kıvran-
dı. Midesi bulandı. Kusmak istiyordu.¹⁹

tüm. Değerli okurlardan biri karşıma dikilip, "Madem bu kadar ileri geri ko-
nuşacaktın, ne diye çevirdin bu öyküyü?" diye serzenişte bulunabilir. İtiraf
etmeliyim ki sipariş üstüne yapılmış bir "iş" değildi bu. Bir şey davet etti beni
bu çeviriyi yapmaya. Belki Pablo'nun sıkışmışlığı, belki de baba meselesi...
Bunu açıklamayacağım. Yazının dünyasında olabilmek için önüme çıkan şans
değerlendirmek istedim. İçimden geldi, çevirdim. Belki de bu yüzden diledi-
ğim yorumu yapma hakkını görüyorum kendimde.) (Ç.N.)

19. Bunu söylemeyi/yazmayı hep istemiştım —dürüst olmalıyım, çeviri yapma-
nın bir nedeni de budur belki— işte şimdi kendi çabamla elime geçirdiğim ilk
fırsatta söylüyorum: Ey sevgili okur... (Bu sesleniş yazdım ve bir süre harfleri,
heceleri, kelimeleri izledim; büyüleyici!) Ey sevgili okur; içtenlikle soruyorum,
senden de içten bir cevap bekliyorum. Bu cevabı duyamayacağımı biliyorum,
zaten önemli olan benim duymam değil. Kendine karşı dürüst olman, okudu-
ğun metinle içten bir ilişki kurman yeterli. Evet soruyorum; sence bu öykü, şu
okuduğun paragraftan başlasaydı ne değışirdi? Hadi, yazara karşı biraz daha
hoşgörölü olalım ve şöyle diyelim; öykünün ilk yedi paragrafından sonraki bö-
lümölөр olmasaydı ve doğrudan bu paragrafta bağlanılsaydı ne değışirdi? Olay
örgüsünde boşluk, atmosferde eksiklik, duygusal dünyada sekmeler... Hayır!
Hiçbiri olmazdı. İşte dipnotlar boyunca anlatmaya çalıştığım buydu sevgili
okur. "Önümüze getirdiğin metinle arandaki sorunları bize niye yansıtıyor-
sun?" dediğini duyar gibiyim. Okurların —biz okurların— bir görevi de bu değil
mi? Metni önümüze getirenlerin sorunlarını omuzlamakla geçmedi mi ömrü-
müz? Önümdeki bardaktan bana el sallayan sangria'nın kırmızısı kadar "ger-
çek" bir şey duymak ister misin; daha iyisini yazabileceğimi bildiğim sayısız
öyküden biri El Toreador. Yazabileceğimi biliyorum ama ya-za-mı-yo-rum.
Olmuyor! Bilmekle yapmak aynı şey değil sevgili okur. Çeviriyi yaparken defa-
larca bu satırlardan intikam almaya çalıştım. Sevmediğim yerleri atmaya karar
verdim, aptalca bulduğum cümlelerin yerine edebiyatın has suyunda yıkanıp

Zorlukla pencereyi açtı. Alnında biriken ter damlacıkları gözüne inmeye başlamıştı; biraz temiz hava almalıydı. Tam pencereyi açtığı anda... tam o anda... onu gördü. Gözlerini kırıştırdı; hayal gördüğünü sandı... Üç kere derin derin nefes alıp verdi –annesi söylemişti bunu; “Zor bir şey yapacağında, kafan karıştığında, kendini kötü hissettiğinde üç kere nefes alıp ver Pablo!”²⁰ – Oradaydı işte, sokağın başında. Babası, Pablo’ya el sallıyordu.

“Baba!”

Bunu söyledi mi yoksa sadece düşündü mü; bilmiyordu.

Ne kadar da gençti babası, hayal meyal hatırladığı gö-

arınmış cümleler yerleştirmek için yanıp tutuştum. (Ne yalan söyleyeyim, belki bir-iki değişiklik yapmışımdır; günahı boynuma olsun.) Bu isteğimin temelinde çeviriyi istediği gibi yönlendiren kimi ahlakçıların, sansürcülerin, yorumcuların, çokbilmişlerin, olmadan-adam-çarpanların düşünce yapıları yoktu. Hakıkımda böyle düşünmen, şu masanın başına çakılıp kalmış bedenimin yaşayacağı en büyük üzüntü olur. Sorgula beni, yazdıklarımı didikle. Metnin aslını bul; bütün sözlerimi ince-eleyip-sık-doku. Kendi okurluk sürecini, “metni okurun önüne yayan kişi” olma sürecine dönüştür. Farklı bir yolda yürüyeceğini sanmıyorum. Nedir beni senin gözünde suçlu kılan –böyle düşündüğünü hissedebiliyorum– nedir beni delilerden bir deli yapan? Deliliğim bile sana doğrudur ey sevgili okur. Ben sana bir öykünün kâğıt üstündeki görüntüsünü sunmakla yetinmedim; kendi hiyeroglifimi de verdim. Yüzyılların kirdiği taş parçalarının üstünde yürürken bastığın yerlere biraz olsun dikkat et. Nerede olduğunu unutma. Ben buradayım sevgili okur, sen neredesin acaba? (Dipnot 19’a önemli ek: İnanamıyorum, neler yazmışım. Utanmalı mıyım bu sözlerden? Bilmiyorum. Kafam karmakarışık. Sadece düşüncelerimi değil, bedenimi dağıtan bir migren krizi sırasındaki sayıklamalarım mı bunlar? Kendimi karanlığa teslim edene kadar bilgisayar ekranının karşısında oturdum, harfler büyüdü, cümleler odaya doldu. Kusuncaya kadar yazdım. Bir benzetme yapmıyorum, gerçekten kustum, başka şekilde noktalanmıyor bu lanet krizler. Bir kere daha o hayranı olduğum seslenişi kullanmam gerekiyor; özür dilerim ey okur!)

(Dipnot 19’a ikinci ve kişisel ek: Paul Auster’in *Cam Kent*’inden bir alıntı: (...)) bizim kelimelerimiz dünyaya denk düşmüyor. Nesneler bir bütünden, kelimelerimizin onları ifade edebileceğine güvenimiz tamdı. Ama bu şeyler yavaş yavaş parçalara ayrıldı, paramparça olup kaosa düştü. Yine de kelimelerimiz aynı kaldı. Kendilerini yeni bir hakikate uyduramadılar. Bu yüzden, gördüğümüz şey hakkında ne zaman konuşmaya çalışsak, yanlış konuşuyoruz, temsil ettiğimiz şeyin kendisini çarpıtıyoruz. Bu her şeyi berbat ediyor...) (Ç.N.)

20. Garip bir rastlantı, aynı şeyi bana da anneannem söylerdi. (Ç.N.)

rüntülerden farklıydı, annesinin kimi geceler gösterdiği fotoğraflarındaki kadar gençti. Huzur veren, içindeki nefreti yok eden bir gülümseme vardı yüzünde. Beyaz gömleğinin yakaları açıktı; yanık teni görünüyordu. Pantolonunun kısa paçaları çorapsız bileklerini açıkta bırakmıştı. Kıpırdamıyordu babası, öylece duruyordu. Şey gibi... şey gibi... Tabii ya, Alejandro Suárez gibi duruyordu. Birden çığlık atmak istedi Pablo, –hatta belki ellerini çırpı farkında olmadan– heyecanlandı. İşte babası gelmişti, önce Pablo'ya bu görkemli duruşun sırlarını öğretecek, sonra da Suárez'le tanışmaya götürecekti. Törenden sonra el ele yürüyeceklerdi kasaba meydanında. Görenler, "İşte Pablo'nun babası," diyeceklerdi, "o bir kahramandır, önce fabrikadaki patronuna kafa tuttu, sonra da Alejandro Suárez'le bilek güreşi yaptı." Öyle güçlü elleri vardı ki babasının, karşısına kim çıksa yenerdi... Elleri... elleri... El sallıyordu Pablo'ya. "Hadi gel artık," dercesine el sallıyordu.²¹ "Geli-

21. Farklı bir şekilde çevirebilirdim bu cümleyi; açıkcası öyle de yapmalıydım. Yapamadım. Pablo'nun dünyasına hapsedim, anılarımı ona ödünç vermek istedim. Dokuz-on yaşlarındaydım. Babam cumartesi günleri gezmeye götürürdü beni. İşsizdi o sıralar. Okulda, "Baban ne iş yapıyor?" diye sorduklarında "Serbest meslek," derdim. Annem öğretmişti bunu. İşin komik tarafı, böyle söylediğimde, babamın sınıftaki diğer çocukların babalarından daha üstün olduğunu düşünürdüm. Sanki serbest meslek, diğer bütün meslekleri kapsıyormuş, onlardan yukarıda bir yerde duruyormuş gibi. (Çok değil, bir-iki yıl içinde anlayacaktım gerçeği. Bütün o yıllar boyunca annemin terzilik marifeti geçindirmişti bizi; konu komşuya dikilen kıyafetler, ufak tefek tadilat işleri...) Cumartesi sabahları ben uyandığımda babam dışarıda olurdu. –Babam nerede anne? Balığa gitti!– Öğlene doğru elinde oltası, kovası eve yaklaşırken keskin bir ıslık çalardı. Hemen pencereye fırlardım. El sallardı bana, "Hadi gel artık," dercesine el sallardı. Öyle büyük, öyle güçlü elleri vardı ki... Merdivenleri üçer-beşer inerek kapıya fırlardım. İçinde zavallı birkaç balık olan kovayla oltasını verir, "Çabuk ol patron," derdi, "şapkanı giymeyi de unutma..." Hep böyle derdi babam bana; PATRON! Ben onun hiç olmayan patronuydum. O yaşlarda hoşuma gidiyordu böyle demesi, kendimi kocaman hissediyordum. Kocaman bir PATRON! (Yıllar sonra, ardı arkası gelmeyen kavgalarımızdan birinde bağırıştım ona: "Bir kere olsun 'Oğlum' deseydin keşke!" Ağlamıştı. O ağladıkça içimdeki nefret büyümüştü, çevremde ne varsa kırmak istemiştım. Bilmiyordum ki, o anda bile, ağlayacağına "Oğlum!" deseydi, sarılırdım ona.) Gezi rotamız değişmezdi; sahilde balık tutanların yanı ya da kahvehane ya da amatör takım-

yorum baba!" diye bağırmak için ağzını açtığı anda... tam o anda...

Pere ağlamaya başladı.

Ufaklığın sesi küçük evin odalarını dolaşıp sokağa taşı. Bir yumruk oldu o ses, –Ayı Marcos'un acımasız darbesinden daha sert bir yumruk– Pablo'nun midesine oturdu. Pencerenin dibine yığılırken gördüğü son şey babasının dönüp gidişiydi. Değişmişti babası; bir *toreador* gibi güçlü görünmüyordu artık, genç değildi, omuzları çökmüştü... Saatin tik takları kadar yavaşlamıştı her şey. Babasının adımları, Pere'nin ağlayışı, yere düşüşü, pencerenin dibinde yatan yorgun bedenini örtmeye çalışan perdenin sallanışı... zaman durmuştu.

Saat tam dörttü ve zaman durmuştu.

Annesinin gelmesine az kalmıştı. Ağabeyleri ise gece yarısından önce evde olmazlardı. Pere biraz ağlayacak, sonra kalkıp fasulyelerle oynamaya başlayacaktı. Sinyor

ların futbol maçlarını izlemek üzere toprak saha. İçlerinde beni en çok mutlu eden sonuncusuydu elbette. Hem maç seyretmeye gittiğimiz günlerde diğer duraklardaki simit çay münüsünden farklı olarak, köfte ekmek vardı. (Bütün bunları annemin cebine koyduğu harçlıkla mı alıyordu?) Sarı yeşil formalı bir takımla, kahverengi mavi formalı bir takımın maçını izlediğimiz bir gün, sarılar gol atınca keyiflenmiş, havalara sıçrayarak "Gooool!" diye bağırmıştım. Bilmiyordum; meğer kahverengililerin tribününde oturuyormuşuz. Arkalardan bir adam babama çıkışmıştı: "Efendi, çocuğuna hâkim ol, yerli yersiz bağırıp sinirimizi bozmasın!" Babam bir elini omzuma koyup ayağa kalkmış, "Küçücük çocuğun sevinciyle sinirleniyorsan maça gelme," demişti. Sonrasını tam hatırlamıyorum. Adamın küfürleri, babamın bağırışları, çevredekilerin koşturması... Pazar sabahları televizyonda izlediğimiz kovboy filmlerine dönmüştü ortalık. Herkes birbirine vuruyordu. Babamın arkasına saklanmaya çalıştığım bir anda kendimi yerde bulmuştum; rastgele savrulan bir tekme çenemde patlamıştı... Günlerce sadece çorba içebildim. Çenemin altındaki iz, o günün hatırası olarak ömrüm boyunca aynadan pis pis sırtı bana. Babamdan bana kalan en derin haura... Bir daha maça gitmedik. Annem yasaklamıştı. (Ne de olsa evin asıl patronu annemdi.) Yıllar sonra, babamla gemileri yaktığımız o son kavgada ellerine bakmışım. Eskisi kadar güçlü olmayan, bir kere bile saçlarımı okşamayan ellere. (Bir itiraf; yine de içimde bir umut vardı, bir gün sevgiyle dokunacaklardı bana; olmadı.) Şimdi Pablo'nun gözleriyle sokağa bakıyorum; olmayan babalarımız el sallıyor köşede... "Hadi gel artık!" (Ç.N.)

Lopez Marin, güneş kiremitsiz damların ardında kaybolur kaybolmaz şarap şişelerine sarılacaktı. Rosa, küçücük ellerine büyük gelen patatesleri soymakla uğraşıyor olmalıydı. Alejandro Suárez ise... Alejandro Suárez ise...

Perde bir *muleta* gibi başının üstünde alaycı daireler çizirken, Pablo'nun yüzüne bir gülümseme yayıldı. Musluğun bakır borusu tıslamaya devam ediyordu.²²

22. Bitti işte... Bitti. Pablo'nun öyküsü bitti. Her öyküde olduğu gibi daha yeni başladığı söylenebilir. Her öyküde olduğu gibi söyleneceklerin tamamının "dışarıda" bir yerde sıralarını beklemekte olduğu söylenebilir. Çünkü Pablo'nun satırların içinde, üstünde, arasında dilediği gibi yaşama şansı var. Oysa ben istesem de o satırların içinde, üstünde, arasında olamayacağım; ben satırların karşısındaki yalnızlığıma mahkûmum. Senden ne farkım var ey sevgili okur? Benden ne farkın var? Elimize geçen ilk fırsatta bir "dipnot" olmanın heyecanını yaşamaya çalışacağız; hepsi hepsi bir dipnot. Sonra o da bitecek. Kendi gerçekliğimizde gönüllü katlanmalarla geçecek zamanımız. Anımızı yaşayamadan, satırlara karışmadan. Ruhumuzun gerçeğini kazımaya çalıştığımız kil tabletler kırılacak, geriye sadece yazının ruhu kalacak. Pablo kadar gerçek olamayacağız. Belki de en güzeli bu. Yeni bir öyküyü, keskin bir ustura gibi eline alıp damarlarını deşecek ustalıkta bir okur olmak. O çok sevdiğim seslenişi, ait olduğu sayfalara bırakıyorum özenle, nerede olduğunu biliyorum çünkü. Benim olduğum yerdesin. Şimdi sessizce uzaklaşacağım bu metnin başından. Sen de öyle yapacaksın biliyorum; hep böyle olmaz mı? En güzeli bu. Nasıl olsa bir gün, bir yerde yine karşılaşacağız. Şimdilik, bitti! (Ç.N.)

“MEME”

Boynumu öpüyor. Aralık dudaklarından yayılan ılık nefesi yaklaşan bir fırtınanın habercisi gibi. Gıdıklanıyorum. Gülmemek için aniden sertçe dudaklarına bastırıyorum boynumu. Bu beklenmedik baskıyla vahşileşeceğini düşünmeliydim; ısıyor. İz bırakmasını istemediğimden aynı hızla geri çekiliyorum. Bunu bir oyun olarak algılıyor. Sıra onda. Bütün ağırlığıyla üstüme abanıp âdemelmamı, güneşi görür görmez tohumlarını sergileyen bir manolyaymışçasına açılan etli dudaklarının içine hapsediyor. Dili düzensiz daireler çizerken sertleşen göğüs uçları tenimi delmek istiyor. Birden dudaklarını, dilini, göğüslerini böylesine canlı hissediyor olmanın saçmalığıyla duraksıyorum. Oysa bu bir rüya. Başından beri bunun farkındayım. Çok büyük bir yataktayız. Tanımadığım bir oda. Beyaz, ipekli çarşafın serinliği ürpermeme neden oluyor. İşin garibi çarşaf ipekli bir kumaştan çok, bir dosya kâğıdını andırıyor. Hiç kırılmamış, pürüzsüz. Tıpkı yüzünü ayırt edemediğim bu kadının teni gibi. Ellerini bacaklarımın arasına kaydırduğu sırada tavana kadar yükselen kitaplıklarla kaplı bir odada olduğumuzu fark ediyorum. Raflardaki kitapların hepsi, kırmızı deri ciltli ve aynı boyda. Bu aynılık şaşırtmıyor beni, ne de olsa bu bir rüya. Kadının uzun parmakları, kasıklarımda dolaşı-

yor. "Biraz sonra bu koca yatak *Binbir Gece Masalları*'ndan fırlamış bir uçan halı gibi havalanacak ve bütün kitapları geride bırakıp masmavi bir gökyüzünde uçmaya başlayacağız," diyorum kendi kendime. Hani rüyada olmanın bilinciyle, yaşanacak gerçeküstü sahneleri önceden tahmin edebilir ya insan, işte öyle... Yüksелеceğiz, yüksелеceğiz ve sonra aniden düşüşe geçeceğiz. İşte tam o anda boşalacağım. Uykumda boşalacağım. Bunları düşündüğüm sırada kadın dudaklarıma uzanıyor. Ama bu yüz... Bu kadın... Nasıl olur? Hani bu bir rüyaydı? Birden beni itiyor. Koca yatak, kırmızı plastikten bir çamaşır leğenine dönüşmüş. Düşüyorum, düşüyorum. Çamaşırın pisliğiyle bulanıklaşmış bir suda boğulacağım. Öleceğim. Hem de bir rüyada. Yüzeye ulaşmaya çalışıyorum. Debeleniyorum. İşte yüzeydeyim. Derin bir nefes alarak havasızlıktan patlamak üzere olan ciğerlerimi rahatlatıyorum.

Yatağımdayım. Ter içinde. Maraza çıkaran bir haytayı çizdikten sonra bıçağını kemerine takan kabadayı hızıyla elimi pijamamdan içeri sokuyorum. Sertleşmişim. Neden kendimi bir kabadayıya benzettim acaba? İnsan uykuyla uyanıklık arasındaki bu köprüde ne garip cümlelerle düşünüyor. Peki, gördüğüm –yoksa yaşadığım mı demeliyim– rüya? Rüyamdaki kadının kim olduğunu anımsamaya çalışıyorum. Yüzü dışındaki bütün ayrıntılar bir kez daha geçiyor gözümün önünden. Ama yüzü... Altımdaki çiçekli çarşafın kırıksık ve terden sırlıklam olmuş yüzeyinde gezdiriyorum elimi. Oysa rüyada her şey ne kadar farklıydı. Dosya kâğıdına benzeyen çarşaf, kırmızı deri ciltli kitaplar, *Binbir Gece Masalları*... Rüya âleminde kopup gerçeğe yaklaştıkça bütün simgelerin karşılıklarını buluyorum. Yatağın kırmızı, plastik bir çamaşır leğenine dönüşmesini bile çözümlüyorum. Yine de içimde bir sıkıntı var. Kadının yüzünü

gerçekten gördüm mü yoksa yüz­süz bir kadınla mı sevişiyordum rüyamda?

U­sulca kalkıyorum yataktan. Tuva­lete gidiyorum. İşerken hafif bir sızlama hissediyorum. Dişetlerim ka­maşıyor. Bir bardak su içmeliyim. Belki mutfak pencere­si­ni açıp hava almak, sokak lambasının aydınlat­tığı köşe başını izlemek ve ılık suyum­u yudumlamak, içimdeki bu sıkıntıdan, bu adlandıramadığım korkudan kurtulmamı sağlar. Çocukken de sık sık uy­kum ka­çardı. Aniden ter içinde gözlerimi açar, üniversite yıllarına kadar kardeşimle aynı odayı paylaştığımız için yatağımdan sessizce kalkar, evin karanlık odalarında, koridorlarında dolaşırdım. Gece lambası kullanılmazdı bizim evde. Sanırım babam ancak karanlıkta uyuyabiliyordu. Kardeşim biraz mızıldanırdı ama ben hiç korkmazdım karanlıktan. Hem zaten o yıllarda öylesine çok elektrik kesintisi olurdu ki, evin aniden kararmasına, el yordamıyla mum bulmaya, daha sonra annemin özenle yaktığı idare lambasının duvarlarda korkutucu gölge oyunları yapmasına aldırmadan ders çalışmaya alışmıştım. Çoğu zaman severdim bile bu elektrik kesintilerini. Ev beklen­medik bir anda kararınca televizyon seyreden baba, mutfakta bulaşık yı­kayan anne, küçük odalarında ders çalışmak zorunda olan iki kardeş ayrı dünyalarından sıyrılıp salondaki büyük masanın çevresinde toplanırlardı. Yapacak başka iş bulamayan babam, kardeşimle bana “kerrat cetveli” çalıştırırdı. Ben bu kerrat cetveli sözüne takılmaz, anne­min piri­nç ayıklayan ellerini izlerdim ama kardeşim he­men bilgiç bir tavırla, “Onun adı kerrat cetveli değil, çarpım tablosu bir kere,” deyiverirdi. Bu “ukalalığın” üstüne babam meşhur “şaşırtmaca oyunu”na başlardı: “Üç kere beş? / On beş / Peki, beş kere üç?”

Elektrik kesintisinin uzun sürdüğü kimi gecelerde kardeşim biraz fazla söylenince, annem yaptığı işten –ne

garip; o karanlıkta bile yapacak bir işi olurdu—başını kaldırmadan ufaklığa, ağabeyinin karanlık korkusunu nasıl yendiğini anlatırdı. Ayrıntılarını ezbere bildiğimiz bu hikâyeyi dinlerken arada bir gözlerimi annemin ellerinden ayırır, kardeşimin zekâmdan etkilenip etkilenmediğini kontrol ederdim. Aldırmaz görünürdü. İşin garibi annemin ilk anlattığı geceye kadar ben de bu zekâ dolu çözümümünden habersizdim: “Ağabeyin daha üç-dört yaşlarındaydı. Geceleri mutfağa, tuvalete gideceği zaman hiçbirimizden yardım istemez, biz salonda otururken o gider işini hallediverirdi. Bir gece bu çocuk karanlıktan hiç mi korkmuyor diye aklıma takıldı, gizlice arkasından mutfağa gittim. Bir de ne göreyim, seninki buzdolabının kapısını ardına kadar açmamış mı? Tuvalet hemen mutfağın karşısında ya, çişini filan yapacağı zaman, oranın da kapısını açık tutuyor, buzdolabından gelen ışıkla işini görüyor.” Dudaklarının kenarına yerleşen tatlı bir gülümseyle işini yapmaya devam ederdi. Tam ben de huzur içinde gülecekken idare lambasının kısalan fitilini açan babamın sesiyle kendime gelirdim: “Hemen gevşeme de söyle bakalım. Dört kere yedi?”

Buzdolabından mutfağa yayılan ışık, ocağın üstündeki tencereyi, kapının kenarındaki su bidonunu, raflarına patates, soğan ve üstünde market reklamları olan naylon torbaların dizildiği erzaklığı, üstünde şişman bir aşçı deseni olan askıdaki elbezlerini hatta bulaşık süngerinin üstündeki donmuş yağları bile aydınlatıyor. Bütün bu nesneler gün ışığında göründüklerinden farklı ve büyük geliyorlar gözüme. Acaba ben nasıl görünüyorum şu anda? Pencerenin kenarına gidip sokağı seyredeceğime, koridordaki boy aynasına yöneliyorum. Buzdolabından vuran ışık sol tarafımı aydınlatıyor. Aynada otuz yaşlarında bir adam var. Tıraşlı yüzünde belirgin bir özellik yok. Orta boylu, omuzları düşük, hafif kambur duruyor ve

bu duruş göbeğini daha da belirginleştiriyor. Elinde yarısı boş bir bardak var, az önce yudum yudum su içmiş belli ki. Önleri hafiften dökük saçları yataktan yeni kalkmış gibi dağınık. Belki de gerçekten yataktan yeni kalkmıştır. Pijamasında garip bir desen var. Ne o çubuklar öyle? Biraz yakından bakınca bunların kibrit çöpleri olduğunu görebiliyor insan. Zavallı adam ne kadar ciddi görünmeye çalışırsa çalışsın, bu kibrit çöpü desenli pijama takımı onu gülünç kılıyor. Sıradan bir adam. Kükürtsüz. Vasati 40 çöp...

Tekrar yatsam uyuyamayacağım. Bir şeyler mi atıştırsam? Sonra sabaha kadar mide sancıları ile kıvrın dur. Hem zaten yeterince şişmanladım. Salondaki pencerenin önüne oturup bir sigara içsem iyi gelir belki. Yo, olmaz. O zaman da saçma sapan düşüncelere yoğunlaşıyorum. En iyisi biraz kitap okumak. Kafamı fazla yormayacağım, hafif bir şeyler... Kendimi kandırıyorum. Çalışma odasına girer girmez, kütüphanenin neresine yöneleceğimi, elimin hangi kitaplara uzanacağını gayet iyi biliyorum. Kendime engel olamaz mıyım? Olabilirim. Peki, engel olmak istiyor muyum? Hele öyle bir rüyadan sonra...

Kütüphanenin önündeyim. Arkamdaki çalışma masasından süzülen ışığı kesiyorum, gölgem kitapların karanlıkta kalmasına neden oluyor. Sol elimdeki bardağı havaya kaldırıyor, sağ elimi ördek başı gibi yapıp eskilerden kalma bir oyun oynuyorum: Kitap sırtlarından oluşan zeminde yarısı boş bir bardaktan su içen ördek başı gölgesi... Neydi bu gölgeden ördeğin adı? Dodi... Dobi... Öyle bir şeydi galiba... Yarın Cüneyt'e telefon edip sormalıyım. Cüneyt... Geceleri sokaktan odamıza süzülen ışık, yataklarımızın karşısındaki duvara vurduğunda elimi kaldırıp hayata geçirdiğim gölge ördeğimiz Dobi'yle uyku ânına kadar güldürdüğüm kardeşim Cüneyt. Ördeğin adını da o koymuştu zaten. Hem en iyi arkadaşım hem

de en büyük düşmanım. Düşmanlık? Hayır, bu doğru bir tanımlama olmadı. Ne yalan söyleyeyim, benim de her şeyi gizlemekten zevk alan üç yaş büyük bir ağabeyim olsaydı, ben de merakıma yenik düşer ve onun gizli hazinelerini bulup çıkarmak için elimden geleni yapardım. Nasıl da kızardım okul çantamı, eşyalarımı, dolaplarımı karıştırdığında, nasıl da yumruk yumruğa kavga ederdik. İşin kötüsü hep o kazanırdı. Üstüne üstlük kavga ettiğimiz için bir de annemden dayak yerdik. Büyüdükçe kavgaların bedelini babamın verdiği cezalarla ödemeye başladık. Bu “gizleme bulma” oyunu giderek aramızda bir zekâ gösterisine dönüşmüştü. Önceleri yatak altları yeterli oluyordu ama zamanla gizlenecek parçayı dolapların arkasına indirip çıkarmaya yarayan dikiş ipliği makaralarından yaptığım basit asansör sistemlerinden faydalanmaya başlamıştım. Oyuncaklar, yarış arabası resimleri, çikletlerden çıkan futbolcu kartları zamanla yerlerini sigara paketlerine, okul yıllığından koparılmış sevgili fotoğraflarına, defter sayfalarına yazılmış aşk mektuplarına, okuldaki bir arkadaştan “her ihtimale karşı” alınmış ve son kullanma tarihleri çoktan geçtiği halde saklanan prezervatiflere bırakmıştı. Bir de kitaplarım vardı tabii...

Artık kitaplarımı saklamak için o yıllardaki kadar büyük bir çaba harcamıyorum. Belki hiç saklamasam da olur ama ne bileyim, ortada olmaları içime sinmiyor. Kütüphanenin altındaki kapaklı bölmede, şu küçücük kilidin ardında beni bekliyorlar. Bu kilide ne zaman baksam aynı şey geliyor aklıma: Lise yıllarımızda kızların çoğunun elinden düşürmediği, renkli naylonla kaplı, kapağında eğri büğrü bir kalbin içinde öpüşen bir kızla erkeğin fotoğrafının bulunduğu, küçük bir kilitle koruma altına alınmış olan hatıra defterleri. Parmaklarımı kalemlüğün içine daldırıp küçük kilidin, küçük anahtarını buluyorum. Cılız bir bekçi... Su bardağını şiir kitaplarının dur-

duğu rafa bırakıyorum. Yere oturuyorum. Önünden çekilince çalışma masasından yayılan ışık daha çok aydınlatıyor odayı. Anahtar kilide yavaşça girip söz dinleyen evcil bir hayvan gibi dönüveriyor yuvasında. Kapak açıldı. Ön sırada polisiyeler var. Onları yerlerinden alıyor, üst üste dizerek bir polisiye kulesi yapıyorum. Ön sıra üçer beşer eksildikçe arka sıradaki sevgililerim bana merhaba demeye başlıyor. Ben de saygıda kusur etmiyor ve hepsini teker teker selamlıyorum: "Merhaba Jacquelyn, nasılsınız Kontes, haklısın canım uzun süredir ilgilenemedim seninle, saygılar Sultanım, ah Anette nasıl da özledim seni..."

Liseye başladığım yıl son sınıflardan bir kıza deli gibi âşık olmuştum. Yaşça büyük bir kıza tutulduğumun duyulmasını istemediğimden duygularımı en yakın arkadaşşıma bile açamıyordum. Zaten oturup bunu konuşabileceğim kadar yakın bir arkadaşım da yoktu. Hafta başında ve sonunda bayrak töreni için sıraya girdiğimizde, teneffüslerde kantinin önünde, okul çıkışları otobüs durağına yürürken gözüm hep onda olurdu. İlgisini çekmek için taşkınlık yapmak, durup dururken yüksek sesle konuşmak, okuldan evine kadar izlemek, ortak arkadaşlar aracılığıyla haberler yollamak bana göre değildi. Hem bütün bunları yapsam bile bir şey değişmezdi ki! O büyüktü, ben küçük. O yaşlarda böyle bir yaş farkı önemliydi. Zaten öğrenebildiğim kadarıyla üniversiteye giden bir sevgilisi vardı. Yine de bütün bunlar ona olan hayranlığımı azaltmıyordu. Uzun siyah saçlarına, burnunun kenarındaki bene, hep yarı kapalı gibi duran gözlerine, ince ayak bileklerine bakmaktan kendimi alamıyordum. Okuldaki bütün kızlar lacivert hırka giyerdi. Bir tek onun hırkası maviydi. Mavi. Hüzün. Hırkasının rengi bile hüznüydü ve ben onu uzaktan da olsa sevmekten mutluydum. Dokunmadan. Öpmeden. Cinsellik... Bir kadını çıplak

görmek, onu dudaklarından öpmek, sınıftaki bazı bitirim oğlanların beden eğitimi dersleri öncesinde soyunma odasında anlattıklarını yapabilmek, sevişmek, deli gibi sevişmek...

Aniden çalmaya başlayan bir araba alarminin sesiyle irkiliyorum. Sinir bozucu bir ses. Hırsız elindeki demir çubukla arabanın camını kırdı, usta hareketlerle teybe yöneldi, beş-on saniye içinde sökecek ve duvarlardan atlayarak kaçmaya başlayacak. Belki de acele etmiyordur. Nasıl olsa bütün arabalarda aynı alarmdan olduğunu ve gecenin bir yarısında insanların sesin kendi arabalarından gelip gelmediğini anlayacak kadar uyanık olmadıklarını biliyor. Hem çoğu insan sesin kendi arabasından geldiğini anlasa bile en kötüyü getirmek istemez aklına, "Yine bir kedi arabanın üstüne atladı herhalde," der, geçiştirmeye çalışır. Oysa ben en kötüyü getiririm aklıma. Bu ses benim arabamdan geliyor olsa, daha doğrusu bir arabam olsa ve gecenin yarısında alarmı ötmeye başlasa hemen şunu düşünürüm: Hırsız! Arabamı soyuyor. Teybi aldı bile. Torpido gözündekileri bir torbaya dolduruyor şu anda. Durdu. Fikir değiştiriyor. Teyple yetinmeyecek. Sigorta kutusuna doğru eğildi. Düz kontak yapacak ve vakitsiz öten horoz gibi bağırıp duran arabamı götürececek. Sonra bir kenara çekecek, alarmı susturacak ve hemen ruhsata bakacak. Tabii ya, ruhsattan önce kimliğimi, sonra da adresimi tespit edecek ve yarın gece de gelip evi soyacak. Gecenin bir yarısında dev cüsseli bir yabancıyı görünce korkacağım. Yine de pes etmeyeceğim. Ama direnmeye kalkışınca elindeki ingilizanahtarıyla kafama vurup beni bayıltacak. Ne var ne yok götürececek. Tam camdan atlayıp kaçacakken yerde baygın yatan bedenime bakacak ve, "Bu kadarla yetinmemeliyim," diyecek. Belki o da Cüneyt kadar akıllı olacak. Kendinden emin adımlarla çalışma odasına yönelecek.

Benim şu anda oturduğum yere diz çökecek. Polisiyeleri hoyratça odanın dört bir tarafına savuracak. Cep fenerinin ışığı kitaplarımın sırtlarında yalarcasına dolaşacak. "Bak, bak, bak," diyecek, "neler varmış burada? Herif ukuruna ne kadar da dşknmş. Ulan sıfatına bakan da beyefendi der. Kıımın beyefendisi..." Tam o anda aklına haince bir fikir gelecek; arabayı çalmış, evi soymuş olmak yetmeyecek ona. Hayatımı almak isteyecek. Tanıdığım herkese postalayıp aslında nasıl bir adam olduğumu göstermek için kitaplarımın hepsini bir çuvala tıkacak. Cüneyt'in anneme, "Bak anne, zekâ küpü ağabeyim sizden gizli neler okuyor," demesi gibi, hırsız da patronuma, iş arkadaşlarıma, ev sahibime, kapıcıma; herkese, tanıdığım herkese dağıtacak kitaplarımı. Gizli hazinem gözler önüne serilecek. İnsanlar gizli yaşamımla değilse bile bunu saklayamamış olmamla dalga geçecekler. Genliklerini üç film birden gösteren sidik kokulu, nemli sinemalarda yerlerdeki kâğıt mendillere basarak geçirenler, sahaflardan ele geçirdikleri yabancı dergilerin yapış yapış olmuş orta sayfalarında ateşlerini sndrenler, çocukları yaşındaki sokak satıcılarından her tür sapıklığın sergilendiği porno videolarını alırken gizli bir görevdeki ajan gibi davrananlar, kızının matematik ödevini yapmasına yardımcı olduktan sonra bilgisayarın başına geçip tanımadığı bir adamla ya da kadınla sanal seks yapanlar, duvara bardak dayayıp komşularının sevişme seslerini dinleyerek ağız suyu akıtanlar bana bir sapıkmışım gibi bakmaya başlayacak. Hepsi ahlak bekçisi kesilecek. "Canım pornografi herkesin hayatında olabilir ama bu da biraz garip doğrusu," diyecekler, "o biçim kitaplarla bozmuş kafayı." İşyerindekiler aralarında fısır fısır konuşup alay edecekler, "şimdi bir kâğıda 'meme' yazıp göstersek boşalır mı acaba?" deyip basacaklar kahkahayı. Kimileri annem gibi günlerce ksecek bana, kimileri de

babam gibi karşısına alıp konuşmayı deneyecek. "Bu yollardan hepimiz geçtik," diyecek aralarında daha babacan davranmasıyla tanınan biri, "ama gençlikte kalır böyle şeyler, belli bir yaştan sonra yakışık almaz; tamam, bir film seyredince, bir kitap okuyunca nefsin uyanması normaldir ama bunlara saplanıp kalmamak lazım." Sonra kendisinin bu konuda ne çok şey bildiğini göstermek isteyecek; hafiften kızarak ve bıyık altından gülererek vajina, penis, oral, anal kelimeleriyle dolu cümleler kuracak. Bir an benim gibi bir "sapık"la konuşurken bu kadar bilimsel davranmaması gerektiğine inanacak ve "sen giderken biz dönüyorduk" edasıyla bir sandalyenin tepesinde eşekle iş görürken yere yuvarlanıp çiftmeyi yiyen köylüsünü anlatacak. Adamın o olaydan sonra eşeklere nasıl düşman kesildiğini ve dana ciğerinden başka hiçbir şeye sevdalanmadığını söylerken basacak kahkahayı. Avını çiğ çiğ mideye indirmeye hazırlanan yılan gibi açılan ağzından pis bir koku yayılacak, midem bulanacak. Kusacağım. Adamın, adamların, kadınların, herkesin yüzüne kusacağım.

O gün de kusmuştum. Lisenin ilk yılında, beş arkadaş, sınıftaki en çalışkan arkadaşımızın evine gittiğimiz gün. Annesi kapıdan çıkarken bir güzel eğlenmemizi ve masanın üstündeki tatlılardan, tuzlulardan istediğimiz kadar yiyebileceğimizi söylemişti. Kadın kapıdan çıkar çıkmaz, "Bir an önce tıkinalım da şenlik başlasın," demişti herkes. Benim dışımda herkesin bildiği bir şenlik vardı anlaşılan. Dilimi ağzımın içinde dolaştırıp un kurabiyesinin kırıntılarını toplamaya çalıştığım anda bir video kaset çıkmıştı ortaya. Kaşla göz arasında salonun perdeleri çekilmiş, sigaralar yakılmış, gazetelikteki gazeteler elden ele dolaşmaya başlamıştı. Gazeteden bir yaprak alan, yanındakine geçiriyor, büyükçe bir külah yapmaya koyuluyordu. Sonra fermuarlar açılmış, pantolonlar dize ka-

dar sıyrılmış, elindeki külahla önünü kapatan ekrandan odaya yayılan görüntülere bakarak işine koyulmuştu... Pijamamın kibrit çöpü desenlerine bakarken gözüm da-
lıyor... O görüntüler, o gün, ne kadar da canlı hâlâ... Kı-
rımızı burunlu, sakallı bir öğretmen ve saçları iki yandan
örgülü sarışın bir kız. Bomboş bir sınıftalar. Öğretmen
kızı tahtaya çağırıyor. Önce bağılıyor, sonra bir şeyler
konuşuyorlar. Tam tokat atacak gibi yaptığında kız hava-
daki eli yakalıyor ve adamın parmaklarını emmeye baş-
lıyor. O anda yanımdaki arkadaşımın bacağı öne doğru
kasılırken bana sürtünüyor, irkiliyorum. Adam kızın ar-
kasını çevirip eteğini sıyrıyor. Kızın içinde hiçbir şey
yok. Un kurabiyesinin kırıntıları ağzımın içinde büyü-
meye başladığı anda çalışkan arkadaşımız, "Göte bak
be!" diye bağılıyor. Adam kızın poposunu tokatlamaya
başlıyor. O vurdukça kız inliyor ve yalanıyor. Külahların
altlarındaki eller hızlanıyor. Bir ara, "Sen niye çekmiyor-
sun lan?" dediklerini duyuyorum. Utanıyorum. Elim
önüme gidiyor. Sertleşemiyorum. Kız, adamın önünde
diz çöküyor. Eller hızlanıyor. Sonra adam, kıza... Sonra
kız, adama... Sesler uçuşuyor odada, inlemeler, bağırma-
lar, gülmeler... Midem bulanıyor. Tuvalet gitmek için
ayağa kalktığım anda, adam, kızın mavi hırkasına boşalı-
yor. Yere düşüyorum. Tatlılar, tuzlular, çaylar, un kurabi-
yesi bir patlamayla ağzımdan haliye püskürüyor. Birinin,
"Ulan herkes çükünden boşalır, bu ibne ağzından boşalı-
yor," dediğini duyuyorum. "Ben sizin gibi değilim," de-
mek istiyorum ama konuşacak halde değilim, utanıyo-
rum. Zaten, "Madem bizim gibi değilsin, söyle de öğre-
nelim nasıl olduğunu?" deseler, ne diyeceğimi bilmiyo-
rum. O gün de bilmiyordum, şimdi de bilmiyorum.

İşte olağanüstü bir kitap: "Tavuskuşunun Renkleri"
Kim bilir kaç kez okumuşumdur? Hele 108. sayfadaki o
sahneyi, posta memurunun karısının kasabadan ayrılmak

üzere olan gence son bir hediye verdiği o enfes sahneyi. Peki ya "Tayvan Geceleri"ndeki geyşalara, "Soğuk Çiçek" te Arzu'nun kendisini aldatan kocasının karşısına dikilip gömleğinin düğmelerini kopararak, "Bu parçalanmış aslında sensin," demesine, "Şantaj"daki dağ evi buluşmasına ne demeli? Kaç kere gittim o dağ evine? Orada Claire'le kaç kere seviştik? Hem benim Claire'im o fotoğrafların, filmlerin en ince ayrıntısına kadar belirlediği gibi olmak zorunda değil. Dağ evine her gidişimizde farklı oluyor. Diğerleri "aynılığın" tekdüze denizinde boğulurken ben kimi gün kısa saçlı, kimi gün kâküllü, kimi gün sakın, kimi gün hırçın, kimi gün rengârenk boyanmış, kimi gün mermer kadar sade sevgilimle şöminenin önünde, karların üstünde hatta teleferikte sevişiyorum dilediğimce.

Araba alarmının ne zaman sustuğunun farkında değilim. Susadım. Rafta duran bardağa uzanıyor elim. Çalışma masasından süzülen ışık bardağın camında kırılıyor. Kitaplardan suya tozlar düşmüş. İçiyorum. Duvardaki saate bakıyorum. Günün ağarmasına az kaldı. Biraz olsun uyumazsam yarın zor geçecek. Ama yatağa gidecek halim yok, bitkinim nedense. Şu anda sadece kitaplarımdan biriyle baş başa kalmak istiyorum. Başımı hafifçe sola yatırıp sevgililerimin sırtlarındaki yazıları okuyorum. "Kristal Sarayın Kölesi" ilgi istercesine gözümün içine bakıyor. Onunla olan ilişkimiz diğerlerinden biraz daha farklı. Bunu o da biliyor ama asla zaafımdan faydalanmaya kalkışmıyor. Yasaklı bir kitap olduğundan, kimi satırları gece kadar karanlık olduğundan daha fazla gereksinimi var bana. Bu gece onunla olmalıyım, o karanlık satırları hayal gücümle aydınlatmalıyım. "Halkın ar ve haya duygularını rencide edici, cinsel arzuları tahrik ve istismara yönelik olduğu için Ceza Kanunu'nun 426. maddesi uyarınca cezalandırılmasına ve Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararı ile 427. madde uyarınca müsadere

karar verilen" sevgilimin kara çalınan sayfalarını açıyorum. O güzelim satırlar geceyi aydınlatan ateşböceği sürüsü gibi yüzüme ışık saçıyor. Okuyorum. Her okuduğumda hayalimde farklı şekilde canlanan kara satırlara yeni anlamlar yükleyerek bir daha okuyorum:

...Daha önce hiç bu kadar beyaz tenli bir kadın görmemişti. Boynundan yola çıkan damarların göğüslerine kadar çizdiği mavi yola bakakaldı. Kadının nefesinin iyice sıklaştığını görünce, sigarasından derin bir nefes daha çekti ve [REDACTED]

[REDACTED] dedi. Şaşkınlık içinde başını çevirdi kadın, belli ki böyle bir şey duymayı beklemiyordu. O narin bedeninden beklenmeyecek bir çeviklikle eteğini sıyrıverdi. [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED] "Ah, evet," dedi adam ama kadın onu dinlemiyor gibiydi. [REDACTED]

[REDACTED] Birden pikniğe gittikleri günlerden birinde köpeklerle karşılaştığı an geldi gözlerinin önüne. Sarı, pis, sırnaşık köpeklerdi bunlar. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] Bir an için gözlerini açmak istedi ama kasılmalar buna engel oluyordu. "Dur," dedi yalvarır gibi bir sesle. Oysa gerçekte ne demek istediği çok belliydi: [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Kitabı tutan ellerime bakıyorum. Sağ elimde askerlik

Ne kadar süre böyle oturduğumu bilmiyorum. Gözlerimi aralıyorum; ürkerek. Gece geçmişte kalmış. Günü'nün ilk ışıkları yere yuvarlanmış boş bardağı aydınlatıyor. Sevgililerimi büyük bir özenle yerlerine koyup polis-yelerden oluşan duvarla güvenliklerini sağlıyorum. Küçük anahtar görevini yerine getirmenin huzuruyla, kalemlikteki yerine gidiyor. Biraz olsun uyumam gerek...

Yatağın sol tarafına uzanıp dizlerimi karnıma çekiyorum. Gözüm Serpil'in başucumdaki ahşap çerçevede duran fotoğrafına takılıyor. Oradan kaldırmaya bir türlü cesaret edemediğim fotoğraf sabahın ilk ışıklarında ne kadar da canlı. Serpil balkondaki çiçeklerin yanında, yüzünde şaşkın bir ifade var, tam, "Dur, çekme!" derken deklanşöre basmışım bile. Sanki bütün o kavgalar yaşanmamış gibi, boşanmamışız gibi duruyor karşımda. Sanki, "Ne oldu, uykun mu kaçtı?" diyor.. "Evet," diyorum sakince, "Uykum kaçtı ve..." Ne diyeceğimi bilememenin huzursuzluğuyla kıvranırken, "Şu annenin memleketten yolladığı incir reçelinden yerken üstüme döktüm, sana iş çıkmasın diye pijamamı yıkayıverdim," diyorum. Gözleri doluyor, yere bakıyor, "Şu kibrit çöpü desenli olanlar mı?" diyor, "zaten hiç sevmiyorum onları!"

Bir şey demiyorum. Arkamı dönüyorum...

Claire ile dağ evine gittiğimiz bir gün, hem de üstümde o pijamalar varken şöminenin önünde nasıl deliler gibi seviştiğimizi hayal ederek gözlerimi kapıyorum.

BECERİKLİ
BAY KERİM İNAL

Artık pes ettim. Bu oyunun oyuncusu olmaktan yoruldum. Bitmek bilmez bir körebe oyununda, sürekli olarak ebe olmayı kim ister ki? Mektup elime geçtiğinden beri, "Sobe!" diyeceğim ânı bekliyorum. Yoruldum. Bu mektubun satırlarında koşmaktan yoruldum.

O gün karşılaşmasaydık bütün bunlar yaşanmayacaktı. Bu satırları yazmayacaktım. Sadece bu satırları değil, bütün o kitapları da yazmamış olacaktım, beni kendi imzamanın başarısızlığıyla yüzleştiren kitabımdan sonrası olmayacaktı. Yakınmaları, kaderci cümleleri özellikle yazının içine girdiklerinde hiç sevmem; ama şu anda bunları düşünmek istemiyorum. Sadece yazmak istiyorum. Alacaklarımla borçlarımı kâğıda dökerken, hiç değilse bunu yaparken, içimden geldiği gibi davranmak istiyorum.

Bindiğim minibüsün şoförü bir eliyle para toplayıp bir eliyle kaset değiştirmeye çalışırken sollama yapmasaydı o kaza olmayacaktı, yoluma her zamanki gibi devam edebilecektim...

Belediye açtığı çukurları kapatmayı akıl etseydi lastiğin yarılmayacaktı, yoluna son model, klimalı arabanla devam edebilecektin...

Metroya binmekten başka çarem olsaydı seninle karşılaşmayacaktım...

Arabanı servise bıraktıktan sonra, "Hazır fırsat bulmuşken uzun süredir merak ettiğim şu metroya bir bineyim," diye düşünmeseydin benimle karşılaşmayacaktın...

Bunları zaten konuşmuştuk değil mi? Ama benim kendimle yüzleşebilmem için, söylediklerini, söylediklerimi havada uçuşan sözler olmaktan çıkarıp yazıya dökmem gerekiyor. Tıpkı insanları bir metin olarak gördüğümde anlayabildiğim gibi, belleğimi de kâğıt üstünde yaratabiliyorum.

Karşılaşmamızın ertesi günü sana telefon ediyorum. "Teklifini kabul ettim." Gülüyorsun, "Hah şöyle, dediğime geldin sonunda." Neydi dediğin?.. "Gel senin kaleminle benim ticari yeteneğimi birleştirelim, ikimiz de kazanalım." İkimiz de kazandık mı? Sen zaten hiç kaybetmedin ki? Bana gelince... Kazanıp kazanmadığımı anlamak, kendime anlatabilmek için yazıyorum bunları. Belki hatırlamazsın ama teklifini kabul etme nedenlerimi kırık dökük bir sesle sıralarken ücretten söz etmemiştim. Hatta paraya önem vermediğimi ima etmiştim. Yalandı... Girip çıktığım birçok iş para kazandırmamıştı. Biriktirebildiklerimse ancak kirama, elektrik, su, apartman giderlerime, iş aramak için sağa sola gitmeme ve iyi kötü karnımı doyurmama yetiyordu. Ailemden yardım istemeyi bile düşünüyordum kimi zaman. Ama büyük hayallerle başka bir şehre yolladıkları oğullarının süründüğü haberini veremezdim onlara. Hem onların gözünde yerim bambaşkaydı. Bir kitabım yayımlanmıştı, ben bir yazardım. Kitabımın piyasaya çıktığı günlerde bir gazetede benimle söyleşi yapılmıştı. Hatta iki defa, otuzar saniyeden toplam bir dakika, televizyonda boy göstermişim. Konu komşuya gurur içinde, "Oğlumuz yazar," diyor, eskiden olduğu gibi, yarım ağızla, "Okumayı çok seviyor, kendisi de bir şeyler karalıyor," deyip geçiş-

tirmek durumunda kalmıyorlardı. Ortada kanıt vardı. Salondaki büfeli kütüphanenin en görünen yerine koydukları bir kanıt; kitabım. Belki de onu taşıyamadığım, ağır geldiği için çıkamamıştım bir türlü yüzeye, batmıştım. Sıfır noktasındaydım. Dipteydim. Dipte nefes almayı başarmak zorundaydım.

“Bana ne senin saçma sorunlarından, gençken de böyleydin, ölene kadar da böyle kalacaksın, beni ya da başkalarını suçlayacağına sorunu kendinde ara,” dediğini duyar gibiyim. Haklısın. Ben hep böyleydim. Ne denir böylesine? Asi?.. Bencil?.. Başına buyruk?.. Farklı?.. Ne yalan söyleyeyim, üniversite yıllarında böyle olduğum için gurur duyardım kendimle. Hepimizin amacı farklı olmak değil miydi? Ben de farklıydım işte. Senden, arkadaşlarından, hepinizden farklıydım. Aynı mahallede oturmasaydık, aynı okula gitmemiz arkadaş olmamıza yeter miydi sence? Ya da karşılıklı çıkarlarımız olmasaydı? Tabii ya, kullanıyorduk birbirimizi. Ben senin renkli ve zengin çevrende, sınıfsal bir sarhoşlukla kendimden geçiyor, ulaşamayacağım şeylerin, örneğin okula arabayla gidip gelmenin tadını çıkarıyordum. Sen de alaycı göndermelerimi sahiplenerek esprili bir insan olarak anılıyor, sayemde kitaplardan, filmlerden, tiyatro oyunlarından söz ederek kültürel zıplamalar yaşıyordun... Farklılık dediğim şeye bak; zavallılık... Uyumsuzluk... Bunu anlayabilmem, kendimle yüzleşmem için dibe vurmam gerekiyormuş demek ki. Bir de yıllar sonra senin tekrar ortaya çıkman.

O gece... O gece metrodaki on dakikalık yolculuğumuz ve bir o kadar süren yürüyüşümüz sırasında söylediklerini düşünüp durmuştum. Kim bilir kaç yıl sonra ilk kez karşılaşıyorduk ama sen, sanki bir gün önce “sosyal bilimlerin kantininde muhabbet etmişiz” gibi davranıyordun. Birkaç ortak tanıdıktan söz etmiştin. “Nerede

oturuyorsun, neler yapıyorsun?” Yanıtlarını doğru dürüst dinlemediğin birkaç soru. “Geçenlerde biri, kimdi acaba, neyse, senin kitap yazdığını söyledi,” dediğinde, konuşma sırasının bana geçeceğini düşünmüştüm ama “kitap yazmak” senin için, paraya dönüştürülmediğinde bir anlam taşımıyordu. Sonra bu güne gelmemize neden olan teklifini yapmıştın. Kartını vermiştin. Ben kartın üstündeki ambleme, adının yaldızlı görkemine, numaralara bakarken de, “Yarın mutlaka ara, zaman kaybetmeden çalışmaya başlayalım,” demiş ve bir taksiye atlayıp gitmiştin. Ben sana bir kartımı veremedim, veremezdim. Metin yazarı olarak kısa süreliğine çalıştığım reklam şirketinin bastırdığı kart, kış cebimdeki rengi atmış cüzdanımın bir köşesinde ailemden birilerinin yanında gerekebilecek bir can simidi gibi duruyordu. Boğulmayı hızlandıracak bir can simidi... Kart vermesi gereken sendin. Senin kimliğin önemliydi. Çünkü işi verecek olan sendin. Parayı verecek olan. Peki karşılığında ben ne verecektim? Her ay bir polisiye roman.

Teklifin çok basitti aslında. Hem ne yalan söyleyeyim, tam aradığım türden bir işti. Çok daha kötü, sevmediğim, para kazandırmayan, yorucu ve kendime düşman olmama neden olan işler yapmıştım. Reklam metni yazarlığı (sadece yerel radyolarda yayınlanacak tanıtımların metinlerini yazdırıyorlardı), zirai ilaçlar ithal eden bir şirket için broşür çevirileri (garip gelebilir ama en iyi parayı bu işten kazanmıştım), televizyon dizileri için senaryolar (ünlü bir mizahçı bölümün konusunu veriyor ve altı kişilik senaryo ekibinin her bir üyesi bir sahneyi yazıyordu, o işin parasını hâlâ alamadım), bir televizyon dizisinde devamlılık yazmanlığı (yazıyla ilgili bir iş olduğunu sanarak başvurmuş sonra da üç ay yönetmene çay taşımıştım), çocuklar için sadeleştirilmiş Jules Verne romanlarının çevirileri (yayıncıyla aramızda *Seksen Günde*

Devri-Âlem ve *İki Sene Mektep Tatili* isimlerinin artık klasikleştiği ve değiştirmemekte fayda olduğu konusunda tartışma çıkınca bu işi de kaybetmiştim), bir televizyon kanalında tanıtım yazarlığı (haber müdürünün yeğeni yanımda stajyer olarak çalışmaya başladıktan kısa süre sonra bana kapıyı göstermişlerdi), bir roman çevirisi (Norveçli bir yazarın romanıydı, yayınevindekiler önce büyük bir heyecanla çalışmaya başlamamı istemiş ama aylar sonra kitabın İngilizce baskısının yerine orijinalinden yapılacak bir çeviriyi tercih edeceklerini söylemişlerdi), “Yazarak Kendimizi Nasıl İfade Edebiliriz?” başlığıyla özel bir şirketin çalışanlarına verdiğim kurs (eş dost aracılığıyla bulduğum, kravat takmamı gerektiren bir işti, şirketin müdürü birinci ayın sonunda amacımızın uzmanlar yetiştirmek olmadığını ve daha hafif bir çalışma programı uygulanması gerektiğini söylemişti, uzun konuşmasının, “Bundan sonraki çalışmalarınızda başarılar dileriz,” diye biteceğini baştan anlamıştım) ve daha pek çok iş. Bunları sana hiç anlatmadım değil mi? Gerek yoktu ki! Bizim yıllar öncesinden kırıntıları kalmış arkadaşlığımızın, ticari bir şölene dönüşmesi beklenmedik metro yolculuğuyla başlıyordu. Öncesi ne seni ilgilendiriyordu ne de beni.

“Bazı kadınlar bunları seviyor. Beyaz dizileri, pembe dizileri, aşk romanlarını kapış kapış alıyorlar. İşte olaya buradan bakacaksın. Yayıncılıkta esas para bu işlerde. Şimdi iyi dinle beni. Bizim şirket bir sürü alanda faaliyet gösteriyor. Saymaya kalksam sıkılırsın ama bir işimiz var ki bayılacağına eminim. Sayısal baskı makinelerinin yedek parçalarını biz ithal ediyoruz. Anlayacağın piyasadaki bir sürü matbaa elimin altında. Ne demek bu? Baskı maliyeti yok demek, depolama sorunu yok demek, dağıtımıcılarla anlaşmak bir telefona bakar demek. Sen yazıyorsun, bende de ticari kafa var. Neden güçlerimizi bir-

leştirmeyelim? Tıpkı eski günlerdeki gibi... Ne satar ders-
sen, onu da düşündüm. Durmadan yurtdışına gidip geli-
yorum, uçakta bütün adamların elinde polisiye kitaplar.
Uçak kalkıyor, adam kitabı açıyor, iniş geçmeden bitir-
miş oluyor. Şöyle, ince kitaplar zaten. Oku bitsin, at git-
sin. Bizde de bir zamanlar varmış ama şimdi yok. İşte
sayemizde bu açık kapanacak. Ayda bir tane polisiye ro-
man. Cinayetler, polisler, ajanlar, aşk falan filan... Ameri-
kan filmleri gibi. Şöyle hem erkeklerin hem kadınların
hoşuna gidecek türden şeyler. Kadınları unutmamak ge-
rek, geçenlerde bir dergide de gördüm, en çok kadınlar
kitap okuyormuş. Kapağını falan ona göre yaparız. Ki-
tapçılara girmeyeceğiz, doğrudan gazete bayileriyle çalış-
acağız. Toplu satışlar, internetten satış... Neyse sen işin
o kısmını düşünme. Her kitap en az on bin baskı. Aylık
dergilerle aynı fiyattan bile satsak turnayı gözünden vu-
ruruz. Yüzde yirmiyle çalışsan kazanacağın parayı dü-
şün. Hem ben diğer işlerine de karışmam, sen bana her
ay bir kitap getir yeter. İstersen gelip şirkette çalışırsın,
sana bir masa, bilgisayar, ne istersen ayarlarız. Bu gece
koy şapkanı önüne, eğrisiyle doğrusuyla düşün. Yarın öğ-
leden sonra da beni şirketten ara. Elimizi çabuk tutalım.
Bu fikir zaten bir süredir kafamda vardı, seni görünce
kesin kararımı verdim. Açık söyleyeyim, sen, 'Hayır' de-
sen de ben bu işi yapacağım. Gönül ister ki, birlikte fır-
tına gibi eselim."

Aşağı yukarı böyle bir şeyler söylemiştin. Senin söz-
lerini sana söylemem aptalca mı geldi? Sana söylemiyo-
rum. O karşılaşmadan bu yana neler yaşadığımı eksiksiz
hatırlamak istiyorum sadece. Kendime, kendimi bile an-
cak yazıyla anlatabiliyorum. O geceyi bir kez daha göz-
lerimin önüne getirmeye çalışıyorum. Senden ayrıldı-
ktan sonra, iş olmadığını bildiğim halde bir dergiye uğra-
yıp çevrilecek bir şeyler var mı diye sormamı, eve dönü-

şümü, makarna yapmak için kaynattığım suyun kabarcıkları arasında kaybolup gidişimi... Düşündükçe ısınyordum teklifine. Madem yazarak yaşamak istiyordum, bundan iyi bir işi nerede bulacaktım? Yakaları kalkık pardösüleri, fötr şapkaları, umursamaz tavırlarıyla dedektifler, koltuk altlarına bağladıkları tabanca kılıflarıyla, sert ve kavgacı ajanlar, tek başına bütün bir çeteyi dize getiren polisler evimde dolaşıyorlardı. İyi bir okuru olduğum ama yazmayı hiç düşünmediğim bir türde başarılabılır mıydım? Zamanında birçok ünlü yazar, takma isimlerle, hatta karakterin gerçek yaratıcısının imzasıyla polisiye yazmamış mıydı? Gidip gelen düşüncelerin arasında kaybolmuş, sade makarnayı çatalıma dola-maya çalışırken de, "Bir denesen ne kaybedersin," demiş-tim kendi kendime. Sonra evdeki polisiyelere göz atmış-tım: Edgar Allan Poe; o bambaşkadır... Ustalar var sonra; Arthur Conan Doyle, Agatha Christie, Georges Sime-non, Raymond Chandler, Dashiell Hammett, Mickey Spillane ve daha bir sürü isim. Kitapları önüme yayıp öylesine karıştırmıştım saatler boyunca. Kimilerini çok sıradan bulur, kimilerindeki dile, zekâya, karakterlere hayran kalırdım. Sherlock Holmes, Hercule Poirot, Miss Marple, Maigret, Philip Marlowe, Sam Spade, Mike Hammer, sevdiğim, heyecanlandığım ya da sıradan bulduğum maceralarıyla girmişlerdi zaman zaman yaşamı-ma. Ama o gece bambaşka bir gözle bakıyordum o ki-tapların satırlarına. Böyle şeyler yazmam olanaksızdı. Sanıldığının aksine iyi polisiye yazmanın çok zor oldu-ğunu anlamak için, dâhi olmaya gerek yoktu. İyi polisi-yeler!.. Sen benden iyi polisiyeler istememiştin ki. Kolay anlaşılır olaylar, macera filmlerindeki gibi gerçektışı ha-reketler, basmakalıp konuşmalar, hızla okunup tüketilecek kitaplar. Önce kendime bir kostüm bulmalıydım; polisiye yazarı kostümü... Hangi karaktere bürünebilir-

dim, hangisi senin isteklerine yanıt verirdi? Tıknaз Poirot mu olmalıydım, maço Hammer mı? Cingöz Recai'yi modası geçmiş bulacağından emindim. Çoksatar Amerikan kitaplarından devşirme karakterler istiyordun; geçtiğimiz bir yıl içinde benim de tanıştığım Jack Ryan, Dirk Pitt gibi karakterler. Ama onlar da öylesine tek boyutlu, öylesine bu coğrafyaya uzaktılar ki... Tam o sırada odamın köşesinde üst üste yığılı duran kitaplardan biri kendini bana gösterdi. Bir ışık. Bir büyü. *Becerikli Bay Ripley*. Yazan, Patricia Highsmith.¹ İşte teklifini kabul etmeye o anda karar verdim. Ben de Tom Ripley gibi bir başkasının kimliğine bürünecek, başka bir dünyanın zevklerini tatmak için her tür tehlikeyi göze alacaktım. Sanmıyorum ama merak eder de bu kitabı okursan korkmaman için söylüyorum. Hiçbir zaman Tom'un zengin arkadaşı Dickie Greenleaf'i başına kürekle vurarak öldürmesi gibi bir sahne geçirmediğim kafamdan. Hiçbir zaman o kadar cesur olmadım... Neler saçmalıyorum? Yazdıklarıyla hesaplaşırken kendini kaybeden bu aptalın açısından bakınca sorunlu, sıkıntılı ve karanlık görünen bu tablo, senin açımdan hep olabildiğince net oldu: Ticaret yapıyordun, para kazanıyordun ve eski bir arkadaşına da –Eski bir arkadaş mı?– para kazandırıyordun. “Peki derdin ne öyleyse?” dersen, bir şey diyemem. Haklısın. Bir derdim olmamalı. Olmamalıydı. Yazdıklarımı güvenilebilseydim olmazdı da...

Elimde kitabımın dosyasıyla yayınevi yayınevi dolıştığım günleri hatırlıyorum şu anda. Dünyayı değıştireceğimi sanıyordum. Daha ilk gittiğim yayınevinde, bir iki sayfasını okuduktan sonra, “Bugüne kadar böyle farklı, yenilikçi, içten bir şey okumamıştık,” diyeceklerdi.

1. *Becerikli Bay Ripley*, Patricia Highsmith, Çev. Armağan İlkin, Remzi Kitabevi, 1991.

Hatta daha da ileri gideceklerdi: "Bu... Bu... Bu harika bir kitap!" diye kekeleyeceklerdi. On beş tane öyküden oluşuyordu kitap. Konularım cesurdu (öyle sanıyordum), dilim özenliydi (öyle sanıyordum), kurduğum dünyalar farklıydı (öyle sanıyordum). Kendimi yazar sanıyordum. Ama hiç de beklediğim gibi olmamıştı. Kimi yayınevinde görüşecek birini bile bulamadan dosyanın bir kopyasını sekreterliğe bırakıp çıkmış, kimindeyse daha yazdıklarımı gösteremeden uğurlanmıştım. Tam umudumun tükenmekte olduğu sırada gittiğim bir yayınevinin yetkilisi üç-beş sayfa okuduktan sonra birkaç noktaya dikkatimi çekmiş ve, "Üstünde biraz daha çalışın ve bir ay sonra yeniden getirin," demişti. Ayakta alkışlanma hayallerim uçup gittiği için biraz kırılmıştım başta. Hatta kendi kendime küsmüştüm bile. Kitabımın yayımlanması o görüşmeden tam bir yıl sonra gerçekleşti. Yayın aşamasında neler yaşadığımı, heyecanlarımı, korkularımı, beklentilerimi tekrar edecek değilim. Konuşmuştuk bunları. Cep polisiyeleri başarılı olmaya başladığında, "Kutlama yapalım," demiştin ve senin dört-beş arkadaşınla yemeğe çıkmıştık hani, o gece yaşadıklarımın birazını anlatmıştım. Sonra içkinin de etkisiyle çenem düşmüş ve masadaki sarışın kıızı etkilemek için yazarcılık oynamaya başlamıştım. "Biz yazarlar... benimle yapılan bir söyleşide demiştin ki... geceleri yazarım, yalnızken ve... yaşadıklarımın izdüşümleri... geçenlerde bir okurum... ben... biz... yazarlar..." Saçmalamalarım engel olmak için kuru kuru öksürmüştün. Sana göre saçmalıyordum belki. Oysa yazarlar âleminde edinemediğim bir yere sahipmişim gibi davranmak istiyordum o anda. Yüzüme kapanan kapıları, tanımadığım bir kızın ilgisinde aralamaya çalışıyordum.

İşyerine geldiğim gün, ilk kitabı tamamlayabilmek için en az bir ay zaman gerektiğini söylemiştim ya, yalandı.

Serinin ilk kitabı olan “Moby Dick’in İntikamı”nın² büyük bir bölümü, bir bardak kahve için her şeyi yapabileceğim ve Ripley’in bana göz kırptığı o gecede yazıldı. Önce ismini beğenmeyip, “Herkes söyleyemez bu İngilizce isimleri, daha basit ve çekici bir isim bulalım,” demiş, sonra her nasılsa kabul etmiştin. Belli etmemeye çalışmıştın ama kitabın içeriği de sana “ağır” gelmişti; kitaplar, yazarlar, Melville, okuyan bir hırsız... Ama işe bir an önce girişmek istediğinden ses çıkarmamıştın, yanılıyor muyum? Kitapların hangi imzayla yayımlanacağına da o gün karar vermiştik. Sen yabancı bir yazardan çeviri gibi göstermemizsin satışı artıracağını iddia ediyordun. Tümüyle bu coğrafyada geçen içeriği değiştiremeyeceğimi kabul ettirmem bayağı zamanımı almıştı. “Büyük kumar oynatıyorsun bana, ne yapalım tutmazsa kendim ettim kendim buldum derim,” demiştin. Aradığımız takma isim yıllar öncesinden, neşeli, umutlu günlerimden çıkıp gelmişti sonunda. Üniversite yıllarımda, senin görüşmekten pek keyif almadığın bir grup arkadaşım ile oynadığımız “öyküleme” oyunu sırasında bulduğum, hızlı bir şekilde söyleyince kulağa *criminal* gibi gelen bir isim. Tom Ripley yeni kimliğine bürünmüştü. Ben artık “Cep Polisileri”nin yazarı Kerim İnal’dım.

2. Moby Dick’in İntikamı, Kerim İnal (Cep Polisileri). Genç komiser Ziya Kâmil sadece kalem, hokka, elyazması kitap ve ünlü yazarların özel eşyalarını çalan bir hırsızın peşindedir. Öncelikle hırsızın neden bunları çaldığını anlayabilmek için araştırmalar yapar. Bu araştırmalar sırasında hem çok yönlü bir okuma yolculuğuna çıkar hem de güzel psikolog Banu Sezer ile tanışır. Hırsızın bir yazar olarak var olamadığı edebiyat dünyasında, farklı bir yolla da olsa adını duyurmak istediğini düşünmektedirler. Bu fikirlerini açtıkları ünlü romancı Bekir Yurtsan da hırsızın kurbanlarından. Üstelik ondan çalınanlar arasında son romanının tek kopya olan ön çalışmaları da vardır. Sonunda üçü bir tuzak kurmaya karar verirler. Moby Dick’in elyazmalarının ve Melville’in bu romanı yazarken kullandığı kalemin sergileneceğini duyururlar. Hırsızın böyle bir yemi yutmaması olanaksızdır. Ama dikkate almadıkları bir nokta vardır; hırsız, yanlışlarla dolu bir tuzağa düşmeyecek kadar iyi bir okurdur.

Birinci kitap piyasaya çıkmadan ben ikinciye yazmaya girişmiştim. İlk kitaba göre daha hafif konuların peşinde koşuyordum. "Daha rahat bir şeyler yazsana," diyordun, "cinayetler, adam kaçırmalar, kovalamacalar, öpüşmeler, sevişmeler..." Sevdığım polisileri tekrar tekrar okuyor, en etkileyici sahneleri kendi bulduğum olay örgüsünün içine nasıl yerleştirebileceğimi düşünüyordum geceler boyunca. Hepsi birer edebî yıldız olan karakterlere göndermeler yapıyordum. Gönderme?.. Hayır, artık yalan söylemek istemiyorum. Düpedüz çalışıyordum. Usta yazarların dillerini, olaylarını, üsluplarını, kurgularını, karakterlerini hatta ufak değişikliklerle olduğu gibi sahnelerini çalışıyordum. Bunu öğrenmiş olmanın seni rahatsız edeceğini sanmıyorum. Senin için önemli olan kitapların ticari başarı elde etmesiydi ve daha ilk kitapta "on ikiden vurmuştun" Yine de kimi çalma anlarımda, çoktan geride bırakmaya karar verdiğim yazarlık kariyerime, gerçek imzama yayımlanmış kitabıma saygısızlık ettiğimi düşünür, utanırdım. Ama bugün, şunu rahatlıkla söylüyorum: "İnsan soyunu gözünün önüne getirirsen, ben en temiz düşünceli, en saf kişilerden sayılırım."³

Sana yazmaktan neden vazgeçtiğimi hiç anlatmadım değil mi? Ne kadar da aptalım! Senin gözünde yazmaktan vazgeçmiş bir adam değildim ki. Her ay otuz, otuz beş bin kelimelik bir polisiye, istediğinden çok önce bir zamanda masanın üstünde duruyordu ve o romanları yazan kişi bendim. Ama değildim. O ben değildim. O benim başarısız olmuş kalemimi kırıp kendince bir başarıya imza atmak üzere yıllardır saklandığı yerden, içimden çıkan Kerim İnal'dı. Suç ortağım Kerim İnal. Çoksatar cep polisilerinin yazarı Kerim İnal. Çok değil bir-

3. Bu cümle *Becerikli Bay Ripley* romanından aynen alınmıştır.

kaç ay öncesinde kahve alacak param yokken sayesinde yeni taşındığım evin aydınlık mutfağına gıcır gıcır bir kahve makinesi armağan eden Kerim İnal. Girdiği hiçbir işte dikiş tutturamamış zavallıyı dipten çıkaran, yazarcılık oynayacağım derken olduğu yeri göremeyen yabancıya toplum yaşamına giriş pasaportu veren, yazdığı her satırla bir kez daha kendimle yüzleşmemi sağlayan Kerim İnal.

Kerim İnal'ın değil, benim yazdığım kitap yayımlandığı gün ayaklarım yerden kesilmişti. Üç-beş kişi, arkadaşlardan birinin evinde toplanıp kutlama yapmıştık. Bir yandan tebrikleri kabul ediyor, bir yandan da çaktırmadan masanın üstünde duran kitabımın kapağına bakıyordum. Kitabım. İlk kitabım. Yılların emeği. Düşlerim. Benim cümlelerim. Gecenin ilerleyen saatlerinde, o günlerde çalıştığım senaryo grubundan bir kızın sevgilisi olan tiyatrocu oğlan, öykülerimden birini okumuştı. Hiç unutmuyorum, okuması bitince kollarını göğsünde kavuşturup yorumlar yapmıştı. Kitap son halini alana kadar yapılan çalışmalar sırasında yayınevindikilerden de bir sürü olumsuz söz işitmiştim ama hiçbirisi o oğlanınkiler kadar acıtıcı değildi. Bana yüklenmeye başlamasıyla diğerleri de ânında karşı cepheyi oluşturmuş, abartılı bir şekilde öyküyü savunmaya başlamışlardı. Birbirlerinin sözünü kese kese tartışıyor, arada bir de bana dönüp sorular soruyorlardı: "Bence ilk konuşma bölümü biraz sarkmış... O kadar güzel bir atmosfer yaratılmış ki... Adamın otobüse bindiği sahne çok güzel ama... Güneş batışının tarifi mükemmel, elimi uzatsam dokunabilecekmişim gibi... Gerçi bu kadar gösteren öyküleri sevmem ama güzelmiş... Kimlerden etkilendin?.. Uzun süredir böyle güzel bir öykü dinlememiştik, kalemine, yüreğine sağlık... Bütün bunları gerçekten yaşadın mı?.." Tiyatrocu oğlan bütün saldırılarla başa çıkma-

yı başarıyor ve, "Okurun yapabileceğini okura bırakmadan oyunlara girişmek bana saçma geliyor,"⁴ diyordu. Şu anda bile bu sözleri hatırlayınca içim ürperiyor. Kelimeler, cümleler, sesler çevremde uçuşuyordu. Geçen bunca zamandan sonra bir şeyi itiraf edebilirim: O gece o tiyatrocunun oğlanı boğmak istemiştım ama aslında üstünde en çok düşünülecek, en ciddiye alınacak ve en içten yorumları da o yapıyordu. Sorun sözlerde değildi, bendeydi. Güçsüzdüm. Eleştirileri kaldıramıyordum. "Madem eleştiriye açık değilsin neden yazıyorsun, üstüne üstlük bir de kitap yayımlatıyorsun," diye düşünebilirsin. Eleştiriye açık görünen insanların bile aslında bundan nefret ettikleri ve sonunda övülecekleri bir sahne aradıkları konusundaki görüşlerimi bir yana bırakarak yanıtlayayım: Haklısın. Belki onlar da haklıydılar, bilemiyorum. Ama başaramamıştım, bütün o sözleri taşıyamamıştım. İçtiğim şarapların mı yoksa soruların, yorumların etkisinden mi bilmiyorum, tuvalete gitmiş, klozetin önünde diz çöküp midemde bir şey kalmayana kadar kusmuştım. İlk kitabımın ilk okurlarıyla tanıştığım gece, içim dışıma çıkmıştı.

Bugün o konuşmayı yapmasaydık bunları yazar mıydım, bilmiyorum. Yazsam bile düşüncelerim böylesine dağınık mı olurdu, yoksa birlikte çalıştığımız ve bana maddi anlamda başka bir dünyanın kapılarını açtığın –ki bunun için sana teşekkür borçluyum, nankörlük etmem– bu bir yılın değerlendirmesini çok daha derli toplu yapıp, sonra mı, "Hoşça kal," derdim, onu da bilmiyorum. Bu konuşmanın bir gün gerçekleşeceği aslında en başından beri belliydi. Senden önceki patronlarımdan yazdıklarıma karışmasına bu kadar bozulmazdım ama sen bir karak-

4. "Okurun da yapabileceğini, okura bırak." Ludwig Wittgenstein, *Yan Değışinler*, Çev. Oruç Aruoba, Altıkırkbeş Yayınları, 1999.

terin adıyla ilgili yorum yaptığında bile dayanamaz olmuşum. (Yazdığım bütün cep polisiyelerinde bir tek "Herkül'ü Öldürmek"⁵ ismini sevmiştin.) İlk aylardaki "ortak" zihniyetin kısa sürede kaybolmuştu, ben de senin yüzlerce çalışanından biriydim... "Paranı tıkr tıkr alıyordun, hem de hayatında görmediğin kadar iyi para kazanıyordun," diyebilirsin. Edebiyatıyla yüzleşememiş biri için senden gelen paraları cebe indirmenin, şeytanın yumurtasını üflemekten farksız olduğunu nasıl anlatabilirdim ki?

Kitabım yayımlandıktan sonra yazarlarla, yayıncılarla, gazetecilerle tanıştım. Öğütler verildi. Beklentiler hissettirildi. Akşamüstü kahvelerine, rakılı masalara davet edildim. Kim olduğunu bilmediğim *birilerinin* gözüne girmeye çalışıyordum. İmzamın onaylanması hayaliyle yanıp tutuşan birine dönüştüm. İşin kötüsü bütün bunları yaparken yazdıklarımla, kendimle hesaplaşmayı bir an bile aklımdan geçirmedim. Yazar olsun, okur olsun, övenler gerçektir, yerenler yalan. Oysa yalan tümüyle bendim. Ne istediğini bilmez bir tavşan oldum, koskoca dağa küstüm. Hep bir kenarda kaldım. Sustum. Yine de çalıştım, parmaklarım kırılana dek yazmaktan kork-

5. Herkül'ü Öldürmek, Kerim İnal (Cep Polisiyeleri). Herkül, bir vücut geliştirme salonunda temizlik işlerine bakmaktadır. O kadar çelimsiz, o kadar güçsüzdür ki salona gelip giden herkesin alay konusudur. Zaten Herkül diye çağrılmasının nedeni de bu alaylardır. Geceleri de salonda yatan Herkül'ün tek zevki, herkes gittikten sonra okuduğu polisiye romanlardır. Bütün harçlığını bunlara yatırmakta ve her gece o kitapların dünyasında kaybolmaktadır. Salonun devamlı müşterilerinden, yakışıklı, kaslarla dolu bir vücudu olan Boğaç, Herkül'le alay edenlerin başında gelmektedir. Bir gün kendisini izlemeye gelen üç dört kız arkadaşının önünde Herkül'e yapmadığını bırakmaz. O gece Herkül bir karar verir: Kendisini öldürecek ve Boğaç'ın suçlanmasını sağlayacaktır. Bir yandan ölümünden sonra bulunduğu Boğaç'ın katil olarak görülmesine neden olacak bir günlük tutmaya, bir yandan da intihar/cinayetin planını yapmaya başlar.

muyordum.⁶ Günlerce evden çıkmadan yazdım, zaten evden çıkmama neden olacak bir işim de yoktu. Ama konuşulanlardan, bakışlardan, yazılanlardan uzak tutamıyordum satırlarımı. Hayır, haykırılan sözlerin büyüsüne kapılmış değildim, fakat ne bileyim, meselenin içine girmiştim. İstemediğim bir şeyler sızmaya başlamıştı öykülerime. Bulanık bir suda yüzüyordum. Hem de yüzme bilip bilmediğimden emin olamadan. Derken bir gece bir dergide, çok sayıda kitabı yayımlanmış, ödüller kazanmış bir yazarın şu sözleriyle karşılaştım: “İyi bir yazar olmadığımı inandığım için edebiyattan elimi eteğimi çekiyor, yazmayı bırakıyorum.”⁷ Tüylerimi diken diken etmişti bu sözler. Ürpermişim. Yıllar öncesinde, “susma çağı”⁸ ile ilgili bir şeyler okumuştum ama bunu eyleme dökmek?.. Ben o kadar cesur değildim.

Polisiyelerde, kahramanın çocukluğuna ayırdığım bölümler sana hep fazla gelirdi. “Adamın çocukken saklambaç oynamaktan korktuğunu bilsek ne olur bilmesek ne olur, iki sayfayı buna ayıracağına biraz daha hareket katsana,” derdin. Karaktere psikolojik bir derinlik katmaya çalışmamı anlamadığın için seni suçlayamam. Ama bir şeyde haklıydın; gerekli olmasa da çocuklukla ilgili bir bölüm koyuyordum. Öykü kitabımın çalışmaları sırasında, “Belli ki mutlu bir çocukluk geçirmişsin, hâlâ o dönemden çıka-

6. “Yazabildiğiniz kadar çok yazın! Parmaklarınız kırılsana dek yazın, yazın, yazı !” Anton Çehov, *Yeni Bulunmuş Hikâyeler*, Çev. Ahu Antmen, YKY, 1999.

7. Ömrünün son yıllarında edebiyata, kendi yazar kimliğine küsen bu değerli yazar Selçuk Baran’dır.

8. “Her sanatçı, benliğinin ta içinde, olduğu ve söylediği şeyi yaşamı boyunca besleyen tek bir kaynak saklar böyle. Kaynak kuruyunca, yapıtın katılaştığı, çatladığı görülür yavaş yavaş. Görünmez akıntının sulamaz olduğu, nankör sanat topraklarıdır bunlar. Odlar seyrekleşip kuruyunca, saman kökleriyle kaplanan sanatçı, susma ya da —bu da aynı kapıya çıkar— salonlarda boy gösterme çağına gelmiş demektir.” Albert Camus, *Tersi ve Yüzü*, Çev. Tahsin Yücel, Can Yayınları.

mıyorsun,” demişti editörüm. Susmuştum. Yaşamadığım bir çocukluğu, yazarak yeniden kurgulamaya çalıştığımı ne ona söyledim ne de sana. Çocukluğumdan aklımda kalan tek şey, kaçıp gitmek düşüncesi. Evden, okuldan, sokaktan, misafirlikten, kavgalardan, ölümlerden, arkadaşlarımdan, ailemden, çevremden kaçıp gitmek. Şu anda bunları yazarken gülüyorum. Farklı olmayı yanlış anladığım gibi, kaçmayı da yanlış uyguladım. Hep kendime kaçtım. İçimi kendimle doldurmaktan daha fazlası gelmedi elimden. İyi bir yazar olmadığımı düşündüğüm günlerde daha iyi bir kitap yazmanın umuduna kaçtığım gibi, yaşamım boyunca daha iyi olmayı düşlemek için kendime kaçtım. Bütün bunları yazmamın bir nedeni de budur belki: Bugün söylediklerinden sonra, ilk kez gerçekten kaçmaya, gitmeye, uzaklaşmaya karar veriyorum.

Yazdığım her şeye karışmaya başlamıştın. Dizi editörü olarak işe aldığın adam sayesinde aradan bölüm çıkarıyor, bölüm ekliyor, satırlarımla oynuyor, kitaplarımla adlarını değiştiriyordun. “Plath’la Sevişen Adam”⁹ yayınlandığında tanıyamamıştım. Daha çok satacağını düşündüğün bir ad vermiştin kitaba. Olaylar da değişmişti. Bütün bunlara karşı çıkamayacağımı biliyordun. Daha büyük bir eve taşınmıştım, üstüme başıma özen gösteri-

9. İnternet’te Cinayet, Kerim İnal (Cep Polisiyeleri). Taner, bütün gününü bilgisayar başında geçirmektedir. Bir gün bir sohbet odasında “Plath” takma adlı bir kızla tanışır. Bu kız sayesinde edebiyata merak salar, ciddi bir okuma sürecine girer. Aylar süren yazışmalarının sonunda bu kıza âşık olmuştur. Bu yazışmalar sırasında her şeyi paylaşırlar ama Taner’in bütün ısrarlarına rağmen “Plath” gerçek kimliğini açıklamaktan, görüşmekten kaçınmaktadır. Bir gece Taner, karşı apartmanda bir kızın bilgisayar başında oturmakta olduğunu görür. Bir süre sonra o kızın “Plath” olduğuna inanmaya başlar. Bundan sohbet odasındaki “Plath”’a söz etmemekte ve onu gizlice izliyor olmanın zevkini yaşamaktadır. Kendisini heyecanlandıran hayallerin arasında geçen günlerden sonra bir gece, karşı apartmandaki “Plath”ın bir erkekle (hem de bilgisayar masasının üstünde) sevişmekte olduğunu görür. O gece kararını verir: Kendisi de “Plath”la sevişecek ve ardından onu öldürecektir. Bu arada bilgisayardaki “Plath”ın gerçek kimliğini açıklamak üzere olduğundan haberi yoktur.

yordum, bir sürü ev eşyası almıştım. Hatta aileme bile para yolluyordum. Susuyordum. Ama giderek kendimi daha kötü hissediyordum. Girip çıktığım diğer işlerde olduğu gibi, sattığım şey yazarlığım değil de sadece yazma yeteneğim olsaydı böyle hissetmezdim belki. Bilmiyorum. Kafam karışık...

Geçen hafta, bir sinema girişinde, gözlerini kırptırarak konuşan, sırt çantasını nereye koyacağına bir türlü karar veremeyen bir kızla karşılaştım. Utangaç bir ifadeyle yanıma gelip kendini tanıttı. Kitabımın çıkışından hemen sonra bir söyleşide tanışmışız. Öykülerimden çok etkilendiğini, uzun bir süredir yeni bir kitabımın çıkmasını beklediğini söyledi. (Yeni bir kitap?..) "Yine öyküler mi olacak?" dedi. (Öyküler?..) "Yoksa artık kitaplarınızın kapağında bir tür adının yazılmamasını mı düşünüyorsunuz?" dediğinde boş boş baktım. "Bir gazetede sınıflandırmalara, tanımlamalara inanmadığınızı söylemiştiniz ya, o yüzden sordum," deyince, o söyleşi aklıma geldi. İstediyimi söyleyebileceğimi düşündüğüm heyecanlı günlerim. Ona edebiyattan kaçtığımı, artık başka biri olduğumu söyleyemedim. Kendisinin de bir şeyler yazmaya çalıştığını, bunları bana okutup okutamayacağını söylerken ağlamak geldi içimden. Karşımda öykülerimden söz eden biri vardı. Kerim İnal'dan değil, benden söz eden biri. Bir iktidar oyununa girmeden, dilediği gibi konuşuyordu. Kimi öykülerimi övüyor, kimilerini de sıradan bulduğunu söylüyordu. İlk defa o gün, yergilerden rahatsız olmadım. Hatta inanır mısın bilmem, övgüleri de sahiplenmedim. O övgüler, benden çoktan çıkmış ve bu genç kızın algısında yeniden var olmuş metinlere yapılıyordu, imzama değil. Filmin başlayacağını belirten gonga kadar susmadı. Beni kendi satırlarımda bir yolculuğa çıkardı. Sonunda asla aynı olamayacağım bir yolculuğa.

İşte bütün söyleyeceklerim bu kadar. Bugün sana yeni

bir cep polisiyesi getirdim: "Hitchcock'u Okumak".¹⁰ Bu kitabı yayımlayıp yayımlamayacağını, yayımlarsan nasıl bir ad vereceğini, nerelerini değiştireceğini bilmiyorum. Umurumda da değil. Senin de umurunda olmadığını biliyorum. Çünkü işime son vermeden önce, yüklüce bir çekle bütün borçlarını ödedin. Bu noktaya geleceğimiz en başından beri belliydi. Senin kafanda bambaşka şeyler vardı ve ben bir türlü istediğin gibi polisiyeler yazamıyordum. Bu dile kendimi veremiyordum. Yeni bir dil öğrenmek için, hiç dil bilmemek gerekliydi.¹¹ Oysa ben öykülerimle yaşadığım günlerdeki dilimi unutamıyordum. Kendimle hesaplaşmam bitmediği sürece, karşıma çıkan her engelde Tom Ripley gibi yeni bir cinayet tasarlamaktan yorulmuştum. Eminim yeni editörün ve yeni yazarınla çok daha başarılı olacaksın. Senden kaçmadan, senin bana giydirdiğin Kerim İnal kimliğinden kurtulmadan önce bir şeyi bilmeni istiyorum: Başarısız olan bendim. Başka bir varoluşun peşinde koşan birinden nasıl başarı bekleyebilirdik ki?

Bu gece
O utangaç kızı, metinlerimin üstüne dilediğince konuşan kızı,

10. *Beyazperdede Kan Var*, Kerim İnal (Cep Polisiyeleri). Sinema öğrencisi iki arkadaş olan Kerem ve Savaş bir yılbaşı gecesini evde oturarak (Kerem'in ailesi şehir dışındadır) geçirmeye karar verirler. Kerem sevgilisinden yeni ayrılmıştır ve canı çok sıkkindır. Savaş ise genelde insanlarla iletişim kurmakta zorluk çeken, karanlık davranmayı seven bir tiptir. Kişiliklerini anlamamızı sağlayan konuşmalardan sonra söz dönüp dolaşıp Hitchcock filmlerine gelir. En güzel filmi, en güzel senaryosu, en güzel çekim planı, en güzel kurgusu filan derken cinayet planlarından ve öldürme sahnelerinden konuşmaya başlarlar. Birçok filminden yaptıkları kurgu, iki arkadaşı başka bir ruh haline sokar. Kerem, bu yılbaşı gecesi bitmeden ayrıldığı sevgilisini öldürmeleri gerektiğini söyler. Kerem'in enerjik kişiliğinin gölgesinde gibi duran ve bu teklifi kabul eden Savaş'ın planı ise bambaşkadır.

11. "Yeni bir dil öğrenmek için, hiç dil bilmemek gerekliydi." Oğuz Atay, *Korkuyu Beklerken*, İletişim Yayınları.

....., okurun iktidarı
....., içimden

mami
para kazandırdın büyük saçmalık!
kendimle hesaplaş-
ma. Çocuk tavşan
..... eteklerinde oyun oynamama
izin vermeyen bir dağ. Ofisine gelip iş istememi,
beklenme... .. teklif... olarak yazarım belki. cinsiyeti-
ni bile değiştire..... (...) ¹²

Mektubun bundan sonraki iki paragrafı hiç okunmuyor. Sınırlı sayıda kelimeyi çözebildiğim bölüm ve ardından gelen bölümler sanki özellikle (üstüne kolonya döküldüğünü sanıyorum) okunmaz hale getirilmiş gibi. Tabii ki bir imza yok. Önceleri bunun bana oynanan bir oyun olduğunu düşündüm. Polisielere, gizeme, oyunlara ve Highsmith'e olan merakımı bilen bir dostumun beklenmedik bir daveti: "Bir oyun oynayacağız, bu da sana bir davetiye..." Mektubu birkaç defa okudum. Notlar aldım. Bana böyle bir oyun oynayabileceğine inandığım dostlarımın söyleyiş özelliklerini, üsluplarını, dillerini bu mektubun satırlarında, satır aralarında bularak "suçüstü" yapmaya çalıştım. Kimi yerlerde bilinçsizce yapıldığı izlenimini veren tekrarlar (örneğin cep polisielelerini yazmaya başladıktan sonraki kafa karışıklığının fazlaca üstüne gitmiş, sürekli tikanıklıklar

12. Mektubun bu bölümünde sadece bu kelimeler okunabiliyor.

yaşıyor ve, "Susuyorum," diyerek geçiştiriyor), kelime seçimleri (öneri yerine tercih diyor, buna karşılık cevap demeyip yanıt demeyi seçiyor), inandırıcı olmayan sahneler (tabii ki bu benim kişisel yorumum ama evinde bütün polisiye klasiklerinin olması, o kadar işe girip çıkması, sonrasında işsizlik ve yoksunluk çektiğini söylemesi beni oldukça rahatsız etti ve açıkçası zorlama geldi) vardı. Metnin içinde dipnot olarak yer alan "Cep Polisiyeleri"nin konuları gerçekten şaşırtıcıydı. Ayrıca bu çalışmalarım sırasında kimi göndermeler ve alıntılar da gözüme çarptı. (Bunlardan bulabildiklerimi italik dizilmiş dipnotlar olarak belirtmeye çalıştım ama bulamadığım başka göndermeler de olduğuna eminim.) Bu alıntıların Camus, Wittgenstein, Çehov, Atay gibi beni yakından ilgilendiren isimlerden yapılmış olması, bu mektubun kurallarını bilmediğim bir oyuna davetiye olduğu yönündeki düşüncelerimi güçlendirdi. Bir yanım bu olayı geçiştirmeye çalışırken diğer yanım kendisini "İmkânsızlıklar Dedektifi Martin Mystère" gibi hissetmeye başlamıştı. Ortada bir sır vardı ve ben kendi kendimi bunu çözmekle görevlendirmiştim.

Bu "oyun"u dostlarımdan biri oynadıysa bile –ki artık buna inanmıyorum– foyasını ortaya çıkaracak bir kanıt bulamadım. Bu en güçlü olasılık devre dışı kalınca merakıma yenik düşüp "Cep Polisiyeleri"ne ulaşabilmek amacıyla bildik bilmedik bütün yayınevlerinin listelerini araştırdım. Bununla da yetinmedim: Kitapçılar, dağıtım şirketleri, sahafklar... Oyunu oynayan kişinin amacına hizmet ettiğimi düşünüyor ama kanıma giren dedektiflik virüsünden arınamıyordum. Bir ara sayısal baskı makinelerinin yedek parçalarını ithal eden firmaları araştırmayı bile düşündüm. Aklıma böyle fikirler geldikçe kendime gülüyor, harcadığım zamana üzülüyor, salaklığım kızıyor sonra da yeni bir ipucunun peşine düşüyordum. Hatta son on yılda, içinde on beş öykü olan ve bir tek kitabı yayımlandıktan

sonra adına rastlanmayan yazarlar konusunda bile araştırma yaptım. Dilerim bu itiraflarımı okuyanlar saflığıma gülmüyorlardır.

Artık pes ettim. Yaşadıklarımı yazıp kurtulmaya karar verdim. Bu oyunun oyuncusu olmaktan yoruldum. Bitmek bilmez bir körebe oyununda, sürekli olarak ebe olmayı kim ister ki?

Olayı anlattığım, yardım istediğim dostlarımın en büyük merakı, bu mektubun bana nasıl ulaştığı... Bunu kimseye anlatmadım, anlatmayacağım... Çünkü bambaşka bir hikâyenin konusu bu... Oyunlardan arındırılmış, bambaşka bir hikâyenin...

BORGES VE BEN

Mahir T. Şenel, kendini bir an için bile duygusallığa ya da korkuya kaptırmadığı o zorlu can çekişmeden sonra yakıcı bir şubat sabahı öldüğünde, ben çoktan lazerle göz ameliyatı olma fikrinden vazgeçmiştim. Korneanın kaldırılması ve alttaki dışbükey yüzeyin üzerine lazerle çeşitli farklı yönler ve boyutlarda çiziklerin atılması yöntemiyle açığı değiştirerek görme bozukluğunu giderdiği söylenen bu ameliyatın, dünyada ülkemizdeki kadar sıklıkla uygulanmadığını ve uzun vadede sadece eski sorunlara dönmekle kalmayıp olası yeni sıkıntıları doğurmasının söz konusu olduğunu söyleyen bir doktor arkadaşımın, bütün bu açıklamaları değil ama bir tek sözü beni ameliyat fikrinden tümüyle uzaklaştırmıştı: "Okumayla ilgisi olan bir insanın bu operasyona yanaşması, kitaplardan uzak kalması anlamına gelir." Ama benim kitaplardan ve henüz dokuz yaşındayken bol paçalı yeşil pantolonunu delicesine kışkandığımız, yıllar sonra Türkiye'nin sanayideki gururlarından Arçelik'in AR-GE'sinde üst düzey yönetici olacağını bilmediğimiz için misketlerini çalmaktan çekinmediğimiz mahalle arkadaşım Sinan'ın, "Ben geçen hafta gezici kütüphaneden 'Başsız At' diye bir kitap alıp okudum oğlum, n'aber!" demesi sayesinde tanıştığım kütüphanelerden uzak kalmam olanaksızdı.

Sinan'ın gözlerini kocaman açıp yanaklarını şişirerek neredeyse her sayfasını satır satır anlattığı "Başsız At" bana "On'lar Çetesi"ni tanıtmış oldu. Her hafta salı günleri saat on birde, bizim sokakla pazar yerine inen yokuşun kesiştiği köşenin başında tepesi açık mavi, kenarları lacivert boyalı ve pırıl pırıl parlayan "Gezici Kütüphane" yazısıyla beni sokaktaki diğer yaramaz çocuklardan farklı kılan otobüsü bekliyor, üye kartıma bir kitabın daha adının işlendiği görkemli ânı bir seyredeninin olup olmadığını görebilmek için sağa sola kaçamak bakışlar fırlatıyor, sonra da bir hafta boyunca gizli yediler, afacan beşler, maceracı üçlerle günümü gün ediyordum. Sadece içlerindeki büyüğü dünyalara değil, nesne olarak da kitaplara âşık olmuştum. "Gezici Kütüphane," yıllar içinde yerini yerleşik ve daha büyüklerine bıraktı. Okuldan çıkar çıkmaz bir kütüphaneye koşuyor, derslerimi orada çalışıyor, sürekli yayınları karıştırıyor, dilediğimce kitap okuyordum. O sessiz dünyaya böylesine tutkuyla bağlanmam ailemi de mutlu ediyordu. Her bir kütüphane için ayrı bir defter tutmaya başlamıştım. Aynı boyda ama farklı kap kâğıtlarıyla kaplandıkları için birbirlerinden kolaylıkla ayırt edilen "Okuma Defterleri"ne, aldığım kitapların adlarını, künyelerini, geniş bir özetlerini, güzel cümlelerini –hatta sayfalarca sürse de güzel bölümlerini– not ediyor, kütüphanede gördüğüm insanları, ileride okudukça beni çok etkileyeceğine emin olduğum olayları yazıyordum. Her bir defterin en arka sayfasına da kütüphanenin kendime göre bir krokisini çiziyordum. Kendime ait bir dünyam vardı; tarihini benim yazdığım, efsanelerini benim oluşturduğum ve haritasını benim çizdiğim bir dünya. Ama kendimi bu dünyanın yaratıcısı gibi değil, dışarının gürültüsü, kargaşası ve acımasızlığı karşısında oradan oraya savrulan bir yaprak gibi hissediyordum. Tıpkı dışarıda kalsalar parçalanacak, cilt-

lerinden ayrılacak, yok olup gidecek kitaplar gibi ben de korunmasız bir yapraktım. Bir yaprağın saklanacağı en iyi yerin bir orman olduğunu bir yerlerde okumuştum. Belki de bu yüzden kütüphanelerden çıkmıyordum. Saklanıyordum.

Babamın işleri nedeniyle Ankara'dan İstanbul'a taşınacağımız haberini aldığımda da, kütüphanelere duyduğum sevgi yüzünden, beklenmedik bir anda gökte süzülmeğe başlayan uçan balonu seyreden çocuklar kadar mutlu olmuştum. İstanbul gibi koca bir şehirde sayısız kütüphanenin büyüğü dünyasına yaldızlı bir davetiyeydi taşınma haberi. Ailem üniversiteyi Ankara'da bitirmem üstüne hesaplar yaparken ben çoktan yatay geçiş için başvurmuştum bile. Hacettepe Üniversitesi'nin Beytepe Yerleşkesi'nden, Boğaziçi Üniversitesi'nin Rumelihisarı'ndaki tarihî yapılarına geçmek, bu genç İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencisi için öğrenim yaşamındaki köklü bir değişimden çok, yeni defterler ve yeni krokiler anlamına geliyordu. Ama eşyaları kamyonla yollamamızın ertesi günü, İstanbul'a hareket edecek Mavi Tren'in camından Ankara Garı'nı seyrederken Mahir T. Şenel'le tanışacağımdan haberim yoktu tabii.

Mahir T. Şenel'in ölümünden oldukça geç haberim oldu. Uzun süredir görüşememiştik ve kendisini ziyaret etme fırsatım da olmamıştı. Hep kapısına kadar bıraktığım ama bir türlü kendimi içeri davet ettiremediğim Kuzguncuk'taki evine gittiğimde acı haberi, evin hemen altındaki daha çok bir ganyan bayiini andıran berber dükânının önünde sigarasını tütürmekte olan çırağın hüznünlü bakışlarından aldım. O çaresiz ve üzgün bakışlar bana o kadar çok şey anlatmıştı ki hiçbir soru sormadan uzaklaştım sahibinin yokluğuyla sessizliğe bürünen evin önünden. Yaşlı adam, 21 Şubat 1999 günü vefat etmişti. Ölüm tarihi konusundaki bu kesin bilgiye ise ancak ge-

çen yıl, *Cumhuriyet* gazetesinin perşembe günleri ücretsiz olarak verdiği ve Turhan Günay'ın editörlüğünü yaptığı *Kitap* ekinde Deniz Sayın imzalı bir yazı sayesinde ulaştım. Adını daha önce pek duymadığım –takma bir ad olduğunu düşünüyorum– bu gazeteci “Edebiyatın Kadri Bilinmemiş Şövalyeleri” üst başlığıyla sürdürdüğü bir yazı dizisinin ikinci bölümünü, 1994 yılında geçirdiği katarakt ameliyatı sonrasında meydana gelen dekolman yüzünden sol gözünü tümüyle kaybetmiş olduğu halde delicesine kitap okumaktan vazgeçmeyen Mahir T. Şenel'e ayırmıştı. Bu portre yazısında Şenel'in eğitim enstitüsünde geçen yılları, sendikacılık çalışmaları, kuramsal çevirileri, *Gençlik Ansiklopedisi* ve *Doğa Bilimleri Ansiklopedileri*'nin yayın kurullarında yaptığı çalışmalar ve uzun yıllar süren araştırmalarına ve tuttuğu binlerce sayfa nota rağmen bir türlü tamamlama olanağı bulamadığı “Şiir Ansiklopedisi” hayali anlatılıyordu. *Kitap* ekinin o sayısını nereye koyduğumu bir türlü hatırlayamadığımdan metni birebir aktaramayacağım ama bu kültür adamının yaşadığı yıllarda değerinin bilinmemiş olmasından dolayı alttan alta günah çıkaran yazısında Deniz Sayın bu tavrıyla, bütün bir edebiyat ortamının ve hatta giderek okurların suçunu tek başına üstlenmeye çalışıyor gibiydi. Oysa yazının üst başlığında kendisinin de belirttiği gibi kadir bilmezlik yapılmamış, bütün bunlar Mahir T. Şenel'le zamanında konuşulmuş olsaydı, kendisini üzecek çok şey yapılmış olsa da edebiyat ortamına bir kızgınlık duymadığını birinci ağızdan öğrenebilecek ve özellikle yazısının sonlarına doğru iyice belirginleşen günah çıkarma üslubundan uzak duracaktı. Yine de yazının bu özür dileyen tonu garip bir şey hissetmeme neden olmuştu. O anki hissimi ancak Hughes Langsley'nin “Ötekinin Bakışı” kitabını okuduktan sonra adlandırayabilecektim: arınma... Benimle bütün hikâyesini paylaşmaya hazır olan, bilgile-

rini aktarmaktan büyük bir zevk alan Mahir T. Şenel'i okunup bitirilmiş ve özeti çıkarılacak bir kitap gibi beynimdeki kütüphanenin raflarına kaldırmış olmanın suçluluğundan ancak kimliğinin gerçekliğinden bile emin olmadığım bir gazeteci sayesinde arınabilmişim.

Mahir T. Şenel'le İstanbul'a gelmemizden iki yıl kadar sonra tanıştım. Net bir tarih veremiyorum çünkü gittiğim bütün kütüphaneleri ve orada yaşadıklarımı, tanıştığım insanları en ince ayrıntılarına kadar kaydetmeyi seven ben, ne ilginçtir ki onunla ilk olarak nerede ve nasıl karşılaştığımı bile hatırlamıyorum. Tanıştığımız günle ilgili bir not almamış olmam ise o ilk karşılaşmanın beninde hiçbir iz bırakmadığının en belirgin kanıtı. Belki Deniz Sayın'ın bütün edebiyatseverler için yüklendiği pek de inandırıcı olmayan özür dileme sorumluluğunu, ben kendi adıma gerçekleştirmeli ve en azından şimdi defterime bir tanışma notu almalıyım: Mahir T. Şenel'le öğlen yemeği saatini epey geçirdiğimden kan şekerimin düştüğü ama *Binbir Gece Masalları*'nın okumakta olduğum "Musullu İshak'ın Kış Gecesi" bölümünden kafamı kaldıramadığım için midemden gelen gurultularla çevremdekileri önce kızdırdığım sonra güldürdüğüm bir gün, Taksim'deki Atatürk Kütüphanesi'nde tanıştık. Önce sevdiği kadına, Saide'ye kavuşan ardından da körlüğü de sahte olan bir dilencinin varlığıyla İblis'in oyununa gelen Musullu İshak'ın öyküsünü yeni bitirmiştik ki, üstü çillerle kaplı buruşuk bir el omzuma dokundu ve yumuşak bir ses, "Delikanlı, kitap bir yere kaçmıyor ama miden biraz daha isyan ederse kütüphanede kim var kim yok kaçacak," diye fısıldadı. Kalın camlı okuma gözlüklerinin üstünden babacan bir ifadeyle yüzüme bakıyordu ve utandığımı görünce omzumun yavaşça sıkıp sözünü tamamladı: "*Binbir Gece Masalları* her derde devadır ama bayılırsan seni ayıltamazlar."

Tanıştığımız o günlerde bir türlü tamamlayamadığı “Şiir Ansiklopedisi”nin XIX. yüzyıl Batı şiiri bölümüyle uğraştığını sonradan öğrenecektim. Kütüphane kütüphane dolaşüyor ve Wilde, Claudel, Mallarmé, Coleridge, Wordsworth, Poe ve daha niceleri hakkında derinlemesine araştırma yapıyordu. “Şiir Ansiklopedisi”, Mahir T. Şenel’in dış dünyaya açılan kapısıydı. Her aşamasında geriye dönüp önceki bölümlerinde değişiklikler, eklemeler yaptığı, kilometre taşı olduğuna inandığı şiirleri dize dize incelerken dönemin dil estetiğine ait kaynaklarla günlerini geçirip çalışma takviminde geride kalarak bir türlü istediği hızda yol alamadığı bu dev eseri asla bitiremeyeceğini kendisi de biliyordu belki. Ama bu araştırma sayesinde karısının ölümünden sonra yaşadığı sıkıntıları unuttuyor, kütüphanelerin büyümlü dünyasında, metinlerin labirentinde ilerliyor ve kendisi için pek bir anlam ifade etmediğini söylediği yaşamdan bir gün daha çalışıyordu. Beşiktaş Belediyesi’nin Ortaköy Kültür Merkezi’ndeki kütüphanesinde olduğumuz bir gün, kat yerlerinin aşınmışlığından uzun süredir cebinde taşıdığı belli olan bir dosya kâğıdını çıkarıp, “Sana bir metin okuyacağım,” demişti. Yaşamımı değiştiren metinlerden biriyle o gün tanışmış oldum: “Emerson, kütüphanenin, büyülenmiş ruhlarla dolu tılsımlı bir oda olduğunu söylemişti. Bu ruhlar biz çağırdığımız zaman uyanırlar. Kapalı duran bir kitap, yalnızca bir cilttir, başka şeyler gibi bir şeydir. Ama kitabı açmayagörün, kendini ellerinize bırakıverir, estetik bir olay gerçekleşir. Dahası, bir kitap aynı okurun gözünde bile değişikliğe uğrar, çünkü biz değişiriz; biz, aynı insanın bugün dünden farklı olduğunu, yarın da bugünden farklı olacağını söyleyen Heraklitos’un ırmağıyızdır. Durmadan değişiriz; bir kitabın her okunuşu, her yeniden okunuşu, o her yeniden okunuşun, her hatırlanışı o kitabın metninin yeniden keşfedilişidir. Bu yüzden, deni-

lebilir ki, bir kitabın metni de Heraklietos'un ırmağıdır."

Her gün farklı bir kütüphanedeydik. Sözleşerek bulduğumuz da oluyordu, rastlantı sonucu karşılaştığımız da. Uzun süren okuma saatlerinden başımızı kaldırdığımızda kimi zaman fısıldaşarak, kimi zaman çevredekilerin tehditkâr bakışlarına ve öksürüp durmalarına aldırmadan biraz daha yüksek sesle sohbet ediyorduk. İşte Mahir T. Şenel'in Borges'le tanışmasının karısının ölümünden sonraki yalnız günlere denk düştüğünü de böyle sohbetlerden birinde öğrendim. Tokat Şeker Fabrikası'nın kurucularından Memduh Çobanoğlu'nun kızı, değerli eğitimci Eniha Şenel'in –sırf ablası Seniha ile uyumlu bir ad olsun diye bu ad konulmuş ve Memduh Çobanoğlu bu adın Kırgız Türkçesinde *papatya* anlamına geldiğine nüfus memurunu kolaylıkla ikna etmiş– beklenmedik vefatından sonra bir süre sadece yazmaya değil, okumaya da küsen Mahir T. Şenel, bir gün sırf sıkıntıdan ve kitaplık düzenlemenin eleştirel bir yönü olduğuna duyduğu inançtan kitaplığını düzenlerken yıllar önce yayıncı bir arkadaşının kendisine hediye ettiği; ama nedendir bilinmez bir türlü yüz vermediği bir kitabın adının ilgisini çekmesi sayesinde Borges'in dünyasına adım atmış ve *Kum Kitabı* ile başlayan bu geç kalmış okuma yolculuğunun sonunda, XIX. yüzyıl Batı şiiri üzerine yaptığı incelemenin getirdiği zorunlu okumaların dışında bir şey okuyamaz olmuş. O günden sonra Borges'in Türkçe ve İngilizce çevirilerinin tümünü okumakla yetinmeyip kendi çabasıyla öğrendiği İspanyolca ile orijinal metinlerdeki dilin yapısını çözmeye çalışmış. Bu süre içinde Borges üzerine sayfalarca not tutmuş. Buluşmalarımızda bunların bir kısmını getiriyor ve kütüphane kafeteryasının masasına yaydığı notların üzerinde öğrencisini bütünleme sınavlarına hazırlayan bir özel öğretmen özeniyle bana dersler veriyordu. Sayfaları durmadan ço-

ğalan kitabı, kanla elde ediliş sırasında görünmez yüzünün üstüne düşerek ebedi yok oluşa yenik düşen Odin'in kursunu, *Bekleyiş*'te gerçek bir olaydan esinlendiğini ve metindeki İtalyan kahramanın gerçekte bir Türk olduğunu, "Zamanın Yeni Çürütülüğü"ndeki farklı zaman çizgisini, "El Mu'tasım'a Yaklaşım"ın nasıl bölüm bölüm çözümlenmesi gerektiğini hep bu dersler sırasında öğrendim. Özel ders alan çoğu öğrencinin yaptığı gibi yorgunluğu, yaşamı, diğer dersleri bahane ederek ilgisiz davranmıyor, kâğıtlara boş boş bakarak hocamın emeğine saygısızlık etmiyor, bir öğrendiğimi bir sonraki derste unutmuyarak takdir kazanıyordum ama doğruyu söylemek gerekirse henüz bir tane bile Borges metni okumamıştım. Benim gibi kitap delisi birinin, hem de bu kadar tetiklemeğe rağmen, derslere sadakat gösterip metinlere ihanet etmesi bazılarına garip gelebilir ama Borges adının yıllar önce Ankara'da Konur Sokak'ta bir terk ediliş sahnesinde önemli bir rolünün olduğunu söylemem sanırım kafalardaki soru işaretlerini silecektir. Adını vermek istemediğim o kızın, "Bitti," derken elinde bir Borges kitabı tutuyor olması, bu Arjantinli yazarın dünyasına girmeme engel oluyordu. "Hem nasıl olsa Mahir T. Şenel bilmem gereken her şeyi anlatıyor," diyordum kendi kendime, "daha fazlası için çaba harcayacağıma o enerjiyi başka kitaplar için kullanabilirim." Anlayacağınız o tarihlerde alınabilecek en iyi özel dersin bile Borges'i tanımak için yeterli olmadığını bilmiyordum.

Aylar boyunca beraber gezdik. The British Council kütüphanesinin kırmızı koltuklarını aydınlatan güneş ışığının altında *Tristram Shandy*'i tartışıyor, Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde daha önce gözümüzden kaçmış bir Hafız külliyyatı bulunca çocuklar gibi seviniyor, Sermet Çifter Kütüphanesi'ne çıkmadan alt kattaki sergiyi gezirken Goethe Institut'tan Frau Wester'e sipariş ettiği-

miz kitabın gelip gelmediğini düşünüyor ve yolculuğumuza ara verdiğimiz her an Borges'i konuşuyorduk. Yine bir gün kafeteryada otururken İblis'in çağrısına kulak verip Mahir T. Şenel'in tuvalete gittiği bir anda masanın üstündeki fermuarlı evrak çantasını karıştırmak ve bana hep sayfa sayfa gösterdiği notlarının hepsine hızla da olsa göz atmak isteğine yenik düştüm. O günün onu son göreceğim gün olacağından habersiz, saygısızca, vahşice ve delice özel yaşamına saldırdım. Mahir T. Şenel, tuvaletten gelmek bilmiyordu ve ben sadece edebiyat notlarına değil, karısıyla çektiği ve beni terk eden sevgiliyle olmak istediğim kadar mutlu göründükleri fotoğrafa, çoğunluğu kütüphaneye geliş gidişlerindeki masraflardan oluşan aylık bütçesini yazdığı küçük deftere, hatta kendi kaleminden çıktığını sandığım ve neredeyse benim lise yıllarımda yazdığım kadar kötü olduklarına inandığım şiirlerine baktım. Tam çantayı toparlayacak ve bir özel yaşamı çalmanın suç delillerini ortadan kaldıracaktım ki kapağında hiçbir şey yazmayan siyah, sıradan bir dosya gözüme ilişti. Aceleyle içini açtığımda birbirinin neredeyse tıpatıp aynı sayısız metin gördüm. Elyazısının benzerliğine ve sayfa sonlarında kalan kelimeleri aynı heceden bölmeye bile özen gösterdiği bu metinlerin hepsinin başlığı aynıydı: Borges ve Ben. Bütün metinlerin altında Mahir T. Şenel'in imzası vardı. Aralarından birinin eksikliğini anlayamayacağına inandığımdan en üstteki metni aceleyle cebime tıktırıp çantayı toparladım. Suçumun tek delili parmak izlerimdi, yakalanmam olanaksızdı. Bu hırsızlığımı fark edip etmediğini ise asla öğrenemeyecektim. Çünkü Mahir T. Şenel'i bir daha hiç görmedim.

O gün eve dönerken bir terk ediliş sahnesinin verdiği rahatsızlığın gücüne yenik düşmemeye karar verip Devlet Tiyatroları, Taksim Sahnesi'nin girişindeki küçük ki-

tapçuya uğradım ve bulabildiğim bütün Borges kitaplarını aldım. Eve gidene kadar cebimdeki metnin ve elimdeki kitapların ruhumu yakmasına engel olamadım. Borges'ten uzak durmamın tek nedeninin yıkıcı bir anı olmadığına inanmaya başlamıştım. Rüyalar dünyasının büyülu gerçekliğinin içine giremiyor ve kendi gerçeğimde yaşamaktan zevk alıyordum. Kum saatlerini, yerküre haritalarını, XVIII. yüzyıl tipografisini, kahvenin tadını ve Stevenson'un düzyazısını seviyordum. Borges'in bütün bu zevklere kasıtlılıkla ve oyunculara yaraşır bir şekilde yaklaşacak biri izlenimi vermesinden rahatsız olmama rağmen, cebimdeki metni ve sayısız benzerinin görüntüsünü unutamadığımdan olsa gerek, anıların zamanını elimin tersiyle itip Borges'in zamanında yaşamaya karar vermiştim. O gece sabaha kadar Borges okudum. Ertesi gün, ertesi gün ve ertesi gün de... Okuldaki derslerime girmiyor, yemek için bile odamdan çıkmıyor, yaşlı dostumu kütüphane araştırmalarında yalnız bırakıyor olmaktan suçluluk duymuyor ve gece gündüz okuyordum. Uzun süredir kafamda dolaşan ilk romanımı yazmak amacıyla aldığım defteri de yeni okuma maceramın notlarına ayırmıştım. Ankara'da Seyranbağları'nın arka mahallelerinden Tunalıhilmi Caddesi'ne, oradan da Anadoluhisarı'na uzanan bir aşk öyküsünü anlatmayı ve "Birinci Tekil Şahıs" adını vermeyi düşündüğüm romanımın, kendini her şeyden önce bir okur olarak gören, metinlerini dergilere gönderirken fazla rahat davranan, eserlerine ilgi gösteren dostlarına öykülerinin teliflerini armağan eden, hatta bazılarıyla ortak öyküler yazan bu Buenos Aires beyefendisinin edebiyatının gölgesinde yok olup gideceğini hissetmiştim. Ancak evrenin tüm noktalarını, tüm açılardan görüp birbirlerine karışmadan bulundukları yerde duran yazarın bana ne yapacağını henüz bilmiyordum.

Her anlatım bir simgeler dizisidir, kullanımı kişile-

rin paylaştıkları ortak bir geçmişi gerektirir; ürkek belleğimin ancak benimseyebildiği Borges okumalarımı başkalarına nasıl aktarabilirdim ki? İlk günlerdeki bu metinleri anlamak için cinayet mahallindeki bütün izleri inceleyen, gözünden delil kaçırmamaya özen gösteren mahir dedektif, giderek Borges'in dünyası karşısında, o mahalli bir türlü terk edemediğinden Hercule Poirot'nun alaycı iğnelemeleriyle yakalanacak suçlu gibi beklemeye başlayan zavallıya dönüşmemle yok olmuştu. Arada bir eski defterlerimi karıştırıyor, yazdıklarımla okuduklarım arasında hiç değilse bir komşuluk ilişkisi bularak avunmaya çalışıyordum. Zaman geçtikçe Münir H. Göle'nin, Yıldız Ersoy Canpolat'ın, Celâl Üster'in ve daha pek çok usta kalemin çevirileri yetmemeye başladı. Çoktan doyduğunu ve hatta devam ederse saatlerce karın ağrısı çekeceğini bildiği halde, masadaki çikolatalı pastanın hepsini yemeye çalışan bir çocuğun masumane arsızlığından öteye geçmiş, hastalıklı bir arzuyla, kendini kaybedip yıkılana kadar içmek isteyen bir alkoliğin engel tanımazlığıyla Türkçe çevirilerden sonra İngilizce çevirilere saldırır olmuştum. Ama su gibi akan metinler karşısındaki tutkumla Borges dipsomanına dönüştüğüm o günlerde bununla da yetinemeyeceğimi anlayıp kendi kendime İspanyolca öğrenmeye başladım. Çocukluğumdan beri bana sıkıntı veren gözpınarı kuruluğu sorununu yapay gözyaşı kullanarak aşmaya çalışıyor ve sabahın ilk saatlerine kadar, sayfalar dolusu not alarak Borges okuyordum. Hatta bir gece metinlerinden yola çıkarak özel bir harita bile çizmiştim. *Borgesyen Buenos Aires* adını verdiğim bu haritada, Carlos Morra'nın XX. yüzyıl başında yaptığı, Mexico Caddesi 564 numaradaki görkemli bina büyük bir çarpı işaretiyle belirtiliyor ve üstünde de şöyle yazıyordu: "Ulusal Kütüphane: *Kum Kitabı* hâlâ burada..."

Eskiden daha az rüya gören –ya da gördüğü rüyaları

hatırlayamayan– biriyken kısa süreli uykularımı neredeyse tümüyle rüyalara teslim eder olmuştum. Çoğunlukla aynı rüyanın değişik sahnelerini görüyor, büyük bir mutlulukla uyanıyor ama Buenos Aires Ulusal Kütüphanesi'nde değil de küçük odamda olduğumu anladığım anda ağlayacak gibi oluyordum. Hayır, doğruyu söylemeliyim; ağlıyordum. Kimi gece kütüphanenin depolarından birinde yürürken ayağımın altında çatırdayan bir döşemeyi kaldırıyor ve, "Bueno," diye bir çığlık attıktan sonra karşıma çıkan bilinmeyen Borges metnine tutkuyla sarılıyordum; kimi gece ise daha da ileri gidip holün sağındaki dönen merdivenden süzülüp gazete ve haritaların saklandığı bodrum katına iniyor, nemli raflardan birinde sırtında *Holy Writ* yazan kitapla karşılaşıyordum. Odamdan çıkmaz olmuştum. Tuttuğum defterlerin sayısı gün geçtikçe artıyordu: Borges etkisiyle yazanlar, Borges'i taklit edenler, Borges'e gönderme yapanlar farklı farklı defterlerde, kontrolüm altındaydılar. Arada bir Mahir T. Şenel'i hatırlıyor, evden çıkıp kütüphane kütüphane dolaşarak onun izine rastlamak, tuttuğum notları okuyarak ne kadar iyi bir öğrenci olduğumu göstermek istiyordum. Onun sayesinde çıktığım bu yolculukta keşfettiğim edebiyat kıtalarına diktiğim bayrakların sayısından etkileneceğini biliyordum. Ama her seferinde böyle bir yüzleşme için erken olduğuna kanaat getiriyordum çünkü daha keşfedilecek coğrafyalar vardı. Rüyalarla gerçekler arasındaki ince ip köprüünün üstünde dengemi kaybetmeden ilerlemekte zorlanıyordum ve yaşamım her şeyi yitirdiğim, her şeyin ya unutulmaya ya da ötekine terk edildiği bir kaçışa dönüşüyordu.

Mahir T. Şenel kendini bir an için bile duygusallığa ya da korkuya kaptırmadığı o zorlu can çekişmeden sonra yakıcı bir şubat sabahı öldüğünde, ben çoktan lazerle göz ameliyatı olma fikrinden vazgeçmiştim. Deniz Sayın

imzalı bir yazı sayesinde bu acı kayıptan ancak geçen yıl haberim olduğunda ise kendime yeni bir okuma gözlüğü almanın hazırlıkları içindeydim. *Cumhuriyet* gazetesinin *Kitap* ekini üzüntüyle okuduğum o perşembe sabahı tekrar yazmaya karar verdim. Son bir yıldır yarım bıraktığım sayısız öykü ve *Birinci Tekil Şahıs* adındaki romanımla uğraşıyorum. Bütün o okumalar boyunca bir daha asla elime almayacağıma defalarca yemin ettiğim, her yönüyle zavallı bulduğum metinler rüyalarımın yerini aldı. O kısa uykularda beni tedirgin ederek karabasanlar görme yol açan iblis Incubus'un odama girmesine izin vermemeye çalışıyorum. Ama ipten ince köprünün üstünde ne kadar dengede durmaya çalışırsam çalışayım, çoğu zaman düşecek gibi oluyorum. İp köprü yaylanıyor, beni üstünden atmaya çalışıyor ve ancak son anda Borges'in yukarıdan bir yerden uzanıp elimi tutması sayesinde ayakta kalıyorum. Hem ondan kurtulmak istiyorum hem de onsuz yapamıyorum. İlişkimizin hasımca olduğunu ileri sürmek abartılı olur; ben yaşıyorum, kendimi yaşama kaptırıyorum, Borges'in dokuduğu edebiyat varlığını geçerli kılsın diye. İşte belki de bu yüzden artık bu yolculuğu sona erdirmeye, Mahir T. Şenel'e yazacağım bir saygı yazısıyla, Borges'ten kurtulmaya –daha doğru bir anlamıyla her şeyi ona devretmeye– karar verdim. Aylar önce *Kitap* ekinin Deniz Sayın imzalı yazısının bulunduğu sayısını istediğimi belirten telefon notuma Turhan Günay'dan gelen ve böyle bir sayının bulunmadığını söyleyen tek sayfalık cevabi mektubun arkasını çeviriyor ve yazmaya başlıyorum. İçimdeki Borges'i ancak yazarak dışarı çıkarabileceğimi, birimizin kenara çekilerek diğerinin kararlı *goşo* adımlarına yer açması gerektiğini biliyorum. Ama şimdi dönüp tekrar okuduğumda yazdıklarımın bir kelimesini bile hatırlayamıyorum.

Bu sayfayı ikimizden hangisinin yazdığını bilmiyorum.

KAFKA'YLA YOLCULUK

Tramvayın birinde dikiliyorum; bu dünyada, bu kentte ve aile çevremdeki yerim konusunda düpedüz bir kararsızlık içindeyim. Ama yeni bir şehirde, yeni bir yaşamın eşiğinde olmanın heyecanı, kararsızlıklarımı, umutsuzluklarımı unutturuyor bir anda. Yüksek bir binanın tepesinden aşağı baktığım anlarda içime oturan bir his bu; her an aşağı atlayabilirim, bu yüzden de yukarıda olmak keyif ve korku veriyor bana. Kafam karışık. Örneğin, herhangi bir konuda haklı olarak ne gibi istekler öne sürebileceğimi bile söyleyecek durumda değilim. Hemen yanımdaki şu kara kuru adam da benim gibi andan yola çıkıp anları sorgulamaya çalışıyor mudur? Tek bildiğim onun saçlarının da benimkiler gibi ıslak olduğu. Biri bana neden ıslaksın diye soracak olsa, yenik düşmüşlük görüntüsüne duyduğum hayranlıktan, boş yere yağmurda dolaştığımı söyleyemem. Kendimi savunamam. Bu tramvayda böylece dikilip kayışlardan birine tutunmamı, kendimi bu tramvaya taşıtmamı, insanların tramvaylar önünden kenara çekilmelerini ya da yolda sessiz yürümelerini ya da vitrinler önünde kımıldamadan durmalarını asla savunamam. Zaten kimsenin böyle bir şey istediği yok benden; hem istese de bir şey değişmezdi.

İşyerimde, evde, otobüste ve şimdi olduğu gibi tram-

vayda ne zaman fırsat bulsam pencereden dışarı bakıyorum. İçerideyken dışarı bakabilmek. Korunaklı. Bu şehri tanımak için bakmak, yine bakmak. Artık hızla yaklaşan bu bahar günlerinde ne yapacağız? Sabah erken gri renkteydi gökyüzü; ama şimdi pencereye yaklaşmayagörsün, şaşıyor insan ve yanağını pencerenin koluna dayıyor. Yol boyunca yürüyenlerden bir tramvay boyu yüksektiyim. Birden gözüm yanımdaki şu kara kuru adamın baktığı yöne takılıyor. Henüz çocuk yaşta bir kız salınarak yürüyor aşağıda ve sağına soluna bakınıyor; artık batmakta olan güneşin parıltısı yüzüne vurmuş; arkadan hızlı adımlarla yaklaşan bir adamın gölgesi bu parıltının üzerine düşüyor.

Derken geçip gidiyor adam ve kızın yüzü yine apaydınlık ortaya çıkıyor.

Bir yabancı olduğumu anlar korkusuyla, gizlice bakıyorum kara kuru adama. Kısa sürecek yolculuğumun rehberi olduğunu hissediyorum. İkimiz de ince vücutlarımızı tutunduğumuz kayışların salınımlarına bırakmış gibiyiz. Sanki tramvayın tepesinden geçen pirinç borudan sarkan bu deri kayışlar olmasa yıkılıp gideceğiz. Çünkü bizler karda ağaç gövdeleri gibiyiz. Görünürde hemen toprak üzerinde bulunur gövdeler ve ufak bir yüklenişte onları yerlerinden söküp atmamak için ortada bir neden yok sanılır. Ama hayır! Olacak şey değildir bu; çünkü gövdeler yere sımsıkı yapışmıştır. Ama bu da yalnız görünürde böyledir.

Bu yolun sonunda kendisine büyük gelen paltosu, başka bir yüzyıldan kalma baba yadigârı evrak çantası ve her yutkunuşunda garip bir hareketle kendini göstermeye çalışan ince boyunbağıyla yanıma gelse kara kuru rehberim. Onu bu şehrin beni kabul ettiği sokağına götürsem. Tıpkı onun gibi geçmişte yaşayan sokağıma. Taş bir yol, çamurlara sapladıkları çivilerle kendi alanlarını belir-

lemeye çalışan çocuklar, birbirlerinin pencerelerine gerdikleri iplere çamaşır asan kadınlar, atlı arabalarının gıcır-tılarından başka duyuruya ihtiyaç duymayan sebze satıcı-ları... Yeni dostumun sıkıntıları, yeni sokağımın hareket-lerinde eriyip gitse. Kendini kötü hissettiği bir anda –tıpkı onun şu anda bu tramvayın pencereleri aracılığıyla bana yaptığı gibi– onu küçük odamın penceresinin önüne oturtsam ve seyretmeye başlasa. Kim terk edilmiş bir ha-yat yaşar; ama yine de bazen insanlar arasına karışmak isteğini duyarsa, kim günün değişik zamanlarını, havada-ki, iş durumundaki vb. değişiklikleri dikkate alarak tutu-nabileceği rastgele bir insan kolu görmek isterse, sokağa bakan bir pencere olmadan uzun süre yapamaz. Ve böyle bir kimse hiçbir şey aramayarak, yalnızca bezgin bir adam gibi gözlerini dışarıdaki insanlarla gökyüzü arasında aşağı yukarı gezdirir, pencere pervazına doğru yönelir de sonra niyetinden cayar ve başını biraz geriye kaykılmış tutarsa, yine de aşağıdaki atlar, peşleri sıra sürükledikleri arabala-rın ve gürültünün içerisine çekip alır kendisini, hele şü-kür sonunda insanlarla bir uzlaşmaya götürür.

Tramvay bir durağa yaklaşıyor, bir kız basamaklara doğru ilerleyip inmeye hazırlanıyor. Ellerimi vücudunun orasında burasında gezdirmişim gibi, bütün belirginli-ğiyle algılıyorum onu. Üzerinde siyah bir kostüm; etek-liğindeki pililerin neredeyse kımıldadığı yok; dar bir bluz giymiş, bluzun yakası küçük deliklerle donanmış dantel-lerden oluşuyor. Sol elinin ayasını tramvayın duvarına dayamış; sağ elindeki şemsiye, merdivenin ikinci basama-ğının üzerinde duruyor. Yüzü esmer; yanlardan hafifçe basık burnu, yuvarlak ve geniş bir ucla sonlanıyor. Gür ve kumral saçları, sağ şakağında rüzgârın dağıttığı saç telleri var. Küçük kulağı adeta boynuna bitişik; ama yakı-nımda dikildiğinden, sağ kulak sayvanının tümüyle arka kısmını ve ense kökünde yaptığı gölgeyi görebiliyorum.

Birden kara kuru dostumun da kıza baktığını görüyorum. İkimiz de ilk kez gözümüzü yoldan, pencerenin bize sunduğu dünyadan ayırdık ve basamaklarda bir mum ışığıyla aydınlatılıyormuşçasına hüznü duran kıza baktık. Bir yabancıнын bahçesindeki, dalları doluluktan yerlere eğilmiş ağaçtan elma çalışıyorum, utanıyorum. Tramvaydakilere, yoldan geçenlere, renk değiştiren gökyüzüne ve en önemlisi kara kuru rehberime belli etmeden başımı öne eğiyorum. Gözlerimin dış dünyayla ilişkisini keseceği anda onun da başını öne eğdiğini fark ediyorum. Gülümseyorum birden ve ikimizin de bu gece günlüklerimize aynı şeyi yazacağımızı düşünüyorum: "O zamanlar şöyle sormuştum kendime: Nasıl oluyor da, kendisiyle ilgili şaşkınlığa kapılmıyor kız, ağzını kapalı tutuyor ve böyle bir şaşkınlığı açığa vuran sözler söylemiyor."¹

1. Franz Kafka'nın "Yolcu", "Dışarısını Dalgın Seyrediş", "Ağaçlar", "Sokağa Bakan Pencere" hikâyeleri üzerine bir yeniden yazma denemesi. (Hikâyelerde Kâmuran Şipal çevirisi kullanılmıştır. Kafka, *Hikâyeler*, Çev. Kâmuran Şipal, Cem Yayınevi)

ÇARPIŞMA TESTİ KUKLALARI

— Ne kadardır bekliyorsunuz?

—

— Yani ne kadardır diyerek zamandan söz ediyorum, anlıyorsunuz değil mi? “Ne kadar zamandır bekliyorsunuz?” diye sorulmaz ya! Aklıma birinci evliliğim geldi. O böyle sorular sorardı. Ama bence genel kabul görmüş anlatımların dışına çıkmamak gerekiyor. Sizce?

— Ben saat kullanmam.

— Üzülmeyin canım, onun da kolayı var, günün çeşitli dilimlerinden faydalanabilirsiniz; *sabahtan beri*, diyebilirsiniz, *beklemeye başladığımda daha güneş doğmamıştı*, diyebilirsiniz. Güneşin türlü hallerine verilen isimler var; ama güneşle alıp veremediğiniz varsa bilemem, olur a güneşe düşmansınızdır, o zaman da ayın evreleri koşar yardımınıza. Gerçi ayın evreleri bir geceyi değil, ayın çeşitli günlerindeki durumu karşılar. Kafanız karışmıyor değil mi, *çünkü ayın çeşitli günlerdeki durumu*, deyince biraz garip oldu, dikkat ederseniz konuşurken konuşurken birer gök cismi olarak ay ve güneşten çıktık, zaman birimi olan ay ve güne geçtik, aslında bütün bunlar biraz dille ilgili ve bana kalırsa...

— Güneş...

— Haklısınız, bu konuşmayı yüzyıllar önce yapıyor

olsaydık durum değışirdi. Copernicus'u tanır mısınız? İsterseniz biz ona Nicolaus diyelim. Nicolaus... Yok, böyle olmayacak, gereksiz bir samimiyet oldu, sevmem eğlence yaratmak uğruna samimi olmayı... Aklıma eski işim geldi. Garip bir patronum vardı. Aslında akıllı adamdı ama bilmediğı konulara girildiğinde birden sulu şakalar üreten bir salağa dönüşürdü. Bilgisizliğini kabul edemeyerek soytarışmasının, onu sevenleri ne kadar üzdüğünün farkında değildi. Şimdi bizim de sulu şakalar uğruna saçmalamamız yakışık almaz... Konumuza dönelim... Copernicus, güneş sisteminin merkezinde Dünya'nın değil, Güneş'in bulunduğunu ve bütün gezegenlerin onun çevresinde devindiklerini 1543'te kanıtladı. Demek ki biz bu konuşmayı 1542'de yapıyor olsaydık ve siz bana beklemeye başladığımda daha güneş doğmamıştı demiş olsaydınız, kafamda başka şeyler canlanacaktı. Yani siz doğru tanımlama yapmış olacaktınız ama ben tanımlardan haberdar olmadığım için yanlış algılayacaktım. Anlayacağınız, gerçek olduğu yerde duruyor ama dilin onun üstündeki oyunları zamanla değışiyor. Bakın, yine zaman dedim. Saat kullanmadığınızı söylemiştiniz değil mi? O zaman dakikalardan ya da saniyelerden faydalanabilirsiniz.

— Ben dakika kullanmam.

— Yapmayın. Kendinizi zora sokuyorsunuz. Saate ve dakikaya karşı çıkınca geriye bir tek saniyeler kalıyor. Ama size yine kötü bir haberim var. John Harrison'un deniz kronometresini yaptığı 1760 yılına kadar saniyelerin hiç kullanılmadığını söylemek zorundayım. Bu Harrison'un ailesi de bir ilginçtir. Ailedeki erkeklerin neredeyse tamamının adı John. Saat ve kronometre yapımında bu kadar yetenekli, bu kadar yaratıcı olan birinden beklenmeyecek tekdüzelik... Yani anlayacağınız biz bu konuşmayı 1759'da yapıyor olsaydık ve siz...

— Ben...

— Laf ebeliği yaptığımı söyleyeceksiniz değil mi? Copernicus, Harrison... Üstüne üstlük gerçeklerin ancak tanımlandıkları andan başlayarak kullanıldığı gibi, hani nasıl derler, salakça bir çıkarımla yoruyorum sizi. Sadece ne kadardır beklediğinizi öğrenmeye çalışıyorum. Yoksa amacım sizi zaman makinesine bindirip yolculuğa çıkarmak değil. Bakın yine zaman... Bu şakamın nereden kaynaklandığını biliyor musunuz? Wells'in bir romanı. Kaç yılında yazıldığını söylemeyeceğim. Çünkü düşündüm de yılları söylemem gereksiz bir ukalalıktan öteye gitmiyor, ne de olsa sizin için yılların bir önemi yok. Neyse? Wells'in romanında bir bilimadamı kendi buluşu olan "Zaman Makinesi" ile 802701 yılına gider. Ah, aptal kafam! Güya size yıllardan söz etmeyecektim. Kusura bakmayın, ağızımdan kaçtı. İkinci evliliğim bu "ağızdan kaçma" saçmalığı yüzünden sona ermişti. "Ağızdan kaçma" denilen şeyin gerçekten istem dışı olup olmadığını tartışıyorduk ve tam o anda ağızımdan "bencil" kelimesi kaçtı. Gerisini tahmin edersiniz... Bu arada, merakımdan dolaayı bağışlayın, sormadan edemeyeceğim: İlgilenmiyorsunuz ama belki bir yerlerden duymuşsunuzdur, hangi yılda olduğumuzu biliyor musunuz?

— Söylemiştim, ben...

— Biliyorum, biliyorum... Kitaba dönelim. Hatta sizce sakıncası yoksa kitabın içine girelim. *Anlık bir küp var olabilir mi?*

— Seni anlamıyorum.

— Varlığını *bir an bile sürdüremeyen bir küp gerçekten var olabilir mi?*

—

— Açık ki, gerçek bir cismin dört yönde uzanması gerekir: Uzunluğa, genişliğe, kalınlığa sahip olmalıdır ve sürekliliğe. Ne var ki, insanoğlunun doğal bir sakatlığı sonucu, ki bunu da size birazdan açıklayacağım, bu gerçeği

gözden kaçırmaya eğilimliyiz. Gerçekte dört boyut vardır, üçüne Uzak'ın üç düzlemi adını veriyoruz, bir dördüncü-süyse Zaman'dır. Fakat önceki üç boyutla sonuncusunun arasına gerçekdışı bir ayırım çekilmekte, çünkü bilincimiz, kesintilerle, o sonuncusu boyunca, yaşamlarımızın başından sonuna dek tek bir yönde hareket eder.

— Bu, bu çok açık, doğrusu.

— Şimdi, bu gerçeğin yaygın bir biçimde göz ardı edilmesi çok garip. Dördüncü Boyut'tan bahseden bazı insanlar, onu anlattıklarını bilmeseler de, aslında Dördüncü Boyut ile kastedilen budur. Zamanı değerlendirmenin yalnızca bir diğer yoludur bu. Bilincimizin onun üzerinde hareket etmesi dışında, Zaman ile öteki üç boyut arasında hiçbir fark yoktur.

— Bitti mi?

— Evet, evet... Bana eşlik ettiğiniz için teşekkür ederim. Artık kitaptan çıkabiliriz. Dilerim sizi yormamışımdır. Bir kitaba bu kadar beklenmedik bir anda girmek kimi zaman yorgunluk vericidir... Kimi zaman? Kendimi tanımasam sizinle uğraşmak için ikide bir zaman dediğimi düşüneneceğim. Ama inanın kötü bir niyetim yok, söz dönüyor dolaşıyor, kendiliğinden zamana geliyor.

— Ben zaman kullanmam.

— Ha, o zaman durum değişir! Bakın sadece *durum değişir* diyerek kestirip atamadım. Anlayın işte, dille ilgili bir durum bu. "O zaman durum değişir," dedim, çünkü sizin bu kararlılığınız başka bir duruma işaret ediyor ve bu durumu ancak başka bir zaman dilimi içinde tanımlayabileceğiz. Gerçi, "Öyle ise durum değişir," de diyebilirdim ama *öyle ise* dediğimde bile zamandan uzak düşüremem sözümü. Diyeceksiniz ki "Nasıl?" Açıklayayım, ne dediniz siz, *ben zaman kullanmam*, dediniz, (Bu sözünüzün dilbilgisi açısından aksaklıklarına değinmeyeceğim bile, en azından bana biraz tuhaf geldi.) neyse *ben*

zaman kullanmam dediniz, ben ne dedim, farz edelim ki *öyle ise* dedim, buradaki “öyle ise” kelimesi neyi karşılıyor düşündünüz mü? *Öyle ise!* Yani, “zaman kullanmıyor iseniz”, şimdi anladınız mı, yani yine zamandan uzak düşüremedik sözümüzü.

—

— Tutmayın kendinizi, içinizden gülmek geliyorsa gülün lütfen, durumumun komik olduğunu biliyorum, ama bunu sizinle daha rahat iletişim kurabilmek için yapıyorum, yoksa ister miyim konuşurken durmadan “tırnak işaretleri” yapmayı ya da şu şişman bedeni belden bükerek *italik* durmaya çalışmayı, inanın bana biz bir metin olsaydık bu sorunlar hiç yaşanmazdı, yazar dilediği gibi yazardı sözlerimizi, “tırnak içinde”, *italik*, **kalın**, ince, BÜYÜK HARFLE, farklı harf **kalıplarında**. *İkimizin arasında geçen konuşmaya bir kitaptan yapılan büyükçe bir alıntı girseydi, o bölümü italik harflerle dizerlerdi herhalde*. Bilirsiniz işte! Hem o kadarla da kalmazdı, yazarın elinden çıkıp bir kitabın içine girecek olsaydık bu sefer yayına hazırlayanların, düzeltmenlerin dokuşlarıyla bambaşka şekillere bürünebilirdi bütün bu dediklerimiz; ama korkmayın öyle, yüzünüzü ekşitmeyin hemen, düzeltmeler ve değişiklikler hep benim sözlerimde olurdu, siz bir “üç nokta insanı” olarak yaşadınız metinde...

— Ama ben...

— İşte bunu kastediyorum. “Ama ben,” dediniz ve sustunuz. Bu sözleriniz yazıya dökülseydi, suskunluğunuz ancak üç nokta ile belirtilebilirdi. Bilemiyorum, bunu belirtmek için, tire kullanan yazarlar da vardır belki. Ama bu konuşmayı birinin, okuyarak anlayabilmesi için sizin suskunluğunuzun açıklanması gerekiyor. O susma ânınızdan doğan “sessiz geçen zaman”ın yazıda karşılığı yok. Yazar bir şeyler düşünüyor ve bu düşüncelere karşılık gelen söz-

cük düzenini kurup önceden kodlanmış kimi şekiller aracılığıyla şifreli bir metne çeviriyor. Sonra metni okur denen bir kişiye gönderiyor ve o kişi de eğer metin bildiği bir şifreli dilde yazılmışsa tekrar düşünceye çeviriyor. Biraz karmaşık değil mi? Aslında bu kadarla da kalmıyor. Sonrasında şifreleyen insanla şifre çözücü insan arasındaki bu etkileşimi, aynı şifre yapısını farklı bir dizgede kullanarak yeniden şifreleyen insanlar ortaya çıkıyor. Sonrasında bu ilişkiler zincirini sınıflayarak, yeni ilişkiler oluşturan insanlar ve sonrasında da... Oof, beni susturmazsanız, sabaha kadar konuşurum. Hoş, karşımda siz olunca bunun bir anlamı kalmıyor. Yani, "sabaha kadar" dememin.

— Ben şifre kullanmam.

— Siz gerçekten de çocuksu bir neşeye sahipsiniz azizim. Bakın aslında konuşurken "azizim" demek de toplumsal bir şifreye karşılık geliyor. Ama bu konuda, şu âna kadar söz ettiğim konulardan daha da habersizim. Anlayacağınız an gelir laf ebeliğim tükenir. "An gelir..." Artık iş, üçüncü sınıf bir komediye dönüşmeye başladı. Ağzımı her açışında zaman... İnanır mısınız, ben de bir garip olmaya başladım. "Ağzımı her açışında zaman kaçıyor dilimden," diyecektim, hani biraz da şiirli bir anlatım olsun diye. Ama ne fark ettim biliyor musunuz, aslında ağzımı her açışında zaman *geçiyor*. Çocuksu neşeniz bana da geçti galiba. Beni şaşırtıyorsunuz. Nasıl olur da ben şifre kullanmam dersiniz. Yazı üstüne yaptığım ukalalıklar yetmedi, bir de dil üstüne mi konuşayım. Tanıdınız artık beni, ne düşünürsem söylüyorum. *Düşünceler de bazen olgunlaşmadan düşer ağaçtan*. Neyse sözü dağıtmadan size bir örnek vermeliyim. *Pero un día sienta junto a él un hombre un poco misterioso...* Ne oldu anlamadınız değil mi? E hani şifre kullanmazdınız? Başka bir şifre dizgesiyle konuşunca şaşkın şaşkın bakmaya başladınız. Oysa şu âna kadar ne kadar güzel konuşuyorduk. Bu konuda daha

sert örnekler de verebilirim; ama dedim ya, bir yandan da bu konuşmaların bir şekilde yazıya geçirilmesi olasılığını göz önünde bulundurup genel kabul görmüş yapıların dışına çıkmamaya özen gösteriyorum. Bu “genel kabul görmürlük” konusundaki düşüncelerimi daha önce paylaşmıştım sizinle. Bakın bu yaklaşım yazıda da önemlidir. Genel kabul görmürlük sınırları içinde değeriendirilemeyen yazılar, başka başka başlıklar altında sınıflandırılmazsa tanımlanamaz. Oysa tanımlar sınıflandırmayı sağlar. Yüzünüzdeki ifadeye ya da nasıl demeli, ifadesizliğe bakılırsa saçmaladığımı düşünüyorsunuz. Ama bu paradoks sizi şaşırtmamalı. Gelin şöyle yapalım, size üçüncü evliliğimden bir örnek vereyim...

— Ben örnek kullanmam.

— Ah sizi şimdi şimdi anlıyorum. Özgün olmak istiyorsunuz. Ama bunun olanaksız olduğunu biliyorsunuz değil mi? *Gerçeği keşfetmek istiyorsunuz. Bunun için önce tam anlamıyla kendinizi tanımanız gerekiyor. Peki, bu nasıl olabilir? Geleneksel bakış açılarından, hatta yaşadığınız çağdan ve ülkeden kendinizi ayırmalı ve sonra da o mesafeden kendinize bakmalısınız.* Genel kabul görmürlük konusunda dediklerimi hatırlıyorsunuz herhalde. Aynı sözleri tekrar ederek başınızı ağrıtmaya niyetim yok. Ama şu paradoks konusu havada asılı kaldı. Konunun üstüne gitmezsek inanın içim rahat etmez. Önceden başladığımız bir örneklemenin üstüne gidelim. Diyelim ki bütün bu konuşmalarımız bir metne dönüşecek. Bunu birinin yapması gerekiyor. İkimizden biri ya da bir üçüncü kişi. Bütün bu sözleri kendi düşünce süzgecinden ve kim bilir daha nelerden geçirecek biri. Belki metnin içine bu “süzme” aşamasını da katacaktır. Tabii ki bunu yaparken bizim ne istediğimizi düşünmeyecek, sormayacak. Bizi kendine göre tanımlayarak edebî bir sınıfın içine yerleştirmeye çalışacak. Ama bir yandan da

yazdıkları başkaları tarafından sınıflanamazsa kendi edebiyatının tanımlanamayacağını da biliyor olacak. Tanımlama ve sınıflama gruplarının her biri, bir diğeriyle uyum içinde çalışmanın genel bir kabul gördüğünü unutmayacak ve bu konuşmaları metne dönüştürecek kişiye de bunu hep hatırlatacak. Her gözün üstünde bir başka göz var. Anlattıklarım belki kafanızı karıştırıyor ama sizi daha büyük sıkıntılara hazırlamaya çalıştığımı görüyor olmalısınız. Nasıl desem, hızlı gitmek zorunda olduğunuz, engibeli bir yolda, söylediklerimin sizi koruyacak hava yastığı olmasını istiyorum.

— Ben hava yastığı kullanmam.

— Bunu sırf beni üzme için söylüyorsunuz. Unutmayın ki, *sizi öldürmeyen şey, sizi güçlendirir*. Gerçi emniyet kemerinin neden olduğu ölümlü kazalar da vardır ama neye gönderme yaptığımı anladığınızı sanıyorum. Denizin altını keşfetmek istiyorsanız ya ciğerinize güvenip 30-40 metrelerde gezineceksiniz ya da Augustus Siebe'nin yukarıdan aşağıya basılan havayı alabilen dalmacı elbisesinin ışığını alınızda hissederek dilediğiniz kadar derine gideceksiniz. Ya genel kabul görmüş şifreler sistemindeki varlığını kabul edeceksiniz ya da kimse'nin çözemeyeceği bir şifre sistemi geliştirerek sonsuz bir yalnızlığa, "Merhaba," diyeceksiniz. Bu isyankâr tavırlarınız –dilerim böyle bir tanımlama yapmam sizi rahatsız etmiyordur– bana Evariste Galois'in hikâyesini hatırlattı. O da kısa yaşamını karşısına çıkan aptallıklarla savaşıarak tüketti. Ama rica edeceğim, benden bu hikâyeyi anlatmamı beklemeyin, çok merak ediyorsanız tarihin sayfalarına girip gerçekte yüzleşebileceğinize eminim.

— Yoruldum.

— Yapmayın lütfen, size yakışmıyor. Beni yine ilk evliliğimin şaşırtıcı anlarına götürdünüz. Yorgunluk aramızdaki sorunların en büyüğüydü. Bir sonraki güne ha-

zır olamamak... Neyse sizi kişisel tarihimde yolculuğa çıkarıp yormaya niyetim yok. Zaten yeteri kadar gevezelik ettiğimi düşünmeye başladım. Belki de en doğrusu sizin yaptığınız. Susmak! Benim yaptığım gibi uçsuz bucaksız görünen ama aslında yüzeysel bir bilgiçlikten öteye gidemeyen kelimeler yığınınına sığınmamak. Bağlamlarından koparılmış ve belirli bir mantık gözetilmeden kullanılmış bilimsel terimlerle, isimlerle, göndermelerle hem sizin hem de günün birinde bu konuşma metne dönüşecek olursa okuyacak olanın kafasını karıştırdım. Daha da ileri gidebilirdim, inanın buna cesaretim var: İkizler teoreminden, kaostan, Gödel kuramından, Gilbert Vernam'ın ASCII kodundan, Matisse'den, Bach'tan ve daha nicelerinden söz etmemek için kendimi nasıl zor tuttuğumu bilemezsiniz. Ama inanın, sorun söylediklerimde ya da bunları söylerken saçma ile basmakalıp arasında gidip gelmemde değil. Sorun bunları benim söylememde. Çünkü ben tanımlama ve sınıflandırma grupları tarafından kutsanmış, kabul görmüş ve taçlandırılmış değilim. Çünkü ben asırlardır göz önünde olanları sis perdesinin arkasına çekince alkışlanacaklardan değilim. Çünkü ben...

— Artık gitmemiz gerekiyor.

— Haklısınız. Gitmemiz gerekiyor. Bizim gerçeğimiz bu ve unutmayın ki...

— Gerçek olduğu yerde duruyor ama dilin onun üstündeki oyunları zamanla değişiyor...

— Ben her zamanki görevime hazırım. Emniyet kemerimi taktım. Ya siz?

— Ben de hazırım.

— Emniyet kemeri?

— Ben emniyet kemeri kullanmam.

SEVGİLİ KARDEŞİM...

Sevgili Kardeşim;

Yirmi gün göz açıp kapayana kadar geçmiş. Az önce geçen günler boyunca yaptıklarımın bir listesini çıkarmak istedim, başaramadım. Sanki mektubunu almamdan şu âna kadar geçen zamanı birileri çalmış (arka bahçedeki biberlerin çalınması olayının üzüntüsünü, böyle bir saygısızlığı, hırsızlığı kimin yapmış olabileceği merakını hâlâ atamadım içimden). Kaygı verici bir boşluğa dönüştü yirmi günle hesaplaşmam. Oysa adlandırılmayan şekillere benzeyen bulutların mavi gökteki geçit resimleri gibi akarken günler, ne kadar huzurla doluydu içim, nasıl da gururlanıyordum her şeyden uzak olmayı başarabilmekten dolayı. *(Mektubunda bana çok dokunan bir cümle var. "Keşke her şeyden uzak olabilseydim," diyor-sun. "Çünkü her şeye sebep olan benim ve herkese yalnızca acı veriyorum. Tüm bu mutsuzlukları kendi başıma da, çevremdekilerin başına da yalnızca ben getirdim." Bu sözlerin bana çok çarpıcı geldi, çünkü aynı duyguları ama tamı tamına aynı, ne bir dirhem eksik, ne bir dirhem fazla, ben de duyuyorum ve vicdan azabı çekiyorum.)* Bildiğin şeyleri yapıyordum, senin o çok sevdiğim benzetmenle, ezberlediğim yerlerden sözlüye kalkmıştım, yorulduğumu, yoğun olduğumu hissediyordum. Oysa şimdi, şu an,

sana yazarken ve düşünürken; koskoca bir boşluk... Hangi tohumu ekersen ek; zaman, dilediği meyveyi veriyor.

Gönderdiğin malzemeler, kitaplar, giysiler tam zamanında –ve neyse ki bu kez hasarsız– elime ulaştı; sağ olasın. (Özellikle ayakkabılara çok sevindim, eskileri uzun yürüyüşlerde canımı acıtan bir mengeneye dönüşmüştü.) Biliyorsun, konu sadece para değil; burada malzeme bulmam olanaksız. Her şeyin bulunabileceğinin söylendiği tozlu dükkânda kırtasiye olarak sadece kâğıt yırtan cinsten kurşunkalemler, mürekkebi akmış tükenmezkalemler, bıçakları paslı kalemtıraşlar var; anla durumumu. Ama konu sadece para değil diyerek gönderdiklerinin beni maddi açıdan rahatlattığını görmezden geldiğimi de sanma. Birkaç ay daha dayanmam gerekiyor, dayanmamız gerekiyor, arkası ferahlık. (Mektubunda dediklerine noktası virgölüne katılıyorum; bütün bu emeğin karşılığında para beklemiyorum, ferahlıktan kasım da bu değil; ruhun temizlenmesini senden iyi kim bilebilir? Tek istediğim bu süreçte sorgulamadan, yargılamadan benim gibi düşünmeye, beni anlamaya çalışman. *Duygu birliğinin doğduğu yerde yaşam yeniden başlar.* Defterler doluyor. Önümüzdeki ay bir parti daha malzeme yollamanı isteyebilirim; özellikle defter. Aslında keşke bütün o yoğunluğundan sıyrılabilsen, buraya gelebilsen... İnan bu mektuplar yetmiyor bir noktadan sonra; şöyle karşıma otursan da uzun uzun sohbet etsek... Belki bu yenilenmiş “ben”le yüz yüze konuşsan o katı fikirlerin değişir. Mektuplarında ikimizin de bildiği bazı konulara girmekten özellikle kaçındığını hissediyorum: Yapma bunu; içinden ne geliyorsa açıkça yaz. (... *ben dünyada alçalmışsam sen, tersine yükseldin. Ben sevgileri kendimden uzaklaştırdımsa sen, tersine, yeni yeni sevgiler kazandın. Bu beni mutlu kılıyor, tüm içtenliğimle söylüyorum, her zaman da mutlu edecek: Pek ciddi bir in-*

san olmasaydın ya da derinliğı olmayan bir kişi, bu başarılarının süremeyeceğinden korkardım. Ama hem çok ciddi hem de çok derin olduğunu bildiğimden, süreceğine inanıyorum. Yine de, beni en kötü cinsten bir serseri olarak görmemen mümkün olsaydı çok sevinirdim.)

Sağlığım birkaç gün çalışmama engel oldu ama neyse ki çabuk toparladım. Son beş gündür öylesine yoğunlaştım ki, kalem elimden düşmez oldu. İyileştiğim için mi böyle hummalı çalışıyorum, çalışabilmek için mi iyileştim bilmiyorum ama bu hararet, bu fırtına hoşuma gidiyor.

Uykusuzluk sorunuma da çözüm buldum; melisa çayı. Her gece, çalışmaktan gözlerim yanmaya, ellerim karıncalanmaya başladığında, bir fincan kaynar suya ön bahçeden kopardığım iki melisa yaprağını atıyorum. Yudum yudum içerken kaslarımın gevsemeye, yorgunluğun bedenimden, karanlık düşüncelerin zihnimden uzaklaşmaya başladığını hissediyorum. Sihirli iksir gibi anlayacağın. Bana her gece dört-beş saatlik kesintisiz, huzurlu bir uyku sözü veren, sözünden dönmeyen sihirli bir iksir.

Dün akşamüstü yürüyüş yaparken –sabahları gün doğarken, akşamüstü güneşin sıcağı çekildiğinde, birer saatten iki saat yürüyüş yapmaya özen gösteriyorum– Öğretmen Bey'in evine takıldı gözüm. Karısıyla verandada oturmuşlardı. Beni görmediler –ne yalan söyleyeyim, görmemeleri için yol kenarındaki zakkumu kendime siper ettim– muşamba kaplı, kırma ayaklı tahta masalarının iki başında, birbirlerini taklit edercesine benzer hareketlerle kahvelerini yudumluyorlardı. Hangisi gerçek, hangisi ayna? Öğretmen Bey, iri ellerinde iyice minyatürleşen kahve fincanını özenle evirip çevirmeye, bıyıklarını titretrek mırıldanmaya başladığı anda iyice heyecanlandım: Karısının falına bakıyordu. Ne diyordu acaba? Karısının talih çanağında ne görüyor olabilirdi? Yoksa yalan mı

söylüyordu? Tabii ya, mutlaka yalan söylüyordu. Karanlık geçmişlerinden sıyrılabilmelerinin tek yolu hep bu olmamış mıydı? “Biz saygın bir çiftiz karıcığım, fallarında Anka kuşları, çift hörgüçlü develer, her yönü aydınlık yol ayrımları, kabarmamış yürekler çıkan saygın bir çiftiz; bizim evimizin yakınından geçer herkes, bir el edebilmek, bir baş selamı alabilmek için yarışılar birbirleriyle; bizim sohbetlerimiz bilginin, sevginin ışığıyla aydınlanan sohbetlerdir.” Kadın, falının çıkması için masadaki cam sürahidenden fincana su dökerken, çalılarının arasından bir kertenkele fırladı; böyle bir manzaranın parçası olmak istemeyen aceleciliğiyle toprak yolun karşısına geçti. O kendini kurtardı ama ben Öğretmen Bey’in yalanlarla dolu evinin önünden ayrılamıyordum. Yalanların parçası olmayı ezberlemişim, geçemem yolun öte yanına.

Tam o anda küçük odama koşmak, kaleme kâğıda sarılmak, bu sahte mutluluk tablosuyla ilgili bildiklerimi yazmak istedim. Sonra defterimi koltuğumun altına sıkıştırıp meydana koşmak, yazdıklarımı haykırarak okumak, bana çay kaşığıyla bile sunulmayan saygıyı Öğretmen Bey’le karısına kepçeyle verenlere, gerçekleri göstermek istedim. Öğretmen Bey’in küçük kızlara sarkıntılık etmekten ceza alan bir sapık olduğunu, yeterli kanıt olmadığından hapse girmediğini ama erken emekli edilerek görevden uzaklaştırıldığını, burada sürgün hayatı yaşadıklarını, bütün bunları bilen karısının doğruluğun yanında olmaktansa günaha ortak olmayı yeğlediğini herkese söylemek istedim. Sahte bir saygınlığın kaynak suyu gibi fışkıran zehrinden arındırmak istedim insanları. Yazdıklarımla “bildiğim” doğruyu herkese göstermek istedim, zaten bilirsin ben hep bunu isterdim. *Çoğu kişinin gözünde neyim, kimim ben –bir hiç ya da aksi suratlı, yadırgı bir adam– toplumda doğru dürüst bir yeri olmayan, hiçbir zaman da bir yer bulamayacak olan, kısacası,*

alçağın biri. Pekâlâ, diyelim ki bunlar doğru, gene de yapıtlarımla, böylesi yadırgı bir adamın, böylesi bir hiçin yüreğinde neler olduğunu dünyaya göstermek isterdim.

Peki, sen nereden biliyorsun Öğretmen Bey hakkındaki bu irkiltici gerçekleri, diye düşünmüş olabilirsin sevgili kardeşim. O zakkumların arkasında düşmanıya karşılaşmayı bekleyen pusudaki asker gibi dururken, bir kertenkele kadar cesur olamadığım için yüreğim sıkışırken aynı soruyu ben de sordum kendime. Bu benim bilgim değil ki; kalemimin bilgisi. Ne bildiğimiz değil önemli olan; kalemimin gördüğü, anladığı, anlattığı. Senin gibi ahlakın üstünlüğü konusunda katı düşünceleri olan birinin bunu kabul etmesi zor, biliyorum ama dedim ya, yüz yüze gelebilsek beni anlayacağından eminim. Ben buyum. *Yaşamdaki amacım bu işte; ancak her şeye karşın, bunun temelinde öfkeden çok sevgi, tutkudan çok sükûnet yatıyor. Sık sık derin acılara gömüldüğüm doğruysa da, gene de içimde saf ve sakin bir uyum, bir müzik var. En yoksul bir kulübede, en pis bir köşede bir cümle, bir hikâye görebiliyorum. Ve karşı konulmaz bir güç kafamı hiç durmadan bu gibi şeylere itiyor. Başka şeylere olan ilgim gittikçe azalıyor ve o ilgilerden kurtulduğum oranda aklım hikâye edilebilir olanları daha çabuk yakalayabiliyor.*

Bunlar kendini kaybetmiş, yolunu şaşırmış düşünceler değil. Davranışlarımda bu kanıya çarçabuk varıyorsun ama yalvarırım, düşüncelerim için aynı tez canlılığı gösterme. Ayrıca böylesine yoğun düşüncelerin beni ne kadar yorduğunu, siyahla beyazın arasında dolaşmanın nasıl acı verici olduğunu, *yaşamda her ikisinin de var olduğunu* bilmenin dayanılmaz sızısını sakın göz ardı etme. Yaşamı kalemimle görmeye başladığım o kanatıcı süreç, defalarca anlattığım dayanılmaz baş ağrılarına kapı açıyor her seferinde. Gerçek denen saldırgan karganın, ucu parlak kalemimi çalmak için kanat çırpmasını engelleye-

miyorum; başımı giyotine yatırıyor sahibini tanımadığım karanlık eller. Ah o karanlık eller, her küfürden daha terbiyesiz lağım kokulu giyotin, ayaklarıma kadar titreten baş ağrıları... Ah!

O gün de öyle oldu; bu kez de karısı, Öğretmen Bey'in falına bakmaya başladığında, ruh yanıltma ritüellerinin sonu gelmez olduğunda, zakkumların renginde bir fırıldak bilinmezden dönerek geldi, gözlerimden kafamın içine girdi. Boyası dökülmeye başlamış tek katlı ev, çürümeye yüz tutmuş pergola, muşamba kaplı kırma masa, yeşil cam sürahi, birörnek fincanlar, kadının solmuş mavi menekşelerle kaplı lacivert entarisi, adamın lastikleri akordeon körüğüne dönmüş pantolon askıları, akşamsefalarının sarıları-pembeleri, bahçe kapısının demirlerindeki paslar, yolun tozu, kertenkelenin kuyruğu, bitkilerin zehri, yer, gök, ben... Her şey kayboluverdi. Artık sadece baş ağrım vardı. Öldürücü baş ağrım; sahibi tarafından karanlık bir mağaraya kapatılmadıkça kişnemeye devam edecek vahşi at. Titredim kardeşim, gerçeğin tokadıyla titredim. Koca bir hiçliğin ortasında, ayaklarım yerden kesilmiş, tahterevallinin yükselen oturağındaki çocuğun korkusuyla, yukarıdan dünyaya baktım; ya bir daha hiç ayak basamazsam yeryüzüne.

Huzur dedikleri yerçekiminden başka nedir ki?

Korkma; yakında baş ağrımından eser kalmayacak. Hele adını bile anmak istemediğimiz o olaydaki kadar büyük bir kriz asla yaşanmayacak; bundan nasıl emin olabilirsin dediğini duyar gibiyim; bana güven. Hem artık seni bile şaşırtacak şeyler yapıyorum. Örneğin, neredeyse her akşamüstü meydandaki büyük çınarın çevresine yayılmış tahta masalarıyla, tepsi ya da askı kullanmadan bütün çayları elinde taşıyarak servis eden yaşlı sahibiyile, geleni gideniyle, akşam rüzgârının yapraklara söylediği şarkıda dans eden yavru kedileriyle, tamamlanması için

yıllar harcanmış bir tablo sadeliğindeki kır kahvesine gidiyorum. Kasabalılar hâlâ tedirgin bakıyorlar bana. Kimi zaman aralarına karışıp onlardan biri olmak istesem de, bu yabancılık, bu uzaklık hoşuma gidiyor çoğu zaman. Bir kenarda oturup çayımı içiyorum, defterimi çıkarıp notlar alıyorum (gönderdiğin o küçük, deri ciltli iki defter için ayrıca teşekkür ederim), kitap okuyorum. Kitap okumak... bütün o okuduklarımdan yorucu tortusu... Bu konuda da bazı sıkıntılarımdan var, dert yanımlarımdan sıkılmadıysan anlatayım: Son zamanlarda hafızam bana oyunlar oynamaya başladı. Yürüyüş yaparken, yatağımı toplarken, kan kırmızı bir domatesi elma gibi ısıra ısıra yerken, en çok da akşamüstleri çayımı yudumlarken aklıma takılan bir söz, ay yükselene kadar zihnimin koridorlarındaki duvarlara çarpa çarpa büyüyor. Masamın başına oturup defterimi açarken çoktan o sözün büyüüne kapılmış oluyorum. Zamanlı-zamansız öten horozların sesleri evin içine dolana dek boğuşuyorum o sözle, gözlerim ağrıyor, sigaranın kekremsi tadı dişetlerimi kaplıyor, kalem tutan parmaklarım şişiyor; mutluluktan ağlayacak gibi oluyorum. Tamam, diyorum, işte istediğim gibi bir bölüm yazdım sonunda. İnancımı bir kez daha –hem de belki tamamen– kaybedecekken şükrediyorum Tanrı'ya, bana o sözü gönderdiği için. O sözün sürüklediği bölüm, yeni bölümlerin çilingiri oluyor. Öylesine keyifleniyorum ki, babamızın o çok sevdiği türkülerden birini söylüyorum küçük odamın ayçiçeği sarısı duvarlarına karşı. Sonra yazmış olmanın, başarmış olmanın mutlu yorgunluğuyla yatağa giriyorum. Tam gözümü kapayacakken hafızam tatsız oyununu noktalamaya karar veriyor: O söz... her ne ise o söz... bana ait değil... Eskilerde okunmuş bir kitaptan defalarca defterlere kopyalanmış bir satır, anılarda kalmış bir filmde vurucu bir diyalog, kim bilir kiminle

gidilmiş bir tiyatro oyunundan mor renkli bir replik... Ama biliyorum ki benim değil... bana ait değil... ben değil... Sözün geldiği yere, gönderene lanet ediyorum. Tanrı'dan nefret ediyorum.

Ölmek istiyorum o anda. Ölmek. (Korkutmasın bu düşüncem seni sevgili kardeşim, *içimizden geçen düşünceler dışarıdan görünüyor mu? İnsanın ruhunda kocaman bir ateş yanıyor olabilir; ama hiçbir zaman kendi kendisini ısıtamaz onunla; gelip geçenlerse yalnızca bacadan çıkan cılız dumanı görürler ve yollarına devam eder.*) Derken ölüm düşüncesini kafamdan uzaklaştıran bir ses sorular sormaya başlıyor: **O sözün sana ait olmadığından nasıl emin olabilirsin? Eminim, bir kitapta okumuştum, hem de çok sevdiğim, başka bir yazarın kaleminden çıktığı için kıskançlık krizine girdiğim bir kitapta... Peki, diyelim haklısın... Benim değil o söz... Sakin ol, diyelim haklısın, peki o sözün öncesinde-sonrasında yazdıkların ne olacak? Bir sözü bağlamından koparıp yeni bir bütünün içine oturttuğumda ona sahiplenebileceğimi mi söylüyorsun? Bunu ben söylemedim, kendin söyledin, bu saate kadar bunun üstünde çalıştın, hatta keyfinden türküler söyledin... Evet, ama bu yataktan kalktığım an, kalkabildiğim an, yırtacağım hepsini... Sen bilirsin; ama unutma, bunları sana ben yazdırmadım, kendin yazdın; kendin, kendin, kendin...**

Susmuyor kafamın içindeki ses, canım kardeşim; terk etmiyor beni, baş ağrım kapıyı çalmadan dalıyor odama, az önce türkülerle şenlendirdiğim duvarların rengi ölgünleşiyor, canım acıyor ağrıdan. Ve o hep haklı çıkıyor. Yırtamıyorum, tek bir sayfayı bile. O tek sayfa saatlerce çalışma masamın üstünden beni izliyor. Yazdıklarım, içimdeki sesin oyunlarıyla çoğalıyor.

Güneş yükseliyor. Baş ağrım. Öldürücü. Kışniyor. Elimdeki yuları çekiştiriyor. Girmiyor karanlık mağara-

ya. Akşamüstüne doğru kendime geliyorum. Burnum kanamış oluyor. Yastık kılıfım kıpkırmızı.

İşte öyle anlarda meydandaki çınarın altına koşmak, kasabalılara sığınmak istiyorum. Benim için kaygılanmalarını, baş ağrıma yenilmeyip yanlarına gelebildiğim için sevinmelerini istiyorum. Benim hakkımda düşündüklerini bana, yüzüme, bir türlü bakmadıkları yüzüme söylemelerini istiyorum. Haklısın, belki de söyledikleri mutlu etmeyecek, kendimi yargılamama neden olacak, altından kalkamayacağım sorumluluklar yükleyecek bana... Olsun! Varsın olsun! Kişi çektiği sıkıntıları adlandırabilmeli. Söyleyeceklerini sonuna kadar dinleyeceğimi bir bilseler. Yüzüme baksalar. Bazen şu kızıl saçlarımı, kızıl sakalımı kökünden kazıyasım geliyor; diyorum ki kendi kendime herhalde beyaz tenimin iyice belirginleştirdiği bu kırmızılık korkutuyor onları. (Sakin telaşlanma kardeşim, böyle bir şey yapmayacağım, o olaydan beri ustura elimi sürmedim zaten. Ayrıca biliyorum, bu bir çözüm değil. Ne olacak, sonrasında da kuzey buzullarında koşturan köpeklerin gözlerine benzeyen buz mavisi gözlerimi mi oymaya kalkışacağım?) Konuşsalar benimle, eskisi gibi, ilk günlerdeki gibi ağzıma geleni söylemeyeceğim; inanmadığım Tanrı'nın genel kabul görmüş tüm değerleri üstüne yemin ederim. Kimseye küfretmek istemedim çocukluğumdan bu yana; benimki sadece gerçekleri en saf haliyle söylemekti. Ancak böyle rahatlayabiliyordum. Ama artık değiştim. *Kendim için rahatlık aradığım yok. Yaşamını değiştirmek isteyen birçok köylünün istediği kadar az benim isteklerim de...*

Beni anlamanı beklemiyorum, sadece anlamak için çaba gösterdiğini bilmek istiyorum. Kendini suçlayarak vicdanını rahatlatmanı istemiyorum (böyle yapman baş ağrılarım kadar rahatsız edici). Yaşadıklarımın verdiği sıkıntıyı kavrayabilmen için iki yol var; ya burnundan kan-

lar boşalana, gözlerin bir yanardağın lav püskürtmesi gibi yuvalarından fırlayana, Tanrı'ya yakaran bir zavallı gibi dizlerinin üstüne çöküp kusana kadar seni terk etmeyecek olan baş ağrıyla tanışmalısın ya da yazmalısın... Keşke yazsan kardeşim! Bil ki o zaman, öğretmeye çalıştığın bütün doğrular değişecek, bil ki o zaman öğrenmeye çalıştığın bütün gerçeklerin maskeleri düşecek, bil ki o zaman... ışımaya başlayacaksın... *Ve birdenbire, insanlar, en yakın dostların bile, az çok yabancı gelmeye başlayacak. Kafan başka şeylerle dolu olacak da ondan. Birden diyeceksin ki, Allah kahretsin, düş mü görüyorum?..*

Düş görür gibi yaşamaktan korkan biri, gerçeği nasıl değerlendirebilir ki?

Bütün bu düşüncelerden uzaklaşmak için değil, bu düşüncelerin merkezinde nefes alabilmek için daha da yoğun çalışıyorum. *Dur durak bilmeden yarıp tutuşurcasına çalışıyorum. Yapabildiğim en iyi şeyi... İnandığım tek şeyi yapıyorum. Gelecekte ne olacağımı bilmiyorum... ama her şeyin değişim içinde olduğunu söyleyen ezeli ve ebedi kuralı çok iyi biliyorum. On yıl öncesini düşün, her şey başkaydı o zaman, koşullar, insanların tavırları, huy-ları, işte, kısaca, her şey... Bundan on yıl sonra ise her şey başka yönde değişmiş olacak, eminim bundan. Ama insanın yaptığı iş kalır ve insan yaptıklarından dolayı kolay kolay pişman olmaz. Ne kadar çok etkinlik gösterirsek o kadar iyi... Başarısız bir şey yapmayı, boş oturup hiçbir iş yapmamaya yeğlerim.*

Gücümün tükendiğini düşündüğüm anlarda en büyük kurtarıcım, senden gelen bir mektup oluyor. Satırlarınla, gönderdiğin ve okumam için özellikle ısrar ettiğin kitaplarla yaşama bağlanıyorum. *Kısacası iyileşmeye çalışıyorum artık – kendini öldürmeye kalkışmış ama suyun çok soğuk olduğunu ayımsayınca var gücüyle yeniden kı-ryıya dönmeye çalışan bir adam gibiyim.*

Yazmaya oturduğum her an bildiklerimi unutmak için bilinmez güçlere yalvarırken buluyorum kendimi. Bütün bildiklerimi unutup –ah, keşke harfler uçup gitse beynimden, dedim geçen gün– yeniden keşfetmek istiyorum. O anda. Yazma ânında. Ezbere bilindiği sanılan bir kıyıda yeni bir koy bulmak, haritada olmayanın keşfi. Ertesi gün yazmaya oturduğumda, yine aynı şeyleri istiyorum. Bir gün önce öğrendiğim ne varsa uçup gitsin aklımdan; şu küçük odada, ayakları gıcırdayan çalışma masamın herhangi bir köşesinde izi kalmasın. En güzel cümleler, güçlü noktalama işaretleri, usta işi karakterler, tansiyonu ayarlanmış olay örgüleri, yazının her tür becerisi yok olsun. Baştan başlayayım. Bir önceki gün –hatta bütün hayatım boyunca– yaptığım yanlışları tekrarlamaktan korkmadan.

Biliyorum sevgili kardeşim, diyeceksin ki, öğrenilmişlerin biriktirilmesi değil midir hayat, tecrübelerimiz olgunlaştırır bizi. Ne çok duydum senden bunları, beni buraya uğurlarken söylediklerin zamanlı zamansız yankılanıyor kulaklarımda. Ah, ne büyük laflar bunlar böyle! Ne can alıcı oklar fırlatıyor yay gibi gergin diller! Kötü hissetme kendini, sadece senin diline pelesenk olmuş sözler değil bu sözler. Şimdi, o her daim sıcak çorba kokan evinden fırlayıp kafanı kaldırmadan yürümeye alıştığın yollarda dolaşsan; ama bu kez, karşıdan gelenlerin yüzlerine baksan, bakışlarını yakalamaya çalışsan, adım atarken kollarını nasıl savurduklarına dikkat etsen, yalnız olmadığını göreceksin. Gün boyu birbirinize uzak durmayı başaracaksınız. Canınız çektiğinde yakınlaşacaksınız; bir gazete haberi, bir film, birinizin diğeri hakkında göğsüne savurduğu bir söz sohbetinizin fitilini yakacak. Yorumlara başlayacaksınız. Yargılar. Benzetmeler. Sorgular. Vurgular. Peki, ya duygular değerli kardeşim... (Anla işte artık, bu yüzden yazmalısın diyorum sana;

daha çok okumalısın, birileriyle paylaşmak için değil, kendi kendine çoğalmak için. Yoksa ben de mi büyük laflar etmeye başladım?) Kızma ama eğer durduğun yerde mutlu olduğunu söylersen, sadece başarıların lezzetini bilen, alkışlanma krallığının prensi olabilmek için alkışlamaktan çekinmeyen insanların arasında... Ah, neler diyorum ben... yine de söyleyeceğim... yine de...

Konuşmamı yasakladığın konuda da söyleyeceklerim var. Sadece bir baş ağrısı krizi değildi kulağımı kesmemin nedeni. Ruhumun nasıl parçalandığını, muhtaç olmanın (başta sana, sonra beni burada ziyaret eden o yapay gülüşlülere ve ne yazık ki buradakilere, buradakilere muhtaç olmanın) acısını, hücrelerimin bedenimi vahşice terk edişini göstermek istedim. Yok oluşumu kendimi azaltarak göstermek istedim. Yüzünüzdeki gülüşleri sildiniz, kızdınız bana; buradakilerse selamı bile kesmeyi yeğledi. "Bu beni öldürmez, güçlü kılar."

Beni kalemimden, beni benden başka, hiç kimse, hiçbir şey.

Gerçekten sevmeye değer şeyleri sadakatle sevmeyi sürdürebilirse kişi, sevgisini anlamsız, değersiz, önemsiz şeylerle ziyan etmezse zamanla daha çok ışığa kavuşacak, güçlenecektir.

Artık sadece yazıyorum; sadakatle sevmeyi sürdürebileceğim tek değer yazmak. Hafızamın oyunlarına yenik düşsem de, yazdıklarımın hangi limana ait gemiler olduğunu kestirememenin acısıyla geceler boyu terlesem de, tıpkı buradaki incir ağaçlarının birbirine benzerliği gibi ikiz ruhlu metinlerin gelgitinde boğulsam da, benden önceki yaşamların bir karbon kopyası olmaktan öteye gidesem de yazmaya, bitmesini istediğim güne kadar da yaşamaya devam edeceğim. *Düşünsene kaç yıldır bir çeşit sahte konumda didinip sürüklenip duruyorum... Şimdi ise birdenbire, gerçekten aydınlatan bir şafak söküyor.*

Arka bahçede türlü zahmetle yetiştirdiğim biberleri kimin çaldığını öğrenemesem de yazacağım; belki de bu gece defterimde bir biber hırsızının öyküsü oluşmaya başlar. Değersiz taşları altına çevirip Büyük Yapıt'a ulaşamayacak olsam da yazacağım; belki de satırlarım hep Kara Yapıt olarak kalır, ne gam! Odama girecekler, kan lekeleri içindeki yastık kılıfına takılacak gözleri; biraz da o kırmızılığın ürkütücülüğünden, kulağımdan akan kanı, saçımın-sakalımın kızılını görmeyecekler, önümde defterim olacak (ah, ne kadar minnettarım yolladığın bütün o defterler, kitaplar, kalemler için), masamın bir köşesinde son metnim için küçük kâğıt parçalarına aldığım notlar olacak (adını "Gri Ada" koymayı düşündüğüm bir metin bu, keşke, "Ne güzel bir isim bulmuşsun," dediğini duyabilsem), neden sonra beni fark edip masaya yanasmaya başladıklarında sol kolumla yazdıklarımı saklayacağım (bilirsin, son noktayı koyuncaya kadar kimsenin görmesini istemem satırlarımı), gömleğimin üst cebinden sana yazdığım mektup taşacak (ey aptal kafam, nasıl da kırdım seni, yine tutamadım kendimi, bil ki *her şeye sebep olan benim ve herkese yalnızca acı veriyorum. Tüm bu mutsuzlukları kendi başıma da, çevremdekilerin başına da yalnızca ben getirdim*), "Seni çınarın altında bir çay içmeye davet etmek için buradayız," diyecekler, aldırmayacağım. Yazmaya devam edeceğim. Ne de olsa karşılık beklemeyen bir sadakat bu.

Keşke yazmaya başladığım gibi devam edebilseydim; keşke senin bana yazdığın mektuplar gibi bir mektup çıksaydı elimden. Olmadı. Yine olmadı. Rahvan giden dorunun yelelerinin dalgalanışını izlemek istiyordum ama yine sıfat delisi atlar toz kaldırmaya başladı zihnimin yollarında. Başım çatlayacak gibi ağrıyor. Parçalarım, bütünüme fazla geliyor.

Böyle işte, ben, kendi çalışmalarım için yaşamımı tehli-

keye atıyorum, bu çalışma uğruna yarı-deli bir insan oldum –olsun, kabul– ama bildiğim kadarıyla insan ticaretiyle uğraşanlardan biri değilsin sen ve hangi tarafı tutacağını, tam insanca davranarak seçebilirsin. Ama bilmem ki...

Neyse, hoşça kal, ellerini sıkarım.¹

1. İtalic harflerle dizilmiş cümleler, Vincent Van Gogh'un, kardeşi Theo Van Gogh'a yazdığı mektuplardan aynen alınmıştır. (*Theo'ya Mektuplar, Vincent Van Gogh, Çev. Pınar Kür, YKY, 2001*)

GERÇEĞİN HALLERİ

La Méridienne, Jean-François Millet.

Yazın o en sıcak günleri geride kaldı. Saman balyalarının gölgesine sığınınca, güneşin umursamaz yakıcılığından kurtulabiliyor insan. Yanımdaki testiden buz gibi su içerken gözüm önce ilerideki öküzlere takılıyor. Kaçmasınlar diye arabaya bağlanmışlar. Acaba isteseler, arabayı sürükleyerek kaçabileceklerini biliyorlar mı? Acaba istesek kaçabileceğimizi biliyor muyuz? Neyse zaten öküzlerin tek istediği bir şeyler yemek. Hemen önümde uyuyan kadınla adam sabahtan beri çalışmış olmalılar. Nasıl da derin bir uykunun içindeler. Kadın adamdan uzaklaşmak, hatta korunmak istercesine kendine kapanmış. Bacaklarını biraz daha karnına çekse ana rahmine sığınmak isteyen bir bebeği andıracak. Kim bilir uyumadan ne hayaller kurmuştur? Başka bir yerde olma, başka biriyle olma, başka biri olma... Oysa adam öyle mi? Besbelli burada olmaktan dolayı hiçbir üzüntü duymuyor. Onun tek istediği daha çok "burada" olmak. Çoğu zaman benim de yapabildiğim tek şey bu değil mi? Şimdi ve burada... "Ora"nın korkusu değil mi, ruhumuzun en cesur köşelerine boyunduruk vuran? Neyse adamın eski ayakkabılarının dibine bıraktıkları orakları görünce, birden gözümün önüne bir çekiç görüntüsü geliyor. İşçiler, köylüler, emekçiler... Eskimiş ayakkabıları ama pırıl pırıl parlayan orakları... Aşkı düşünüyorum ister istemez. Bir insana, bir fikre sonuna kadar –Sonsuza kadar demek ne derece doğru?– bağlanmak. Onun için, onunla mücadele etmek... Bildiğim bütün güzel aşk sözleri, şu samanların hışırtısında yok olup gidiyor. Sarıdan griye dönen gökyüzünün altında, griden karaya giden yaşamlar bir tablo gibi beynime kazınırken gözlerim kapanıyor. Uyuyorum...

La Sieste, Vincent Van Gogh.

Yazın o en sıcak günlerinden biri. Şu güzelim testiden içtiğim buz gibi su bile serinletmeye yetmiyor. Yaprak kıpırdamıyor. Gözlerimi kısıp yukarı bakmaya çalışıyorum ama güneş buna yeltenme, dercesine yakıyor. Oysa şu karşıdaki adamla kadın nasıl da mutlu. Sadece onlar mı? Az ileride büyük bir iştahla samanlarını yiyen öküzler, kuyruklarını nasıl da huzurlu bir uyumla sallıyorlar. Kadın çoktan uyumuş. Adam uyuyor mu yoksa bir şeyler mi düşünüyor anlayamıyorum. Çocukluğumda uzaklara dalıp giden insanların ne düşündüğünü merak ederdim. Sonra bir gün onların ne düşündüğünü düşünmekten başka bir şey düşünmemeye başladığımı fark edince bu huyumdan vazgeçtim. Neyse zaten adamın derin derin nefes alıp verişinden uyuduğu anlaşılıyor. Demek ki ne düşündüğünü düşünmeme gerek kalmadı. Saman yığınının yaptıkları yataklarında, huzurun en ulaşılmazını yakalamış gibiler. Acaba evliler mi? Evlilerse severek mi evlendiler? Belki aileleri evlenmelerine karşı çıktı, onlar da kaçıp bir mağarada saklandılar. Belki ilk kez orada seviştiler. Sonra kızın ağabeyleri mağarada genç âşıkları sıkıştırdığında, adam ortaya çıkıp, "Ayırmak için öldürmelisiniz," diye bağırdı. Kesinlikle böyle oldu. Adamın şapkasının altından görünen kemikli suratı, kadının uyurken bile uysal bir kedi gibi adama sokulması bunun en güzel kanıtı. Oraklarını bile öyle uyum içinde koymuşlar ki... Üst üste, el ele... Bıçağın keskin yüzü kadar güçlü bir aşk... Aşk: düşünüyorum ister istemez. Bildiğim bütün güzel aşk sözleri, şu hoyrat sıcağın altında el ele tutuşup uyuyan orakların büyüünde zayıf kalıyor. Belki de artık kendimle ilgili sırlar vermekten kaçınmalıyım. Birden gök daha mavi, samanlar daha sarı geliyor gözüme. Bir ayağıyla yeri eşeleyen öküzün, gittikçe adama sokulan kadının, kadını nefesiyle kavrayan adamın görüntüsü bir tablo gibi beynime kazınırken gözlerim kapanıyor. Uyuyorum...

METAFOR

Öykü olarak tasarlanmış oyun
ya da
Oyun olarak tasarlanmış öykü

Prolog

Sahaf; sonbaharı geride bırakmak üzere. Yağmur kokusu ruhları terk edecek. Kış aralık kapının ardında bekliyor. Bir yıl önce yüklüklere, dolapların kuytu köşelerine kaldırılan kazakların, paltoların çıkarıldığı, odaları naftalin kokusunun sardığı günler bunlar. Erken inen akşamların özlenen iç sıkıntısı evden eve dolaşıyor. Kısa süre sonra çocuklar, her yeni güne yolların beyaz bir örtüyle kaplandığını görmek umuduyla uyanacak. Fazla beklemeyecekler; kar da yağacak. Çocuklar için kahkaha dolu oyunların habercisi kar, Sahaf'ın ruhuna yağdığında gecelerin uzunluğunun anlamı kalmayacak. Günün kısa süren aydınlığıysa anlamını çoktan yitirmiş gibi...

Genç Kadın yağmurla ıslanıyor. İlkbahar yağmurları bunlar. Biraz daha çiçek kokan, böceklerin uyanış sesleriyle dolu günler. Havada uçuşan beyaz toplar, uzaktan bakınca altı köşeli kar taneleri gibi gözüküyor; oysa doğanın yenilendiğinin, çoğaldığının habercisi polenler bunlar. Güneş, bir görünüp bir kaybolan bulutlarla körebe oynuyor. Genç Kadın kimin ebe olduğunu, kimin sobelendiğini anlayamıyor bir türlü. Meyve vermeyi istiyor ama kökünün nerede olduğunu bilmiyor; soğuk bir kuzey ülkesinde mi güneyin sıcak topraklarında mı? Yaz gelecek, elbet gelecek ama kim bilir ne zaman?

Genç Adam bir mevsimin iki ucunda. Yazın ilk günlerinde mi son günlerinde mi? Kendini daha sıcak günlere mi hazırlamalı, soğuk günlerin tedbirini almaya mı başlamalı? Kaldırsa başını, göğe baksa anlayacak belki; ama bakmıyor. Elindeki kitap ona hangi mevsimi öneriyorsa kabul etmeye dünden hazır. Kitabını okurken şehrin seslerine kulak kabartıyor: çocukların gülüşleri, satıcıların çığlıkları, dağınık birkaç konuşma... Sonra birden anlıyor ki, şehirden geldiğini sandığı bütün bu sesler, elindeki kitaptan taşan sözler...

Bir de sahaf dükkânı var. Mevsimlerin değişimini görünmez kılan, karanlık, yalnız sahaf dükkânı. Tozlu kitapların gönüllerince dizildiği raflar, Sahaf'ın çalışma masası, masada küçük bir semaver, sağda solda dağınık dergiler, harap olmuş ansiklopedi ciltleri... Arka tarafta bir tuvalet... Kendi halinde bir dükkân işte... Kışın en soğuk gününde, bilinmez bir adreste mahsur kalmış bir mekân.

Mevsimler gelip geçiyor. Kimi zaman haykırarak, çoğu zaman fısıldayarak...

1.

(Sahaf, bir kitabın sayfalarına gömülmüş durumdadır; yüzünü seçmek bile zor. Genç Kadın girer içeri, elinde bir valiz. Sahaf, okuduğu kitaptan başını kaldırmaz. Durur bir süre kadın. Sonra valizini yere bırakır. Çıkan ses irkiltmez Sahaf'ı, belki başını bile kaldırmaz. Uzun bir sessizlikten sonra...)

SAHAF

Gidiyor musun?

(Genç Kadın bir şey demez. Öylece durur. Sahaf'ın yüzünü görmek ister gibi bakar; kıpırdamaz adam. Eğilir valizini alır Genç Kadın. Yavaşça. Düşünerek. Bir kedi gibi sessiz, arkasını dönüp gidecekken... karanlık.)

2.

(Sahaf çalışma masasının başındadır. Elinde bir defter, elyazısıyla yazılmış bir metin... Okur. Genç Adam, yanındaki sandalyede, huzursuz, meraklı bakışlarla, oku-

manın bitmesini beklemektedir. Sahaf'ın yüzünde, okuma ânındaki değişimleri görmeye çalışır. Bir insanın okuyuşu, diğerinin bekleyişi arasındaki uzun, sonsuz gibi görünen sessizlik... Sonunda okumasını bitirir Sahaf, kapatır defteri.)

GENÇ ADAM

Eee?

(Sahaf yorumsuz bir yüz ifadesiyle bakar.)

GENÇ ADAM

Olmuş mu?

SAHAF

Olmamış.

GENÇ ADAM

Ne demek "olmamış"?

SAHAF

Öncekilerden farkı yok ki... Yani... Karakterleri, olayı değiştirmen neye yarar? Dil aynı dil...

GENÇ ADAM

(Deftere uzanır. Yüzü, elleri, uzanışı gergin... Alır defteri, bir sayfayı açar.)

Olur mu ya? Bak... Şuraya bak...

(Arar.)

Neresiydi? Hah! Burası... Bak şimdi...

(Tam Genç Adam okumaya başlayacakken Sahaf defteri elinden alır. Kapatır. Sert değildir hareketleri, söylediklerinden daha sert olabilir mi zaten?)

SAHAF

Ne okuduğumu biliyorum. Bir de senden duymam gerekmiyor. Sordun, söyledim... Olmamış.

(Genç Adam çöker... Oyunağı elinden alınmış bir çocuk gibi bakar defterine... Düşünür sonra; ne diyebileceğini düşünür. Ve birden...)

GENÇ ADAM

Ne peki? Olmayan ne?

SAHAF

Aynı... Metaforlar...

GENÇ ADAM

Şu mesele?

SAHAF

O mesele!

GENÇ ADAM

İyi de anlamsız bir katılık seninki. Kabul etmen gerekiyor; ben ancak böyle yazabiliyorum. Sırf sen düşmansın diye metafor ayıklamaktan bunaldım artık. Yazarken senin ne diyeceğini düşünmekten bunaldım. Şunu yazsam ne der, bunu yazsam suratı ekşir mi? Yeter... Yeter artık!

(Uzanır, Sahaf'ın elinden defterini alır. Gücünü geri kazanmış bir savaşçı gibidir artık...)

Bir harfini bile değiştirmeyeceğim. Beğendirmek zorunda değilim.

SAHAF

İyi ya... Beğenmiyorum zaten... Yazmak istediklerin

konusunda kendinden eminsen, için rahatsa bana niye okutuyorsun?

GENÇ ADAM

Haklısın... Hata bende... Niye okutuyorum ki?

(İkisi de susar. Sahaf önündeki kitaba döner, umursamadığı bir konu kapanmışçasına rahat... Peki ya Genç Adam? Rahat değildir o. Hiç rahat değildir...)

GENÇ ADAM

Okutuyorum çünkü...

(Susar.)

GENÇ ADAM

Hem bir söylediğin bir söylediğini tutmuyor. Bir yandan bu kadar metafor kullanırsan yazdıkların bir işe yaramaz diyorsun... Yani buna benzer bir şeyler söylüyorsun... Bir yandan da metaforlarla dolu konuşuyorsun... "İçin rahatsa"ymış? Ne demek bu? İnsanın içinde organlar vardır; kalp, ciğer, böbrek, dalak... Ne yani, bunları mı kastediyorsun? Hayır! Ha-yır! Ne demek, "için rahatsa"? İnsanın içi rahat olmaz...

SAHAF

Hiç değilse ben bunu yazıya dökmüyorum... Metinleri kirletmiyorum... Ayrıca sen bunu anlayamazsın... İç rahatlığını... rahatsızlığını... Nereden bileceksin? Olur... Bazı insanların içi rahat olur!

(Sonrası... Rahatsız edici bir karanlık!)

3.

(Sahaf çalışma masasının köşesindeki küçük semaverden çayını koyar. Kesmeşekeri kırar, yarısını atar çayına. Şekerin erimesini bekler; belki iki saniye. Çayını karıştırırken önündeki defterdedir gözleri. Bir yudum çay, defterin sıkıntıyla kapatılışı... Tam o anda Genç Adam girer içeri. Üstünde farklı bir gömlek vardır. Ne de olsa farklı bir gündür!)

GENÇ ADAM

Okudun mu? Bitti mi?

SAHAF

Ellerini yıkadın mı?

GENÇ ADAM

Ne?

SAHAF

Tuvaletten çıkınca... ellerini yıkadın mı?

(Genç Adam şaşırmıştır. Bir an defterine bakar. Bir şey sormaya yeltenir; vazgeçer... Yenik, tuvalete doğru yürür...)

SAHAF

Sifonu çekmeyi unutma...

(Çayından bir yudum alırken ya da neden sonra aklına gelir...)

...ve benim havlumu kullanma!

(Demli çay kokan bir karanlık.)

(İnsanlar kurmaca dünyada mı daha çok karşılıklı durmuşlardır, gerçek dünyada mı? Cevabı belli sorulardan biri... İnsanların kurmaca dünyadaki birliktelikleri mi daha gerçektir, gerçek dünyadaki sahtelikleri mi? Cevabı belli mi?)

GENÇ KADIN

Bir şey sormayacak mısınız?

SAHAF

Ne? Ne sormamı bekliyorsun?

GENÇ KADIN

Neyse, bu da iyidir... "Ne sormamı bekliyorsun" da bir soru değil mi? Belki başka şeyler de sorarsın...

(Bir kitap alır Genç Kadın. Belki de sırf bu iletişim-siz ortamdan uzaklaşmak için. Genç Kadın'ın bir kitaba dokunmuş olması etkiler Sahaf'ı...)

SAHAF

İlginç bir kitaptır o... Okumak istersen alabilirsin.

GENÇ KADIN

Yok. İstemem. Okumayı pek sevmiyorum...

SAHAF

Anlıyorum...

GENÇ KADIN

Anlıyorum. Bu kadar mı? *Anlıyorum.* Hep böyle mi

konuşacaksın? *Anlıyorum. Olabilir. Bilmiyorum. Belki.* Ah, özür dilerim, daha uzun konuştuğun zamanlar da var: *Emin değilim. Hiç böyle düşünmemiştim. Bunu daha sonra konuşuruz.* Daha sonra... Ama benim için "daha sonra" yok... Sonra yok, şimdi var... Sonra ne olacağını bilmiyorum, merak da etmiyorum. Ama dün ne olduğunu çok merak ediyorum. Çok! Dün vardı! Dün şimdidi! Dün bitti! Bugün, bu an, şimdi yaşayabilmem için sorularıma cevap vermen gerekiyor. Kendini böyle...

(Kelimeyi hatırlayamaz.)

...böyle şey yapmaya hakkın yok!

SAHAF

Saklamaya mı?

GENÇ KADIN

Yok. Başka bir kelimeydi... Şey gibi... *Wie sagt man's?* Şey yapmak gibi...

(Hatırlayamaz.)

Neyse işte, kendini böyle saklamaya hakkın yok! Ben soracağım, sen cevap vereceksin. Sen soracaksın, ben cevap vereceğim. Sonra bitecek...

SAHAF

Hani sonra yoktu?

GENÇ KADIN

Ne?

SAHAF

"Sonra bitecek," dedin. Hani sonra yoktu, hani sonra ne olacağını bilmek istemiyordun? Oysa sonra ne olacağı senin için de önemli... Herkes için bir sonra vardır... Bir sonra... bir son!

(Genç Kadın afallar. Tam içindekileri dökmeye başladığı an öylesine söylediği bir sözle Sahaf'a koz vermiş olmaktan dolayı sinirlidir. Belki de sinirlenmez bile.)

GENÇ KADIN

Ben onu öylesine söyledim... Kafamı karıştıрма... Hem eğer birbirimizin sorularını cevaplarsak sonraya falan gerek kalmaz. Hemen biter. Şimdi biter. Ben de... çeker giderim.

SAHAF

Gitmeyi çok istiyorsun değil mi?

GENÇ KADIN

Tabii ki... Evim orada.

SAHAF

Nasıl bir evin var?

(Genç Kadın bu kişisel soruya şaşırır. Belki de ilk gerçek sorudur bu...)

GENÇ KADIN

Ne?

SAHAF

Benimle "iş"ini bitirip bir an önce gitmek istediğin yeri merak ettim. Nasıl bir evin var?

GENÇ KADIN

Ev işte. Yatak, televizyon, mutfak, tuvalet... Ne bileyim? Ev!

SAHAF

Bak bu garip... Biri bana evimi soracak olsa önce pencerelerimi, pencerelerin önündeki çiçeklerimi hatırlarım galiba... Çiçekler... Sonra... Sonra plak dinlediğim köşeyi, babadan kalma koltuğumu... Mutfağımı... Senin aklına önce yatağın geldi. Yatak, televizyon, mutfak, tuvalet... Örneğin tuvalet benim aklıma gelmezdi. Belki bir evin olmazsa olmazı olduğundan, belki de tuvaletlerden bahsetmenin yakışıksız kaçacağını düşünmemden... Oysa sen haklısın, tuvaletler önemlidir. İnsanın, evini düşündüğünde aklına ilk gelen yer olmalıdır.

(Sessiz kalır bir süre.)

Benim evi hatırlayışım ne kadar romantikse seninki o kadar gerçekçi.

GENÇ KADIN

Benimle ilk defa bu kadar uzun konuşuyorsun... Ve konuya bakar mısın: tuvalet!

(İkisi de susar bir süre. Sahaf sanki çok konuşmaktan yorulmuş, kendisiyle ilgili açıklar vermekten rahatsız olmuş gibidir. Öyle olmaz mı zaten; bir anda sözler dökülür ağızdan ve geri dönüşü yoktur gevezeliğin. Sonrasında yürek sıkın bir karanlık kalır.)

GENÇ KADIN

Evim on katlı bir binada. Her katta sekiz daire var. Bir oda, bir yatak odası, mutfak, tuvalet... Mutfakta ve tuvalette cam yok.

(Yanlış söylediğinin farkına varır.)

Cam değil... *Das Fenster*... Pencere... Tuvaletin bir köşesinde duş var. Sıcak su sorunum yok. Zaten soğuk suyla yıkanmayı daha çok seviyorum. Yemeklerimi genelde dışarıda yiyorum. İş çıkışı, eve gelmeden. Az ye-

rim. Evde olduğum zamanlar yatağa girer, televizyon seyrederim. Sabahtan akşama çalışıyorum, başka şey yapmaya halim olmuyor. Haftada bir gece arkadaşlarla dışarı çıkarız. O zaman kendimi kaybedene kadar yiyip içirim... Evle ilgili başka ne söyleyebilirim? Haa! Duvarlarımda bir sürü afiş vardır. Posterler, dergilerden kestiğim yazılar, kendi çektiğim fotoğraflar... Johann'ın fotoğrafları... Annemin fotoğrafları... Hiç çiçeğim yok, nefret ederim çiçeklerden. *Blöde Blumen...*

(Soluklanır.)

Şimdi oldu mu? Cevabını aldın mı?

SAHAF

Demek çiçekleri sevmiyorsun...

GENÇ KADIN

Cevabını aldın mı?

SAHAF

Sorgulama değildi ki bu. Sadece merak etmiştim.

GENÇ KADIN

Peki, benim merak ettiğim şeylerin de cevabını verecek misin?

SAHAF

(Mırıldanır.)

Bilemiyorum.

GENÇ KADIN

(Artık neredeyse isyan eder...)

Ah bu harika, yine başa döndük... *Bilemiyorum, olabilir, belki!*

(Gevezelik arkasında derin bir iz bırakır. Dönüp bakıldığında kolayca seçilen ve rahatsızlık veren bir iz. İzin silinmesi için zamanın geçmesini beklemek gerekir... Derin bir sessizlik...)

GENÇ KADIN

Peki, hiç değilse şuna cevap ver: Annemle de böyle az mı konuşturdun?

(Derin bir karanlık...)

5.

(Sahaf bir kitap okuyor. Bunda şaşılabilecek bir şey yok. Dört bir yanı kitaplarla çevrili... Bu dünyayı kendi yaratmış. Bir de çay içmesi var. Aslında onda da şaşılabilecek bir şey yok. Masasındaki küçük semaverin çekiciliğine ancak birkaç saat karşı koyabiliyor. Sonra yine çay, yine yarım şeker... Ama şu anda durum farklı. Kendisine bir bardak çay koyduktan sonra duraklıyor, ikinci bir bardağa da çay koyuyor. İkinci bardağı masanın yanındaki sandalyenin önüne yerleştiriyor. Çayından bir yudum alacakken vazgeçiyor, bekliyor... Genç Kadın giriyor içeri o sırada; tam o sırada... Seviniyor Sahaf. Genç Kadın'ın yüzünde huzurlu bir ifade...)

SAHAF

Geciktin. Hadi otur da çayını soğutmadan iç...

(Oturuyor Genç Kadın. İkisi de sessizce yudumluyor çaylarını. Bakışları uzakta... boşlukta... karanlıkta...)

6.

(Genç Adam ve Genç Kadın, sahaf dükkânının önündeler belki, belki yakınlardaki bir parkta, belki yolda, belki de... Belirsiz. Sadece bir aradalar.)

GENÇ ADAM

Bir sabah uyandım ve yapmak istediğim tek şeyin bu olduğuna karar verdim. Hepsi bu! Sadece yazmak istiyordum... Artık sadece yazıyorum.

GENÇ KADIN

İstediyini yapabilmen güzel. Benim kitaplarla aram hiçbir zaman iyi olmamıştır.

GENÇ ADAM

Kitaplarla ve kitapçılarla...

GENÇ KADIN

Seninle onun... yani sizin aranızın da iyi olduğu söylenemez.

GENÇ ADAM

Ne iyisi yahu? Elimizden gelse birbirimizi bir kaşık suda boğarız.

GENÇ KADIN

(Bir *kaşık suda*? Anlamaz bu deyim...)

Bir kaşık su? Nasıl yani?

GENÇ ADAM

Bir kaşık suda boğmak. Bir deyim bu. Büyük nefretleri anlatmak için kullanılır.

GENÇ KADIN

O kadar nefret ediyorsan neden hep onun yanındasın?

GENÇ ADAM

Hastalık, alışkanlık, kolaycılık... Bilmiyorum... Belki de hepsi birden.

(Bir an duraklar ama sadece bir an...)

Kendimi bildim bileli bu dükkân aklımı başımdan alır. Kaç çocuk altında sahaf dükkânı olan bir apartmanda büyümüştür ki? Hep, "Vay be," derim, "ne güzel yer!" Peki, koskoca apartmanın, dükkânın sahibi kim? Bütün gün kitapların içinde oturmaktan, okumaktan başka şey yapmayan bir adam. Düşünsene, bütün gün kitapların arasındasın, okumaktan başka derdin yok... Çalışmak, koşturmak, para hesabı yapmak yok! Ne hayat be! Dükkâna giren çıkan olmasa bir tane bile kitap satılmasa umurunda değil. Zaten sokak arasındaki bir sahaf dükkânına kim gelir de kitap alır. Buraya gelenler genelde almak için değil satmak için gelir. Evdeki kitaplardan bunalanlar, taşınmak zorunda olanlar gelip kitapları bunun başına yıkarlar. Adamın derdi değil ki... Ekmek elden, su gölden!

(Genç Kadın düşünceli gözlerle bakar...)

GENÇ ADAM

Deyim! Bu da bir deyim!

GENÇ KADIN

İyi de yazdığın şeyleri beğenmediğini söyledin. Üstelik bir de aşağılıyormuş. Buna niye katlanıyorsun?

GENÇ ADAM

Hoşuma gidiyor... Yani aşağılamaları değil tabii... Ona yakın olmak, hatta didişmek hoşuma gidiyor.

GENÇ KADIN

Saçma!

GENÇ ADAM

Değil mi? Çok saçma hem de! Zaten mantıklı olan ne var ki?

(...)

Bir ara acayip bir hayalim vardı. Bizimki, dul kiracı-sına abayı yakıyor...

(Genç Kadın'ın bunu da anlamadığını düşünür.)

Yani âşık oluyor. Evleniyorlar... Bok gibi de para var nasıl olsa, bir sahil kasabasına yerleşmeye karar veriyorlar. Koca apartmanı, sahaf dükkânını falan dul kadının oğluna bırakıp... pırrrr, ver elini deniz kenarı. Oğlan da bir gecede dilediği hayata kavuşuyor.

GENÇ KADIN

Bu kadar basit mi?

GENÇ ADAM

Tabii ya... Bu kadar basit! Ama bizimkinin gözü dünyayı görmez. Annemin sarışın mı esmer mi olduğunu sorsan, onu bile bilmez... Annem de bir gariptir aslında; bunca yıldır bir kere evden çıktığını görmedim... Boş hayal yani benimki...

GENÇ KADIN

Günün birinde dükkânı sana bırakacağını düşündüğünden mi dolanıyorsun çevresinde?

GENÇ ADAM

Sen de beni servet avcısı yaptın... Dedim ya, bunlar hayaldi... Oysa şimdi bütün hayallerim yazdıklarımla ilgili... Yazmayı düşündüklerimle...

GENÇ KADIN

Onun nefret ettiği, aşığıladığı şeyler.

GENÇ ADAM

Evet... Ama bu yüzden ona kızamam. Herkesin benzer metinlerden zevk almasını beklemek saçmalık. Dünyaya farklı yerlerden bakıyoruz, kâğıt üstünde de farklı dünyalar görüyoruz.

(Duraklar.)

Birinin yazdıklarını okuması hoşuma gidiyor.

GENÇ KADIN

Neden o? Neden ona okutuyorsun? Arkadaşların falan yok mu?

GENÇ ADAM

(Soruyu duymuştur. Geçiştirir ama...)

Birinin okuyor olması insanı biliyor, kamçılıyor... yani... çalışma isteği yaratıyor. İnsan daha üretken oluyor... Hem sonra...

GENÇ KADIN

(Bazı insanlar karardır. Düşüncesi varsa birileri dinleyene kadar konuşur, soruları varsa cevabını alana kadar sorar. Aslında insan olmak böyle davranmayı gerektirmez mi? Ama bazıları ısrarcıdır. Sorusunun cevabını almak için karşısındakinin sözünü bile keser kimileri; Genç Kadın gibi...)

İyi de neden o? Başkalarına okutsana...

GENÇ ADAM

(Bazı insanlar kaçmayı sever. Düşüncelerden, sorulardan ve elbette cevaplardan... Kaçmayı ezberlemiş biri için anayoldan sapıp yan yollara koyulmak hiç de zor değildir.)

Sen okumak ister misin? Tamam, biliyorum, okumakta güçlük çekiyorsun. Sorun değil. Ben okurum, sen dinlersin.

GENÇ KADIN

(Sorusundan vazgeçmez, sadece erteler...)

Olabilir. *Gut...* Olur. Dinlerim.

GENÇ ADAM

(Yan yolun sonunda ışık gördüğü için mutludur.)

Harika. Bu harika oldu ya...

(Kendi kaçışının verdiği mutluluğa hemen inanır. Yeni bir ruh haline bürünmüştür.)

Madem artık yazdıklarımı paylaşacağız, sana bir sır verebilirim. Ama aramızda kalacak. Söz mü?

GENÇ KADIN

Söz.

GENÇ ADAM

Dinle. Bizimkinin okudukları asıl yazdıklarım değil. Onlar... nasıl desem... bir çeşit alıştırma. Elim paslanmasın diye karaladığım şeyler... Ona, ne derse desin yazmayı bırakmadığımı göstermek için kurduğum tuzaklar... Kısa kısa metinler...

(Büyük bir sır verir gibidir.)

Ben aslında büyük bir roman yazıyorum.

GENÇ KADIN

Roman mı?

GENÇ ADAM

Evet. Roman. Gizemli bir sahafın sır dolu yaşamının izini süren genç bir yazarın romanı. Bu sana tanıdık geldi mi?

(Genç Kadın gülümser. Belki de ilk gülüşüdür bu. Alaycı mıdır, onaylayıcı bir tebessüm müdür; belli değil.)

GENÇ ADAM

Şimdi anladın mı neden hep onun yanında olduğumu? O sahaf dükkânı var ya, orası benim laboratuvarım. Bizimki de kobayım. Her gün deney yapıyorum onun üstünde. Sonra eve gidip deney sonuçlarını romanımın sayfalarına dökmeye başlıyorum... Bir ölçü gördüklerim, bir ölçü duyduklarım, iki ölçü hayal gücü, üstüne de damla damla metafor... Sonra pofffff!

GENÇ KADIN

Kandırılıyorsun onu yani.

GENÇ ADAM

Hayır, gözlem yapıyorum. Yakın gözlem.

GENÇ KADIN

Peki, ne buldun şimdiye kadar?

GENÇ ADAM

Bir gün romanımı okuyunca görürsün ne bulduğumu. Hayatına girmiş herkes, yaşadıkları, düşündükleri, yediği, içtiği her şey taşıyacak sayfalardan.

GENÇ KADIN

Hayatına giren herkes mi? Yani ben de olacak mıyım romanında?

GENÇ ADAM

Sence?

(Genç Kadın merakla bakar. Her ne şekilde olursa

olsun bir roman karakteri olmak herkesin özlemi değil midir?)

GENÇ ADAM

Böyle bir romanda sahafın yıllar sonra ortaya çıkan yeğenine özel bir rol vermeyecek kadar başarısız bir yazar mıyım sence?

(Karanlık.)

7.

(Genç Adam ve Genç Kadın... Karşılıklı duruyorlar. Yola çıkıştan önce hafızanın çektiği son fotoğraf karesi. Giden kim, kalan kim belli değil. Belki bir valiz ortada; kime ait belli değil! Bakıyorlar birbirlerine. Kaçıyor bakışlar. Yine bakıyorlar. Yine kaçırıyorlar gözlerini. Genç Kadın arkasını dönüp uzaklaşıyor. Genç Adam arkasını dönüp uzaklaşıyor. Sonrası... Karanlık...)

8.

(Çağlar geçse de değişmezliğiyle şaşırtan görüntülerden biri. İnsanlığın hangi dönemi resmedilse, yazıya dökülse masası başında çalışan biriyle karşılaşılabilir; yadırganmaz bu. Tıpkı Sahaf'ın masanın başında olması gibi. Genç Adam da orada. Kitapların arasında. Dolanıyor, huzursuz... Bir konuşmanın orta yerinde nasıl olunursa öyleler...)

SAHAF

Saçma değil mi bu yaptığımız? Bu getirdiklerin... okumam için ısrar etmen... ben okurken huzursuzca dolaşman... Sonra... sonra benim söylediklerim. Neden yapıyoruz bunu? Neden durmuyorsun?

GENÇ ADAM

Tamam... Tamam... Okumak istemiyorsan, istemiyorum dersin, olur biter... Ama saçma demene gerek yok!

SAHAF

Anlamıyorsun! Ne yapabilirim? An-la-mı-yor-sun! Okutuyorsun, beğenmediğimi söylüyorsun, aradan üç gün geçmeden bir daha geliyorsun. Elinde yeni metin. Hem de bir öncekinin karbon kopyası bir metin. Biraz daha silik, biraz daha bulanık. Kısa süreli hafızamı zorlamak ister gibisin... Sanki beni, saçma... evet, saçma bir oyunun parçası yapmaya çalışıyorsun. Oturuyorsun karşıma, aynı şeyleri söyleyeceğimi bildiğin halde soruyorsun; *olmuş mu?*

GENÇ ADAM

Sen de *olmamış*, diyorsun. Bu beni rahatsız etmiyor ki!

SAHAF

Sorun da burada. Seni değil beni rahatsız ediyor. İşin kötüsü seni kırmanın rahatsızlığı değil bu... Yoruldum artık... Aynı benzetmeleri, aynı kalıpları okumaktan yoruldum. Bir okuma ânında zaman durmuş, aynı sayfada aynı satırlarda hapsolmuşum gibi. Neden? Sevmediğimi, sevmeyeceğimi bildiğin halde neden bana okutuyorsun?

(Genç Adam bir şey söyleyecek gibi olur. Sanki ağzını bir açsa büyük bir sırrın ilk kelimeleri dökülmeye

başlayacaktır. Konuşamaz, susar... Sessizlik rahatsız eder Sahaf'ı. Böyledir bu. Sessizlik rahatsız edicidir. Kimi zaman insan sırf sessizliği kırmak için ruhunun bir köşesine sakladığı sözleri düşüncesizce harcamaya başlar. Oysa sessizlik, ağırbaşlılıkla karşılanacak bir gereklilik değildir?)

SAHAF

Olmamış demek, sevmedim demek hoşuma mı gidiyor sanıyorsun? Yazdıklarına ne kadar değer verdiğini biliyorum... Ama... ama olmuyor işte... Tükendim... Başka biriyle paylaşırsan belki işine yarayacak şeyler söyler, önerilerde bulunur, heveslendirir seni, destekler. Ama ben yapamıyorum, yapamam. Yapmayacağım. Bitti artık. Bit-ti!

(Sahaf hem söylediklerinden hem de bu kadar uzun konuşmuş olmaktan yorgundur. Omuzları düşer. Bir insanın omuzlarının düşmesi ne hüzün verici bir görüntüdür! Genç Adam'ı da etkiler böylesi bir çöküş. Bir süre bakar Sahaf'a. Huzursuz ayağa kalkar, kitapların arasında dolaşır; ne de olsa üzüntünün baştan savılmasında dostların yardımı gereklidir. Konudan uzak durmaya dayanamaz, masanın başına gelir. Kendisine ve Sahaf'a birer bardak çay koyar. Şekeri kırar; yarım şeker bir bardağa, yarım şeker diğerine... Bir kaşıkla karıştırır iki çayı. Bütün bunları yapar... Bütün bunları... Sahaf mı bölünmüştür, Genç Adam mı?)

GENÇ ADAM

Bir soru sorabilir miyim?

SAHAF

Sor!

GENÇ ADAM
Kızmayacaksın ama!

SAHAF
Sor!

(Sakindir Genç Adam. Su gibi konuşur.)

GENÇ ADAM

Yazdıklarımı sevmediğini biliyorum. *Metaforlar...* Ah, şu metaforlar... Ne garip değil mi? Bugüne kadar hiç sevdiğimiz yazarlardan konuşmadık. Birkaç isim geçti laf arasında, birkaç da kitap... Ama şöyle enine boyuna tartışmadık; şu şöyle yazar, bunun şu kitabını okudun mu? Garip! Neyse! Şimdi ben sana, bütün bu yazdıklarımla daha oturmuş, derdini dilini bulmuş bir metne ulaşmaya çalıştığımı söylesem bunu da umursamazsın, biliyorum... Saçma, diyorsun; doğru. Bence de bir saçmalık var ortada. Ama bu okuttuklarım, yorumların değil saçma olan...

(Düşünür.)

Saçma olan...

(Duraklar. Çayını içer. Konuşmayacak gibidir. Belki de çok şey söyleyecek gibidir. Neden sonra...)

Ne diyordum ben?

SAHAF

Bir şey soracaktın.

GENÇ ADAM

Ha, evet... Bir şey...

(Şey'in ne olduğunu arar ikisi de. İkisi de bekler.)

GENÇ ADAM

Yazdıklarımı okurken zamanın durduğunu, aynı sayfada aynı satırlarda hapsediğini söyledin az önce...

(Sahaf bu sözden sonra gelecek darbeyi anlamış gibidir. Genç Adam, kendinden beklenmeyen bir koşuya çıkmaya hazırlanan kaplumbağa gibi yanaşır ve...)

GENÇ ADAM

Peki, sence metaforlar mı daha tehlikelidir, klişeler mi?

(Karanlık bir metafor mudur, bir klişe mi?)

9.

(Yalnızdır Sahaf. Masasının bir çekmecesini açar. Eski bir kutu çıkar çekmecedan; teneke bisküvi kutuları ne güzeldir değil mi? Kutu bir defter doğurur, defter siyah beyaz bir fotoğraf. Sanki bir kız çocuğu vardır fotoğrafta. Kabarık gelmiş su faturasını inceler gibi bakar. Fotoğraf defterin arasındaki korunaklı yuvasına dönmek üzereyken... karanlık.)

10.

(Genç Kadın duruyor. Nasıl durduğu, nerede durduğu belirsiz. Ama biliyoruz ki gerçekliğin tam ortasındayız. Zamansız, mekânsız... Değil. Her zaman bir za-

man, her mekân bir mekân. Genç Kadın konuşuyor.)

GENÇ KADIN

Öylece durdum aynanın önünde. Durdum... Bir an aklım valizime gitti. Kot ceketimi... almış mıydım? Tabii ya! Yakasını çenemin altına sıkıştırıp kollarını katlayışım, sonra da valizin sol tarafında mor tişörtümün üstüne ko-yuşum, film sahnesi gibi geldi gözümün önüne... Almış-tım. Rahatladım. (...) Meğer aklım oyun oynamış bana. (...) Aklım mı denirdi hafızam mı? *Ach, was soll's!* Bana neyin oyun oynadığını bilmiyorum ama almamışım kot ceketimi... Almamışım... Yatağın üstünde kaldı herhal-de... Dönünce ilk işim ona bakmak olacak... Sonra aynaya bakacağım, o gece olduğu gibi...

(Kendi kendine mırıldanır.)

Ne oluyor bana, ne çok "sonra" demeye başladım?

(Durur.)

Aynaya bakıyordum ama yüzümü görmüyordum. Yüzümü, omuzlarımı, kollarımı, göğüslerimi... Ben yok-tum! Ayna sadece karşıdaki duvarı yansıtıyordu... Su ye-şili duvar. Duvardaki resimler... Film afişlerindeki kadın-lar benden daha gerçekti... Soldaki posterde üstleri çıp-lak savaşıyan iki samurayın kılıçları daha gerçekti... *Niko-laus* şapkasıyla kahkahalar atan Johann gerçekti... Bir panayırda çektiirdiğimiz fotoğraftan bana gülen annem benden daha gerçekti... Uzun uzun baktım annemin gözlerine, o da bana bakıyordu. Yanındaki kız çocuğu ben değildim, ben hiç öyle güzel gülmemiştim. Annem bana hiç öyle sarılmamıştı... Biz sadece aynada anne kız olabilmıştık... (...) Baktım! (...) Baktım! (...) Gözlerimi kaçırmaya çalıştım ama başaramadım. Ağladım galiba... Bilmiyorum... Yani, ağlamak nedir onu bilmiyorum... Gözyaşı, dudak titremesi... Öyle bir şeyler... Çocukken bilirdim ağlamanın ne olduğunu; süper bir şeydi... Salya

sümük ağlardım, annem hemen sarılırdı bana... Heinrich de sarılırdı... Saçlarımı okşarlardı. Hatta pizza yemeye giderdik üçümüz. Ben üç dilim verdim, Heinrich iki dilim, annem bir dilim... Toplam altı dilim. Yıllar sonra Johann yedi yaşına geldiğinde fark etmiştim pizzanın altı dilim olduğunu. Heinrich ile Johann ikişer dilim yemişlerdi, annemle ben birer dilim. O gün büyüdüğümü, bir kadın olduğumu anlamıştım.

(Durur.)

Zavallı Johann!

(Durur.)

Johann ölmeseydi ve annem de... Yani o zaman... *Weiss nicht*... Bilmem... O zaman hiç çıkmazdım bu yolculuğa... Geçmişi hiç merak etmemiştim. Neden merak edeyim? Bir annem vardı, Heinrich vardı, bir de kardeşim olmuştu...

(Durur.)

Zavallı Johann!

(Durur.)

Arkadaşlarım, arkadaşlarımla aileleri vardı. Heinrich'in ailesi vardı; Greta, Ann, Felix... *Ach, der süße Felix*... Her tarafımda insanlar vardı. Geçmiş yoktu, şimdi vardı... Adım hepsinin adından farklıydı, okuldakilerden falan farklıydı ama... Annemin de adı farklıydı. Hem farklı adlarımız sayesinde, özel bir dil oluşturmayı başarmıştık... Yani ben öyle sanıyordum... Yalnız kaldığımızda hep Türkçe konuşurduk... Türkçe gülerdik... Türkçe gülmekle, Almanca gülmenin farklı şeyler olduğunu annemle baş başa kaldığımız zamanlarda anlardım... Farklı dillerde, her şey farklıydı.

(Durur.)

Bir tek ölüm bütün dillerde aynıymış.

(Durur.)

Der Tod!

(Durur.)

Zavallı Johann!

(Durur. Sanki diyeceklerini diyecek hali kalmamıştır. Böyledir ya; düşünceler akıp gider de beden yetişemez onların hızına kimi zaman. Düşünmeye devam eder öyle anlarda insan. Dilediği kadar düşünür.)

Gelmezdim buraya, yine de gelmezdim. Annem bana o mektubu bırakmamış olsaydı... şey yapmadan önce... yapmasaydı... "Şimdi"yi yaşamaktan başka hiçbir şey düşünmezdim.

(Hareketlenir. Karanlığın içine yol almadan önce aklına takılan son soruyu sorar. Kusar.)

Günlerdir en çok duyduğum kelime metafor. *Metapher*... Tartışıyorlar, anlaşıyorlar... Oysa benim kafamda artık tek bir soru var: Peki, bir annenin intiharı neyin metaforudur?

(Ölüm kadar karanlık.)

11.

(Sahaf toparlanmakta. Kitapları kutulara koymaktadır belki... Koymadan inceler, içlerine bakar, arka kapaklarını okur... Rafların arasında hareketli... Genç Adam ise durur, bir köşeden izler bu karınca koşturmasını.)

GENÇ ADAM

Burayı kapatabileceğin hiç aklıma gelmezdi.

(Sahaf işine devam eder. Üzgün değildir. Hatta hiç görmediğimiz kadar neşelidir.)

SAHAF

Hep düşündüklerimiz olmuyor. (...) Sen ne yapacaksın peki?

(Genç Adam için bu soru önemli değildir, bu sorunun cevabı önemli değildir. Sahaf'ın gitmesidir önemli olan.)

GENÇ ADAM

Biliyorsun... Yazacağım...

SAHAF

Bu güzel...

(Elindeki kitabı kutuya koyar. Mutlu, kendisinden beklenemeyecek kadar rahat bir hareketle Genç Adam'a doğru ilerler.)

SAHAF

Bu çok güzel... Yazmayı sakın bırakma.

(Duraklar.)

Çünkü sen çok iyi bir yazarsın!

(Karanlık.)

12.

(Genç Adam ve Genç Kadın belirsiz bir alandadır. Bir hareketlilik vardır konuşmalarında... Bedenlerinde midir bu hareketlilik; bilinmez. Belki de sadece sözleri, sözlerin ağızlarından dökülüştündeki melodi hareketlidir... Bilinmez!)

GENÇ KADIN

Bütün bunlar o kadar sıradan şeyler ki...

GENÇ ADAM

Evet! Zaten güzel olan da bu değil mi? O sıradanlıkları görmüş olmam... Şu tuvalet meselesi örneğin! Sıradan... Çok sıradan... Ama günde bilmem kaç kere tuvalete gitmesi, her gidişinden önce dükkânı kilitlemesi, içeride dakikalarca kalması...

(Durur, bir an aklına gelir.)

Aslında bu yaşlılıktan da olabilir ama... Neyse... Sıradan! Bunların üstünde durmak gerekiyor. İyice deşmek. Parçalara ayırmak. Sonra birleştirmek. Ortaya çıkan yeni bütün, heyecan verici olmayabilir, hatta boktan bile olabilir. Olsun! Karakterin yaşaması için ağdalı romanlardaki, büyük söz söyleme meraklısı filmlerdeki gibi konuşmalar, tokat gibi patlayan olaylar beklemek yanlış... Yani sıradanın güzelliğine bakacaksın. Okuduğunun, izlediğinin şapkanı kafandan uçurmasını beklememelisin...

(Genç Kadın'ın "kafadan uçan şapka" benzetmesini anlayıp anlamadığını merak eder.)

Anlayabildin mi?

GENÇ KADIN

Anlatabildin... Galiba...

GENÇ ADAM

Yazdıklarımı okuyunca daha iyi anlarsın.

GENÇ KADIN

Ne zaman okuyacağım?

GENÇ ADAM

Romanı mı?

GENÇ KADIN
Hı-hı!

GENÇ ADAM
Bitmeden olmaz.

GENÇ KADIN
Ne zaman bitecek?

GENÇ ADAM
Ne zaman bitecek? Ne zaman? Ne zaman? Bilmiyorum.

(Bir an kapanırlar kendi dünyalarına. Kısa bir an. Sanki ikisi de birbirini duymaz olur. Böyledir; kimi zaman duymak istemeyiz beynimizde yankılananların dışındaki sesleri.)

GENÇ KADIN
Bunca zaman onun yanında olup da, bu kadar az şey bilmen garip!

GENÇ ADAM
Bütün sorun zamanda...

(Tekrar açılır kapılar. Yeniden aynı zemine ayak basarlar. Yüzleri, sesleri, nefesleri karşı karşıya gelir yeniden. Yeniden.)

GENÇ ADAM
Bütün sorun sonda... Sonunda.

GENÇ KADIN
Son mu?

GENÇ ADAM

Son! Romanın sonu. Durmadan değişiyor. İlk satırını yazdığım da... Hayır, hayır! Daha böyle bir romanın fikirleri uçuşurken kafamda bir son vardı. O son giderek etlendi, kanlandı, canlandı. Bir sabah *Tamam*, dedim, *işte bu, artık başlayabilirim...* Daha ilk satırları yazarken evet, daha ilk satırlarda o beni sarsan son uçup gitti. Gözümün önünde, düşüncelerimdeki çatlaklardan sızdı, yok oldu gitti. Artık romanımın bütününe ya da bir sayfasını... herhangi bir satırını düşündüğümde aklıma yeni bir son geliyor. Her gün yeni bir fikirle uyanıyorum... Aradan bir saat geçmeden, pat, başka bir fikir geliyor... Tam kalemi elime alıyorum, defterin başına oturuyorum...

GENÇ KADIN

Defter mi?

GENÇ ADAM

Defter! Daktiloda ya da bilgisayarda yazmayı sevmem ben... Alışkanlık; defter ve kalem... İşte tam defterin başına oturuyorum, pırrrr, tasarladığım son uçuvermiş, başka bir son gelmiş aklıma...

GENÇ KADIN

Eee?

GENÇ ADAM

Eeesi, sonunu bilmedikçe ilerleyemiyorum... Bir sonraki satırda ne yazacağımı bilmem için, romanın son sahnesi gözümün önünde olmalı. Net bir şekilde... Atmosfer, ışık, renk, kokular, sözler... Bir tablo gibi, bir film karesi gibi... Pırıl pırıl görmeliyim ve oraya doğru yürümeliyim... Satırlarım, kelimelerim, hecelerim beni o "son"a götürmeli. Ama bir gün öyle, bir gün böyle olunca...

(Umutsuz bir hareketle noktalar konuşmasını.)

GENÇ KADIN

Ama bu saçma...

GENÇ ADAM

Neden?

GENÇ KADIN

Saçma... Çünkü... Şey gibi... Nasıl anlatabilirim? Şey gibi... *Die Reise!* Yolculuk gibi... Yani yolculuk için, yolculuğu yapmak için sonunda ne olacağını bilmeye gerek yok ki! Anlatamadım değil mi? Şey işte... *Wie soll ich sagen...* Yaşamak gibi... Sonunda ne olacağını bilmiyoruz ama hepimiz yaşıyoruz.

GENÇ ADAM

Nasıl bilmiyoruz ya? Bal gibi biliyoruz. Hepimiz öleceğiz!

GENÇ KADIN

Ama nasıl? Hani şey dedin ya; bir tablo gibi görmek istiyorum. Göremezsın! Nasıl öleceğini bilmiyorsun. Evde, yolda, hastanede, trafikte, uçakta, yemek yerken, tuvalette...

(Bir an durur, mırıldanır; belli belirsiz.)

Belki sen de intihar edeceksin...

(Hemen sıyrılır bu sözün rahatsız edici, can acıtan havasından.)

Bilmiyorsun!

GENÇ ADAM

Öleceğiz işte! Hepsi bu! Sonu biliyoruz yani... Biliyorum!

GENÇ KADIN

Öleceğine göre, yaşarken her adımını bu sonu düşünerek mi atıyorsun?

(Böyle bir soru Genç Adam'ın aklına hiç gelmemiştir. İnançlıların ve inançsızların ayrı düzlemde sorguladıkları bir sorunun aklına hiç gelmemiş olması bile yeterince rahatsız eder Genç Adam'ı. Birden büyük, sarkaçlı bir saatin tik taklarını duyar kafasının içinde. Cevaplaması olanaksızdır bu soruyu. Kalır öyle... Susar...)

GENÇ KADIN

Son mu önemli, o sona nasıl bir yoldan geldiğin mi?

(Yenilgi acısı çöker Genç Adam'ın dudaklarının kenarına. Ellerine bakar bir an. Uzun sürmüş bir savaş sonrası, parmaklarına yerleşen barut lekelerine bakar gibidir. Sanki vızıldayan kurşunların arkalarında bıraktığı kızıl ışık gözlerine, nöbet gecelerinin yalnızlığı omuzlarına, ranza uykularının rahatsızlığı tenine sinmiştir. Son anda aklına "kendi duruşu" gelir; sivil bedenine döner ve cebinin bir kenarında unuttuğu cevap kırıntısını Genç Kadın'ın önüne döker.)

GENÇ ADAM

Yaşamda neyin önemli olduğu beni ilgilendirmez. Ama romanda son önemlidir. Ve iyi bir son yazmak çok zordur.

(Kapatılmış bir kitabın arkasında bıraktığı karanlık.)

13.

(Sahaf ve Genç Kadın kitapların tozunu alıyor. Hummalı bir çalışma var. Neşeli belki de... Derken Genç Adam giriyor içeri. Bir süre izliyor ikisini, sonra kucağındaki kediye okşayarak boşluğa bakıyor. Evet, bir kedi, neden olmasın. Arkadaki koşturmanın aksine kedi ve Genç Adam bahar sabahı kadar sakin. Kediyle konuşurmuş gibi mırıldanıyor Genç Adam.)

GENÇ ADAM

Artık gerçeğin sözlük tanımını ilgilendirmiyor beni. Ona şu âna kadar verdiğim rollerin anlamsızlığının da farkındayım. Merdivenin farklı basamaklarında yeniden, yeniden, yeniden yaratmaya çalıştım ama olmadı; olmazdı da... Ne yapsam da değişmez. Dert değil... Çünkü... Yaşamda neyin önemli olduğu beni ilgilendirmez. Ama romanda son önemlidir. Ve iyi bir son yazmak çok zordur.

(Kapatılmış bir kitabın arkasında bıraktığı karanlık.)

14.

(Sahaf ve Genç Kadın dükkândalar. Genç Kadın oturuyor, Sahaf ise döküm çıkarırcasına dolaşiyor kitapların arasında. Bu haliyle suçluyu sorgulayan polis gibi. Ama sadece "gibi." Çünkü sorgulanan belki de polisin kendisi...)

SAHAF

İstedğin kadar kalabilirdin...

(Duraklar.)

İstersen kalabilirsin.

(Bir tiranın zulüm ettiği köylülerden birine acıyıp da, yüce gönüllükle toprak bağısladığı göz yaşartıcı sahne... İşte, der herkes, *sonunda o da yüreğini güzelliklere açtı, iyinin yanındaki yerini aldı*. Ah, bağıslayıcı yüreklerin çıkarmayı reddettiği at gözlükleri! Yine de biri vardır onca köylünün içinde, gecikmiş vicdan muhasebelerinin hesabını tutan. O andan itibaren en yakın arkadaşı ironidir köylünün... Öylesine sığınır ki birbirlerine, *deli* der gören herkes içlerinden birine...)

GENÇ KADIN

Gerek yok buna... Bir şey halledemeyeceğim ortada... Biraz daha zaman geçse... ne olacak? Zaman neye yarar ki?

SAHAF

Unutmaya...

GENÇ KADIN

Sana göre unutmam gerekiyor değil mi? Unutmam... Neyi unutmamı istiyorsun? Olayları mı, kişileri mi? Hah, ne salağım! Birini unutunca diğersinin de anlamı kalmaz zaten...

(Giyindiğı ironi gömleği görünmez bir güç vermiştir sanki. Bir an duraklar.)

Kişisi unutulmuş olay, zıplamayı bilmeyen tavşan gibidir!

SAHAF

O ne demek?

GENÇ KADIN

Bilmem... Belki çocukluğumda duydum belki şimdi uydurdum. Galiba... ben de metafor yapmak istedim! Ne o? Yoksa metaforla konuşmama sinirlendin mi? Ah, sen konuşulduğu zaman değil yazıldığı zaman sinirleniyorsun...

SAHAF

Demek her şeyi konuşuyorsunuz.

GENÇ KADIN

Şunu konuşalım, bunu konuşmayalım diye bir derdimiz yok. Senin gibi değil o. Aklımıza ne eserse konuşuyoruz işte. Ne istiyorsak... Her konuda...

SAHAF

Gevezeler her konuda konuşur zaten.

GENÇ KADIN

Anladım! Şimdi anladım; konuşmayı unutmamı istiyorsun. Tabii ya, en çok buna sevinirdin. Konuşmayı unuttayım, dilimi unuttayım.

(Duraklar.)

Peki hangisini? Almancayı mı, Türkçeyi mi? Hangisini unutursam, o dile ait her şey silinecek değil mi? Örneğin Türkçeyi unutursam sen yok olacaksın. Almancayı unutursam Heinrich bir anda uçverecek. Ama bir sorun var: Annemi unutamam için hem Almancanın hem Türkçenin silinmesi gerekiyor... Bu ne demek? Dilimin yok olması gerekiyor.

(Duraklar.)

Anlamışım değil mi? Dilimin yok olması gerekiyor.

(Genç Kadın bütün bunları söylerken Sahaf arkasında durmaktadır. Bakar Genç Kadın'a, konuşurken vücudunun aldığı şekle bakar, ellerine bakar, omuzlarına bakar... Belki de rafların arasına gizlenmiş bir kitap da Sahaf'ı izlemektedir.)

SAHAF

Unutmak dilin içindedir, dışında değil ki...

GENÇ KADIN

Bravo... Nefis... Süper... Çok güzel laflar ediyorsun... *Tolles Gerede!* Büyük sözler... Ama ben bu anlamadığım sözleri duymak için gelmemiştim. Kafamdaki soruları cevaplamıyor olmanı bile umursamadım; *tamam*, dedim, *o da öyle bir adam... Annen öyleydi, annenin abisi böyleymiş, ondan daha fazlasını isteme...* Senin ilgisizliğini de dert etmedim... Gerçeklere gelince... Bura geldüğimde gerçekleri öğrenmekten başka derdim yoktu. Çok daha şey sahneler olacak sanıyordum... nasıl denir... *theatralisch...* mmm... dramatik sahneler... Aptallık etmişim! Bir son yazmışım, ona doğru yürümeye çalışmışım. Oysa hayat daha sıradan akabiliyor. Sıradan. Ağdalı romanlardaki, büyük söz söyleme meraklısı filmlerdeki gibi konuşmalar, tokat gibi patlayan olaylar beklemek yanlışmış... Yani sıradanın güzelliğine bakmalı insan. Şimdi daha mutluyum. Bana bir bok anlatmaya-çağını biliyorum ve bu beni ilgilendirmiyor artık. Senin derdin bu... Bana anlatmasan da, kendine her an anlatıyorsun...

(Durur, Sahaf'ın sözünü düşünür.)

Tabii ya, unutmak da dilin içinde. Bana anlatmadığın o bok, beyninin içinde. Düşünsene beynin tuvaletinden daha pis kokuyor!

(Bir kenara çökmüştür Sahaf. Uzun yol yürümüş bir seyyah. Soluklanır.)

SAHAF

Anlatsam... Anlatsam, o boku içimden çıkarsam, pislik, koku azalır belki... Rahatlarım... Bilmeyorum... Ama ya içimdekileri pislik olarak görmüyorsam? Kafamdaki bütün o görüntüler bildiğim en güzel kokuları, tattığım en delirtici lezzetleri getiriyorsa bana... Ya o bok dediğin şeyi, yeniden, delice yemek istiyorsam? Yeniden...

(Gri bir sessizlik çöker ruhlarına.)

Annen doğduğunda dört yaşındaydım. Ama çok net hatırlıyorum; o günden sonraki her şeyi hatırlıyorum. Sanki ben de o gün doğdum...

(Durur.)

Evdekiler doğum için hastaneye gittiklerinde komşuya bırakmışlardı beni. Melike Teyze... Hep naylon çorap giyerdi, geceliğinin altında bile naylon çorap olurdu. Neden şimdi bunu hatırladım, neden silinmiyor o görüntü aklımdan? Ne zaman naylon çorap giymiş bir kadın görsem canım acır, midem bulanır... Ne garip!

(Durur. Melike Teyze'nin naylon çoraplı bacaklarının arasında kaybolmaya yetecek kadar durur.)

Ne diyordum?

GENÇ KADIN

Annemin doğumunu anlatıyordun.

SAHAF

Annen... O kadar güzel bir bebektir ki. Çok güzel. Kokusu... çok güzel. Doğum günlerini hatırlıyorum... Çocukken, okul yıllarında... Genç bir kadın olduğunda... Her sene aynı şey olurdu: Pastasının üstüne hafifçe eğildi, bir elini şöyle göğsüne koyar, mumları söndürme-

den bana bakardı. Bana bakar, sonra bir an üfleyecekmiş gibi durur, gözlerini kapatırdı. Dilek tutardı. Her seferinde ne dilediğini öğrenmek isterdim. Hatta söylemesi için zorlardım onu... Bir kere bile söylemedi. Bir tanesini bile. Ben üstüne gittikçe susardı, saklanırdı... O kadar çok isterdim ki konuşmasını... Sesi... Sesini duymak...

(Sessizlik. Bir Bach füğünün huzuru sinmiş bir sessizlik. Sahaf'ın söyleyecekleri vardır. Nefes alışından bellidir bu. Genç Kadın bir ömür bekleyecek gibidir; duyacaklarından ürkse de... Tam Sahaf konuşmasına devam edecekken Genç Adam girer içeri; gürültüyle ve hızla... Yanında getirdiği dünyayla, dükkândaki dünyanın birbirinden ne kadar uzakta olduğunun farkında değildir. Neden olsun ki?)

GENÇ ADAM

Kusura bakmayın, acelem var...

(Bir cevap beklemeden tuvalete koşar. Sahaf ve Genç Kadın tamamlanamamışlık duygusuyla kalakalmışlardır. Boşluk. Önce bir işeme sesi gelir tuvaletten, ardından sifon gürültüsü, son olarak da kısa süreli bir musluk şırıltısı. Hepsini duyar Genç Kadın ve Sahaf. Birbirlerine bakmaya cesaret edemeden, yaşayan dünyanın sesleri içinde kaybolurlar. Genç Adam gelir.)

GENÇ ADAM

Kusura bakmayın ya! Öyle fırtına gibi daldım, merhaba bile diyemedim. Ne konuşuyordunuz?

(Sessizlik. Bakışlardaki huzursuzluk. Boşluk.)

GENÇ ADAM

Rahatsız ettim galiba! *Şeyden* mi... *şey* yapmamdan mı rahatsız oldunuz, varlığımdan mı?

(Karanlık.)

15.

(Genç Adam duruyor. Nasıl durduğu, nerede durduğu belirsiz. Ama biliyoruz ki gerçekliğin tam ortasında. Zamansız, mekânsız... değil. Her zaman bir zaman, her mekân bir mekân. Genç Adam konuşuyor.)

GENÇ ADAM

Dört kişi... Hayata bakışımı dört kişi değiştirdi... Gariptir, hepsi de erkek. Aslında bunu daha önce hiç düşünmemiştim. Üstünde dursam, derinine insem, nedenini bulabilirim.

(Düşünür.)

Belki de hiç tanımadığım babamın yerini dolduruyorlardır.

(Fazla üstünde durmaz bu konunun, derinine inmez.)

Birincisi annemin dayısıydı. Yıllardır görmüyorum. Öz dayısı mıydı, öylesine bir akraba mıydı bilmem, tek bildiğim pamuk gibi bir adamdı, Pamuk Dayı derdim zaten... Asıl adını öğrenmiştim ama unuttum, şu üç heceli, kallavi isimlerdendi... Pamuk Dayı'yla uzun uzun konuşulmazdı. Bir konuya başlardınız, daha ikinci cümlede, *bak aklıma bir hikâye geldi*, derdi. Tavuk budundan mı konuşuluyor, *tavuk budu deyince aklıma bir hikâye*

geldi, derdi. Hava harekâtı deyince aklıma bir hikâyeye geldi, çamaşır suyu deyince aklıma bir hikâyeye geldi. Bazen bir konu birden fazla hikâyenin anlatılmasına neden olurdu, bazen de aynı hikâyeyi birden fazla konu için anlatırdı. Yani tavuk budu deyince akla gelen hikâyeye, bisiklet zinciri deyince de akla gelebilirdi. Beni anlattıklarının en çok bu kısmı ilgilendirirdi. Bu üst üste binmeler. Çok etkilenirdim.

(Durur.)

Bir de annemin pek sevmediği ama benim bayıldığım bir akrabamız vardı. O da her durumu bir atasözüyle açıklardı. Yağmurun şiddetinden beklenmedik bir boşanma haberine, kabarık gelen faturadan lezzetsiz pişirilmiş yemeğe, her şey için bir atasözü vardı kafasında. Siz şöyle, şöyle, şöyle oldu dersiniz, o hemen cevabı yapııştırır: *Köpeğin ağzında fildişi bulamazsın... Tak! Apışıp kalır insan... Peki, bakın böyle bir şey duyduk, sizce bu doğru mudur? En kısa yol için de en uzun yol için de önce ilk adım atılır.* Etkileyici... Bu üst üste binme durumu atasözlerinde de geçerliydi, yani bir atasözü birden fazla durumun cevabı olurdu. Örneğin biri ben iflas ettim dese, biri de çocuğum olmuyor dese, yorum aynı olurdu: *Sen ağacını sula, elbet dalına kuşlar konacaktır.*

(Durur. Bu atasözlerinden yıllar sonra, yeniden etkilenmiş gibidir.)

Sonra futbol delisi bir arkadaşım vardı. Ben futboldan anlamam... Ama bu arkadaşım yüzünden her bir bokunu öğrenmiştim. Çünkü her konuyu futbol terimleriyle açıklardı. Her konuyu, akla gelebilecek her konuyu... Diyelim biri patronundan zam istemeye gidecek, bu hemen bir tavsiyede bulunurdu: *Orta sahan rakip defansa baskı uygulasın, çok sıkışırsan kanatları kullan.*

(Durur. Bu sözün karşılığını bulmaya çalışır. Anlam, öyle her arandığı yerde bulunan bir kuş değildir.)

Önce bir anlam veremezsiniz bu sözlere ama biraz düşününce... Orta saha... Kanatlar...

(Anlam, çok uzaklarda kanat çırpılmaktadır.)

Biraz garip... Olsun... Yine de etkilenirdim bu yorumlardan. Özel gelirdi bana. Gerçi bir süre sonra bunun futbol bilgisinden kaynaklanmadığını anladım, herhangi bir konuda bilgili olan herkes yapabiliirdi bunu. Şey denebilir... mesleki benzetmeler... Profesyonel benzetmeler demek daha doğru herhalde... Neyse... Gemiciler ya da banka memurları da aralarında böyle özel bir dille konuşabilir... Ama benim arkadaşım futboldan anlıyordu ve ben benzetmelerinden etkileniyordum. Tabii ki çakışmalar orada da vardı... Âşık olan birine de işsiz kalan birine de aynı şeyi söylerdi; *maçın doksan dakika olduğunu unutma, sakin ol, son saniyede bile gol atabilirsin...*

(Futboldan hâlâ anlamamaktadır. Garip gelir söylediği bu sözler... Gülümser.)

Dördüncü kişi...

(Durur.)

Dördüncü kişi... hikâyeleri, atasözlerini, benzetmeleri elimden aldı. Karşılığında sözlük tanımlarını verdi... Yani... vermeye çalıştı.

(Durur.)

Dördüncü kişi... sözlük tanımlarından dışarı çıkmak istemez. Aslında onunla tanışana kadar diğerlerinin hayatımda ne denli önemli bir yer tuttuklarının farkında değildim. Bu sözlük tanımı meselesi, benzetmelerle, hikâyelerle, futbolla falan gevşemiş olan düşünce dünyama soğuk suyla duş aldırıldı... Gerçi bu da benzetme oldu ama... Neyse! Konu ne olursa olsun, *ne demek istiyorsun, der, bana sözlük tanımını söyle.. Yalnızlığı hangi anlamda kullandın? Kalabalığı hangi anlamda kullandın?* Böyle bir baskı, çağrışımları, benzetmeleri yok eder tabii. Bir gün sordum, *neden böyle yapıyorsun*, diye... *Herkesin bilgisi sı-*

nırları içinde konuşmasını istiyorum, dedi, saklanmaların önüne geçmeye çalışıyorum. Saklanmak; kendini saklamak, gizlemek... Gerçekliğin ortak bir paydadan uzaklaştırılmasından, herkesin dilinde farklılaşmasından rahatsızlık duyuyor. Biraz karışık bir konu... Ayrıca ondan söz ederken ortak payda dediğimi duysa buna da kızar. İşin garibi şiiri bana sevdiren de o oldu. *Metaforlardan hoşlanmıyorsun ama şiire tapıyorsun, bunda bir tuhafılık yok mu* dediğimde, şiir metafor değildir, gerçeğin ta kendisidir, demişti. Acayip büyük laflar... Hâlâ anlayabilmiş değilim...

(Kısa bir süre anlamak için çaba sarf eder. Belli ki bu konu ne zaman aklına gelse kısa bir kararsızlık yaşamaktadır.)

Hepsinden çok etkilendim... Ne garip, hepsinin de erkek olması daha önce dikkatimi çekmemişti... Dört kişi... Kafamı karıştıran dört kişi...

(...)

Dördüncü kişi...

(Kendi kendine mırıldanır...)

Saklanmalar ve çakışmalar...

(Tekrar konuşmasına döner...)

Dördüncü kişi...

(Sözlerini toparlayabilmek için sağa sola bakar... Gözleri gökyüzüne takılır bir an. Durduğu belirsizliğin üstünü kaplayan gökyüzü. Dikkati dağılır.)

Hava ne kadar garip bugün. Sabah güneşliydi, şimdiyse fırtına kopacak gibi...

(Birden gözleri parlar.)

Fırtına dedim de, aklıma bir hikâye geldi...

(Fırtına öncesi, sonsuz karanlık.)

(Genç Kadın oturmaktadır, Sahaf ise bir köşeye çökmüştür. Kitapların sesleri dolaşmaktadır aralarında. Hâlâ. Boşlukta kaybolmaya mecali kalmayan sözler. İnsanlar kendilerini tekrar eder kimi zaman. Sesler yankılanır. Zaman bir yerde durmuş gibi olur; yalandır bu. Durmaz zaman.)

SAHAF

Annen... O kadar güzel bir bebektir ki. Çok güzel. Kokusu... Çok güzel. Doğum günlerini hatırlıyorum... Çocukken, okul yıllarında... genç bir kadın olduğunda... Her sene aynı şey olurdu: Pastasının üstüne hafifçe eğildi, bir elini şöyle göğsüne koyar, mumları söndürmeden bana bakardı. Bana bakar, sonra bir an üfleyecekmiş gibi durur, gözlerini kapatırdı. Dilek tutardı. Her seferinde ne dilediğini öğrenmek isterdim. Hatta söylemesi için zorlardım onu... Bir kere bile söylemedi. Bir tanesini bile. Ben üstüne gittikçe susardı, saklanırdı... O kadar çok isterdim ki konuşmasını... Sesi... Sesini duymak...

(Sessizlik. Bir Bach füğünün huzuru sinmiş bir sessizlik. Sahaf'ın söyleyecekleri vardır. Nefes alışından bellidir bu. Genç Kadın bir ömür bekleyecek gibidir; duyacaklarından ürkse de... Tam Sahaf konuşmasına devam edecekken... aralarından bir gölge geçmiş gibi, belli belirsiz ürperir ikisi de. Bedenini arayan bir gölgenin fırtınası, korumasız kalmış yüreklerini üşütür sanki.)

SAHAF

Kafamı dinlemek istediğimde de tam tersi olurdu; çenesi düşerdi. Odamız küçücüktü. Ben duvar tarafında

yatardım, o pencere kenarında. Çok severdi pencereden dışarı bakmayı. Ellerini başının üstüne koyar, sağa sola sallanarak sokağı seyredirdi. Kanatlarını açmış, kafesinden kaçmaya hazırlanan bir kuşa benzetirdim öyle zamanlarda onu. Pencereyi açsam, odanın kapısını aralasam gidecekmiş gibi gelirdi. Sonunda gerçekten uçtu...

GENÇ KADIN

Aramadın mı onu? Annen, baban, sen? Aramadınız mı? O, sizin öldüğünüzü söylerdi ama ölmemiştiniz; yaşıyordunuz... *Ich versteh's nicht!* Hiç mi merak etmediniz?..

(Cevabını bulamayacak sorular uçuşmaya başlamıştır artık. Genç Kadın soracak, Sahaf saklanacak; sözleri bir türlü birbirine ulaşmayacaktır.)

SAHAF

Yataklarımıza uzanıp kitap okuduğumuz saatleri hatırlıyorum. Tam kitabımın satırları arasında kaybolmuşken bir ses, ona bakmamı söylerdi... Yan yatmış, dizlerini karnına çekmiş olurdu; tek eliyle tutardı kitabı, cildini kırar, sayfalarını buruştururdu. Ona baktığımı fark edince arkasını döner okumaya devam ederdi. Duruşunu hiç değiştirmeden, buzdan bir kalıp gibi. Kalkıp dokunmak istedim ona; korkardım.

GENÇ KADIN

Senden bir kere bile söz etmedi. Bir kere bile. Anne-si babası ölmüştü, sense hiç yoktun. Ölmemiştin çünkü doğmamıştın.

SAHAF

Korkuyla uyanırdı çoğu gece. Kâbuslar... Yanına gitmek, sakinleştirmek, onu kâbusların karanlığından uzak-

laştırmak isterdim; izin vermezdi. Susar, arkasını dönerdi. Kâbuslarını da anlatmazdı. Ben yoktum onun için. Yoktum...

GENÇ KADIN

Yoktun... O mektubu bıraktığı güne kadar olımadın. Mektupta neler yazdığını hiç sormadın. Buraya gelmemin nedenini hiç sormadın.

SAHAF

Her sabah yatağını toplarken şarkı söylerdi. Mırıldanır gibi... Sesi titreyerek...

GENÇ KADIN

Evden ayrıldıktan sonra neler yaşadığını hiç mi merak etmedin? Almanya'ya nasıl gittiğini, neden gittiğini? İlk çocuğunu nasıl doğurduğunu? Nerede doğurduğunu? O çocuğun kim olduğunu? Heinrich ile tanışmasını, evlenmesini...

SAHAF

Kitaplarına dokunmama izin vermezdi. Bir sabah kalktığımda... Yatağı dağınıktı... Yoktu... Kitapları yoktu... Pencereden baktım, gözüm önce gökyüzüne takıldı... Uçtuğunu düşündüm... Sonra karşı kaldırımdaki çöp varilinin içinde alevler gördüm. Fırladım sokağa. Pijamalarım, terliklerimle... Kitaplarını yakmıştı... Elimi ateşe sokmaya, kitapları kurtarmaya çalıştım. Alevler... Burarlardadır, dedim, yakındadır, uzaklaşmış olamaz. Sokağın başına kadar koştum, terliklerim fırladı ayağımdan... Bir ekmek fırını arabası geçti yanımdan, adamlar garip garip baktı, sokak köpekleri havladı... Yoktu! O an anladım ki...

(Sessizlik. Bir Bach füğünün huzuru sinmiş bir ses-

sizlik. Sahaf'ın söyleyecekleri vardır. Nefes alışından bel-
lidir bu. Genç Kadın bir ömür bekleyecek gibidir; duya-
caklarından ürkse de... Tam Sahaf konuşmasına devam
edecekken Genç Adam girer içeri; gürültüyle ve hızla...
Yanında getirdiği dünyayla, dükkândaki dünyanın birbi-
rinden ne kadar uzakta olduğunun farkında değildir. Ne-
den olsun ki?)

GENÇ ADAM

Kusura bakmayın, acelem var...

(Bir cevap beklemeden tuvalete koşar. Sahaf ve Genç
Kadın tamamlanamamışlık duygusuyla kalakalmışlardır.
Boşluk. Önce bir işeme sesi gelir tuvaletten, ardından
sifon gürültüsü, son olarak da kısa süreli bir musluk şırıl-
tısı. Hepsini duyar Genç Kadın ve Sahaf. Birbirlerine
bakmaya cesaret edemeden, yaşayan dünyanın sesleri
içinde kaybolurlar. Genç Adam gelir.)

GENÇ ADAM

Kusura bakmayın ya! Öyle fırtına gibi daldım, mer-
haba bile diyemedim. Ne konuşuyordunuz?

(Sessizlik. Bakışlardaki huzursuzluk. Boşluk. Karanlık.)

17.

(Sahaf yalnızdır. Önünde kitaplar. Elindeki kitabın
arasından bir fotoğraf çıkarır. İnceler bir süre. Fotoğrafta
sanki bir kız çocuğu vardır; ne kadar görmek istesek de
başaramayız. Belki de şu anda bir kız çocuğunun fotoğ-

rafına bakmasını istediğimiz için böyle düşünmekteyiz. Bilinmez... Fotoğrafı, kitabın sayfaları arasına koyar. Yüz yüze geldiği sayfanın çağrısına yenik düşer. Bir süre okur. Elindeki kitap nedir? Bilinmez... Kimse göremez kitabın kapağını, sayfalarını, satırlarını... Bir tek Sahaf'tır o ânın sırrına eren... Bakışlarını, düşüncelerini kitaptan ayırabildiği anda, onu da diğerlerinin yanına atıverir. Yüzünde yıllar önce yapılması gereken bir şeyi, geç de olsa yapıyor olmanın huzuru vardır. Cebinden bir paket kibrit çıkarır. Kibriti çakar... Karanlık... Kibritin zayıf ışığı, deniz feneri gibi ışıldar bir süre...)

18.

(Genç Kadın ve Genç Adam gecenin bir köşesinde.)

GENÇ ADAM

Senin gelişinle her şey değişti... Kafam karmakarışık oldu... Tamam, sen gelmeden önce de pırıl pırıl değildi ama... Yine de fena gitmiyordum... Bir "son" oluşmaya başlamıştı... Şimdi ne yapacağımı bilmiyorum. Seni bu romanın dışında tutmam mümkün değil. Ama romanın bütününde öyle bir duruşun oldu ki, işin içinden çıkamıyorum... Nasıl anlatsam? Varlığın okurda ister istemez bir beklenti yaratacak. Bir sahaf var, genç bir adam var ve birdenbire genç bir kadın çıkageliyor. İp üstünde yürüyen iki cambazın hikâyesi aniden değişiyor. Artık bir üçgen var ortada. Yani... Nasıl anlatsam? İşin ilginç üçgenin iki köşesi birbirine daha yakın... Farkındasın, aramızda bir yakınlaşma oldu... Tamam, aslında başka bir nedenle buradasın ama ondan uzaklaştıkça bana yaklaşıyorsun... Gezi-

yoruz, konuşuyoruz, yazdıklarımı okuyorsun. Sen de anlatıyorsun; annen, kardeşin, Heinrich... Okuduğun üç-beş kitaptan söz ettiğinde elim ayağıma dolanıyor... Bunun romanımdaki karşılığını tahmin edemezsin... Sadece romanımda da değil, heyecanlandırıyor bu beni. Sen kitaplardan söz ederken... Nasıl desem... bir garip oluyorum... Bu heyecanlar, garip duygular bir şekilde giriyor romana. Bu durumda basit bir sorum var; okurun beklentisi ne olacak? Cevap belli: Elbette genç kadın ile genç adam arasında bir şeyler yaşanmasını isteyecekler. Aşk... Tutku... Hatta ateşli bir sevişme sahnesi... Ve ben okurun bu isteğini karşılayacak gibi görüneceğim... Belli bir noktaya kadar çıkaracağım, çıkaracağım, çıkaracağım... Tam bekledikleri şey olacakken... Pat! Ters köşe...

GENÇ KADIN

Bu okuru aldatmak değil mi?

GENÇ ADAM

Aslında okurun ne istediğini düşünerek yazdığım için kendimi aldatmış oluyorum.

GENÇ KADIN

Anlamıyorum dediklerini... Düşünme o zaman okuru... İçinden ne geliyorsa onu yaz... Onu yaşa!

GENÇ ADAM

İşte orası kolay değil... Kafamda hep romanım var. Sana bakarken bile gözümün önünde kelimeler uçuşuyor.

(Genç Kadın biraz üzölmüş gibidir buna... Neden acaba?)

GENÇ KADIN

Wirklich?

(Genç Adam, Genç Kadın'ın gözlerindeki üzüntüyü görür elbette. Korkar biraz bu üzüntüden. Hem üzüntüden hem de yaklaşmakta olan fırtınadan...)

GENÇ ADAM

Yani, elbette güzelliğinin önüne geçemiyor kelimeler ama... Of! Kafam karıştı.

GENÇ KADIN

Peki, bütün yaşadıklarının romanına girmesi gerekiyor mu?

GENÇ ADAM

Asla! Gerçeği yazmak değil, gerçeği yeniden yaratmak derdindeyim.

(Genç Kadın, Genç Adam'a doğru yanaşır. Dokunacak, kucağına oturacak mesafededir. Kur değildir bu. O ânın öyle yaşanmasına olan inancın verdiği güçtür. Böyle bir güce sahip olmak, oldukça güçtür.)

GENÇ KADIN

Peki, gerçeği yaşamak?

(Genç Kadın bir ata biner gibi oturur adamın kucağına. Fırtına kopmuştur artık. Şimşekler, gök gürlemeleri önce korkutur insanları, sonra adlandırılmayan bir huzur çöker ruhlara. Fırtınanın ardı güneştir, der eskiler. Budur belki de huzurun nedeni. Genç Adam, sessiz kabullenir bu daveti. Genç Kadın, gömleğini çıkardığında şimşekler yerini ürpertici bir karanlığa bırakmışlardır.)

(Sahaf duruyor. Yanındaki ayaklı askıda bir ceket, bir gömlek, bir kravat... Üstündeki gündelik kıyafetlerini –belki bir gömlek ve bir yelek– çıkarıp bembeyaz gömleği, asil kravatı ve kalıbıyla göz dolduran ceketini giyecek. Soyunmaya başlıyor. Soyundukça, yıllardır dükkânda giydiği o ezberlenmiş giysilerinden arındıkça konuşmaya başlıyor. Sahaf konuşuyor.)

SAHAF

Babamı takım elbisesiz gördüğüm bir an bile hatırlamıyorum... Beyaz gömlek, kravat, koyu renk takım elbise... Her gün, her saat... Sabah odasından giyinmiş çıkardı, akşam odasına girinceye kadar da takım elbisesi üstünde olurdu. Cumartesi-pazar da aynıydı. Her gün, her saat... Pazar günleri sahile götürürdü bizi. Ben balık tutanlara bakardım, kız kardeşim denizin dalgalarına, babam da karşı kıyıya... Saatler boyu dururduk öyle; konuşmadan. Sigara üstüne sigara içer, soru sormamıza kızar, balık tutanlarla ya da seyyar satıcılarla konuşmamıza izin vermezdi. Köstekli saatine baktığında eve dönme zamanımızın geldiğini anlardık. Yine konuşmadan, yine soru sormadan, biz önde o arkada eve dönerdik. Çocuklar, derslerinin başına; baba, pencerenin kenarındaki koltuğunda kitaplarla dolu dünyasına... O kitap okurken evde ölüm sessizliği olurdu. Zaten ev her zaman sessizdi. Bir takım elbise kadar sessiz...

(Duraklar.)

Bir gün koltuğunda elinde sönmüş bir sigarayla bulduk. Sigaranın ateşi ceketine düşmüş, koca bir delik açmıştı. Ölmüştü... *Âdetler böyledir, babamı yıkamaya sen girmelisin*, dedi birileri. *Yüzüne bak*, dediler. Yüzüne bak-

madım, gözlerimi çıplak bedeninden alamıyordum. Derisi soyulmuş bir hayvan gibiydi. *Keşke takım elbisesiyle gömseydik*, dedim; dinlemediler. Cenazede takım elbise giydim. Sonra eve dönüp babamın koltuğunda kitap okudum. Ağlamadım.

(Takım elbisesini giymiştir. Duraklar.)

Ama o gittiğinde çok ağladım. Bir sabah kalktığımda... Yatağı dağınıktı... Yoktu... Kitapları yoktu... Pencereden baktım, karşı kaldırımdaki çöp varilinin içinde alevler gördüm. Fırladım sokağa. Pijamalarım, terliklerimle... Kitaplarını yakmıştı... Buralardadır, dedim, yakındadır, uzaklaşmış olamaz. Sokağın başına kadar koştum, terliklerim fırladı ayağımdan... Yoktu! O an anladım ki...

(Duraklar.)

Gitmemeliydi. Yine her gece karşılıklı uzanıp kitap okumalıydık. Kitapların ciltlerini kırmasına bile kızmazdım. Bilerek yapıyorum, demişti, bilerek, isteyerek... Beni üzecek şeyler yapmaktan zevk alıyordu. Olsun. Yine de gitmeseydi. Konuşmazdı benimle... Annemle de, babamla da... Kimseyle... Demek konuşması için evdeki dilden çıkması gerekiyormuş... Başka bir dilde, başka insanlarla, başka erkeklerle...

(Duraklar.)

O gece konuşmuştu ama... Bağırmişti hatta... Bağırmasını istememiştim ki...

(Duraklar.)

O gittikten sonra hiç takım elbise giymedim.

(Ses, düşünceden daha fazla rahatsızlık verir çoğu zaman. Düşünceler gemi aızıya almış at gibi koşarken rahatsız olmaz da insan, zihindekiler söze döndüğünde bir titreme gelir. Kimse kimseyi duymak istemez. Kimse karanlık anılarını duyurmak istemez. Susar. Susuyor Sahaf.)

Bugünlerde hava çok kararsız. Bir güneşli, bir bulut-

lu. Her an fırtına kopacak gibi. Babam öldüğünde de böyleydi hava, o gittiğinde de...

(Gözü bulutlarda kalır bir süre...)

Belki de benim için hava hep böyleydi... Her gün, her saat...

(Karanlık.)

20.

(Genç Adam oturmuş. O konuşurken yavaşça Genç Kadın ve Sahaf gelir, ayakta dururlar. Üçgenin birbirine eşit mesafede duran köşeleri gibidirler.)

GENÇ ADAM

Hava ne kadar garip bugün. Sabah güneşliydi, şimdiyse fırtına kopacak gibi...

(Birden gözleri parlar.)

Fırtına deyince aklıma gelen tek hikâye buydu. Aslında tek istediğim mutlu, kahkaha atmaktan korkmayan hatta deyim yerindeyse komik birer kelebek olan insanların hikâyesini anlatmaktı. Komik kelebekler... Metaforun son durağı. Ne kadar çabalasam da büyük sözler etmeden yazamıyormuşum. Bir yerde durmayı bilmem gerekiyor. Öğrenmem gerekiyor.

(Ayağa kalkar. Gitmek üzereyken Genç Kadın'a ve Sahaf'a bakar. Biraz da büyük bir söz etme gayretiyle fısıldar.)

Yine de unutmamalı; fırtınayı anlatan hiçbir hikâye, yağmur yağmadan bitmez.

(Yağmurun ilk damlaları, karanlıkta dans etmeye başlamıştır bile...)

21.

(Genç Kadın ve Sahaf yalnız kalmışlardır. Artık sadece sözler vardır.)

GENÇ KADIN

Çay içilmezdi bizim evde... Nefret ederdi annem.

SAHAF

Çocukken hep çay içerdi oysa... içerdik.

GENÇ KADIN

Kokusuna bile dayanamadığını söylerdi. Garip! Çay içmeyi değil ama bu kokuyu özleyeceğim.

SAHAF

Gerçekten mi?

GENÇ KADIN

Yanlış anlama. Burayı demedim. Bu kokuyu dedim. Burayı özlemeyeceğimi söylememe gerek yok herhalde.

SAHAF

Yok.

GENÇ KADIN

Seni ilk gördüğüm anda böyle olacağını anlamalıydım.

SAHAF
Nasıl?

GENÇ KADIN
Böyle işte... *Lösungslos*... Çözümsüz.

SAHAF

GENÇ KADIN
Mektupta neler yazdığını hiç merak etmedin mi?

SAHAF
Bilmem...

GENÇ KADIN
Stimmt! Bilmezsın. Merak edip etmediğini bile bilmezsın. Aslında sen merak da etmezsın. Anneme ne olduğunu, benim neden buraya geldiğimi... Ama ben bazı şeyleri merak ediyorum...

SAHAF
Ne? Neyi?

GENÇ KADIN
Nasıl anlatsam... Mımm!.. Bir insan nasıl senin gibi olabilir? Neden olduğunu değil, nasıl olduğunu merak ediyorum... Arada fark var değil mi?

SAHAF
Var. Galiba.

GENÇ KADIN
Senin kadar akıllı değilim. Ama ne demek istediğimi

anlıyorsundur. O mektupta neler yazdığını, yani, annemin neler yazmış olabileceğini bal gibi biliyorsun. Bal gibi...

SAHAF

GENÇ KADIN

Doğru kullandım mı bu lafı?

SAHAF

Deyim... Doğru kullandın.

GENÇ KADIN

Benim neden buraya geldiğimi, ne öğrenmek istediğimi de bal gibi biliyorsun.

SAHAF

GENÇ KADIN

Artık deyimleri de yerinde kullanıyorum değil mi? Ne yazık... Döndükten sonra hiç kullanmayacağım. Çünkü annem yok artık. Annem öldü. İntihar etti. Johann'ın cenazesinden sonra odasına kapandı, bir daha da çıkmadı. İki tane mektup yazdı; biri Heinrich'e, biri bana. Sonra da iki kutu ilaç içti. Uyku ilacı. Bir değil, iki kutu. Kurtarılmaktan korkuyordu belli ki. Odaya girdiklerinde yerde bulmuşlar, kusmuş, ağzından köpükler çıkıyormuş. Ne acayip değil mi; annem ölmüş ama köpükler yaşamaya devam ediyormuş.

SAHAF

Ben...

GENÇ KADIN
Rahatsız mı oldun?

SAHAF
Sus!.. Yeter!..

GENÇ KADIN
Rahatsız olman için anlatmadım. Gerçekler bunlar. Yoksa şey demem mi rahatsız etti... Köpükler yaşıyor-muş... O gerçek değil. O... o metafor. Sevmediğin şey. Sen hep gerçeklerin anlatılmasından yanasın. O zaman biz de gerçekleri konuşmaya devam edelim...

SAHAF
Gerçeğin ne olduğunu benim kadar iyi bilemezsin.

GENÇ KADIN
Bilemem tabii. Bilemem. O yüzden buraya geldim. Bildiklerinin birazını anlatacağını düşünmüştüm. Olma-dı. Sustun. Şey yaptın... saklandın. Benim bildiklerim sıradan şeyler. Kardeşimin beklenmedik ölümü. Anne-min intiharı. Bir mektup. Mektupta yazanlar... Sıradan şeyler. Bir sürü insanın başına geliyordur. Mektubu oku-maya başladığımda... Sıradan şeyler bunlar, dedim kendi kendime. Şu karşı dairede oturan kadının da başına ben-zer şeyler gelmiş olabilir. Arada bir selamlaşırız, galiba noterde çalışıyor. Eminim onun da annesi intihar etmiş-tir. O da annesinin geçmişini hızlıca yazıldığı belli olan bir mektuptan öğrenmiştir. O da annesinden geriye ka-lanların izini sürmek için dünyanın bir başka köşesine gitmiştir. Sıradan şeyler bunlar...

SAHAF
Ne yazıyordu?

GENÇ KADIN
Efendim?

SAHAF
Mektupta... Ne yazıyordu?

GENÇ KADIN
Ne oldu? Neden birden merak ettin? Sıradan şeyler ilgini mi çekiyor? Yoksa o çok iyi bildiğin gerçekleri bir de benden mi duymak istedin?

SAHAF
Çok acımasısızsın.

GENÇ KADIN
Acımasız? Yani kötüyüm öyle mi? Yo! Galiba değilim. Öyle olsaydım, daha ilk gün, şu kapıdan girer girmez anlatmaya başlardım. Mektupta yazanları... Senin için düşündüklerimi... Anlatmadım ama! Durdum. Bekledim. Kitaplarının arasında dolaşmanı, çay içmeni izledim. Konuşmanı bekledim. Sessizliğini dinledim.

SAHAF
Şimdi de intikam alıyorsun.

GENÇ KADIN
İntikam? Almalı mıyım?

SAHAF
Bilemiyorum.

GENÇ KADIN
Neden intikam dedin? Bak, dilin sana neler söylüyor... Ne demiştin? "Unutmak dilin içindedir, dışında de-

ğil." Unutamıyorsun belki de... Ancak birileri intikam alırsa rahatlayacaksın. İstedğin bu değil mi? Birileri gelsin, sana bir şey yapsın... şey... hatırlayamadım... şey ödetsin...

SAHAF

Bedel.

GENÇ KADIN

Ya! İşte öyle. Birileri sana bedel ödetsin, sen de rahatla. Ödedim de, yaptıklarımın bedelini ödedim. Artık rahatım. Yine kitaplarımın arasında dolaşabilirim, bardak bardak çay içebilirim, kendimi tuvalete kilitleyip saatlerce orada kalabilirim.

SAHAF

Ben... bedel ödedim.

GENÇ KADIN

Annemin gidişyle mi? Yapma! Aptalca konuşma. Büyük laflar bunlar. O kocaman romanlardan öğrendğin sözler. "Ben bedel ödedim." Sen bir bok yapmadın. Şimdi de benim bağırp çağırmamı, bu kitapları sağa sola savurmamı, sana küfretmemi, yüzüne tükürmemi bekliyorsun.

İntikam almalıyım değil mi? O zaman bitecek. İçindeki bok dışına çıkacak. Ne kadar basit değil mi? Basit. O kötü kokulardan kurtulacaksın... Ama öyle olmayacak. O pisliklerle yaşamaya devam edeceksin. Ben şu kapıdan çıkıp gideceğim, sense ölünceye kadar bu zavallı dükkânda, pisliğinin içinde yaşayacaksın.

SAHAF

GENÇ KADIN

Gerçekler... En sevdiğin söz. Gerçek! "Benim gerçeğim" dediğin şeyin kocaman bir metafor olduğunu bilmek ne fena!

SAHAF

Gidiyor musun?

GENÇ KADIN

Çok bile kaldım burada. Çay kokusunu özleyecek kadar çok... Belki başka şeyleri de özlerim... Ama artık gitmeliyim. Evimi özledim.

(...)

GENÇ KADIN

Her şeyi biliyorsun... Doğru... Biliyorsun... Peki annemin... annemin... buradan ayrıldığında... yani o gece-den sonra arkasına bakmadan kaçtığına... ilk çocuğuna... kızına... hamile olduğunu da biliyor muydun?

(Söyleyecek söz kalmamıştır. Sessizlik kadar acımasız bir karanlık.)

22.

(Şaşırtıcı bir sıcak. Oysa günlerdir yüzünü göstermiyordu güneş. Kimi zaman olur böyle; en soğuk günlerin orta yerinde ısınır hava. Belki de sırf insanların şaşırması, alıştıklarından uzaklaşması, hatta abartılı bir yorum olmazsa, dengesizleşmesi için böyle yapıyordur. Ama oyun

oynamayı sürdürecektir. Sıcaklık tam ruhları yumuşatmaya, bedenleri gevşetmeye başladığı anda, soğuk bir rüzgâr esecektir. Kuzeyden gelen, başka coğrafyalardan ödünç alınan bir rüzgâr. İnsanlar farkına varamaz bunun; sıcak ne zaman battaniye gibi yayılır, soğuk ne zaman hafızayı dondurur... Bir tek hayvanlar, bir tek hayvanlar bilir gökyüzünün şımarık oyunlarını... Genç Adam, uzun süredir içilmemiş bir çay gibi, soğuk-kekremsi-yalnız oturuyor...)

GENÇ ADAM

Bir sürü şey şaşırtır beni... O kadar kolay ki bir olayın kafamı karıştırmaması... Bir konuşmanın... Bir görüntünün... Gazetede okuduğum bir haberden sonra günlerce kendime gelemediğim olur bazen. Hemen şunu sorarım kendime; bu okuduklarımı ben yazsam inandırıcı olur muyum? Kurmaca bir metinle hayatı ne kadar karşılaştırebilirim? Karmaşık bir konu...

(Bir süre dolanır. Bir şey düşünmektedir belli ki. Bir şey?)

Ne kadar çabalasam da büyük sözler etmeden yazamıyormuşum. Öğrenmem gereken ne çok şey var!

(Karanlığa doğru yol alır, bir beden yoktur artık ortada. Sadece bir ses. Sadece bir ses.)

Fırtınayı anlatan bütün hikâyelerin sonunda mutlaka yağmur yağar mı?

(Dükkân. Kitaplar. Artık hepsi yorgun. Sahaf masasının yanındaki sandalyede oturuyor. Üstünde takım elbise. Elinde ciltli, güzel bir defter. Okuyor... Dükkânın yalnızlığı sifon ve musluk sesiyle bölünüyor. Genç Adam geliyor içeri, elinde bir havlu. Masanın başına geçiyor. İki bardak çay koyuyor. Şekeri kırıyor; yarısı kendi bardağına, yarısı Sahaf'inkine. Karıştırıyor. Sahaf'ın yerine oturuyor. Çaylarını içiyorlar. Sahaf'ın gözü defterin son sayfalarında...)

GENÇ ADAM

İyi demleyememişim... Çiğ çiğ kokuyor...

(Cevap vermiyor Sahaf. Okuduğu metnin dünyasından kopmuyor. Çiğ çiğ kokan çayını yudumlayarak okumaya devam ediyor. Onun çayı içtiğini görünce, Genç Adam da yudumlamaya devam ediyor; yüzünü ekşiterek. Bir süre sonra okuması bitiyor Sahaf'ın. Kapatıyor defteri, masaya koyuyor. "Nasıl olmuş?" demiyor Genç Adam. Hatta neredeyse ilgisiz.)

SAHAF

Çok güzel olmuş...

GENÇ ADAM

Güzel!

SAHAF

Etkileyici... İnandırıcı...

GENÇ ADAM

Garip!

SAHAF
Neden?

GENÇ ADAM
Metaforlar...

SAHAF
Hepsi çok sarsıcı... Güzel...

GENÇ ADAM
Aklıma gelen bütün metaforlar... Hepsini yazdım...
ve bitti... Artık metafor yok!

SAHAF
Bitti öyle mi?

GENÇ ADAM
Çay da demini almamış zaten...

SAHAF
Yazmayacak mısın artık?

(Genç Adam yavaşça kalkar yerinden. Cevabını vermek istemediği bir sorudan kaçış ânıdır bu. Yarısi içilmiş çay bardağını tepsiye koyar, Sahaf'ın bardağını da kaldırır. Sahaf defteri eline alır. Suç mahallinde bulunmuş bir kanıtı gösterir gibi sallar...)

SAHAF
Yazmayacak mısın?

(İki adam bir süre bakar birbirlerine. Uzun ya da kısa. Sadece bakarlar.)

GENÇ ADAM

Geç oldu... Kapatalım mı artık?

SAHAF

Sen bilirsin...

GENÇ ADAM

Kapatalım.

(Artık gitme zamanı gelmiştir. Sahaf dükkânını bitmeyecek karanlığına terk etmeden önce, Genç Adam masanın üstünde duran defteri alır, raflardan birine, diğer kitapların yanına yerleştirir. Sahaf ve Genç Adam yoktur artık. Sadece tozlu kitapların nöbet tuttuğu karanlık sahaf dükkânı. Karanlık. Sahaf.)

Epilog

Çocuklar oynuyor kapının önünde. Hâlâ. Biraz sonra anneler babalar işten dönecek, eve girme saati gelecek. Masaların başında geçen günün hesaplaşması yapılacak. Karanlık ruhların borçları alacakları yemek tabaklarının altlarına, odaların silinmeyi unutmuş köşelerine kaçacak. Hesap bir türlü denkleşmeyecek. Sıkıntı büyüyecek. Ödenemeyecek borçların vadesi yaklaştıkça karanlık çoğalacak. Önce çocukların odasını kaplayacak siyah bulut. Yatakların altına, kitaplıkların raflarına, yastıkların kıvrımlarına... çocukların hayatına yerleşecek.

Derken bir gün fırtına kopacak... Evlerin çatıları uçacak, dükkânların kepenkleri paramparça olacak...

Neyse ki sonrasında yağmur yağacak.

Yağmur yağacak mı?

*Yekta Kopan, kent insanının
değişik ruh hallerini başarıyla
yansıttığı öyküleriyle son yıllarda
adından en çok söz ettiren
yazarlarımızdan biri.*

Fotoğraf: Cansu Boğuşlu

Yaşamadığım bir çocukluğu, yazarak yeniden kurgulamaya çalıştığımı ne ona söyledim ne de sana. Çocukluğumdan aklımda kalan tek şey, kaçıp gitmek düşüncesi. Evden, okuldan, sokaktan, misafirlikten, kavgalardan, ölümlerden, arkadaşlarımdan, ailemden, çevremden kaçıp gitmek. Şu anda bunları yazarken gülüyorum. Farklı olmayı yanlış anladığım gibi, kaçmayı da yanlış uyguladım. Hep kendime kaçtım. İçimi kendimle doldurmaktan daha fazlası gelmedi elimden.

Edebiyat kimileri için tehlikeli bir oyundur, kimileri içinse yolları çatallanan bir bahçe. Yazarın hayalinde kurduğu dünyalar yavaş yavaş okurun zihnine sızar ve onu değiştirir. Oyuna katılan okur için mucizelerle dolu o bahçede gezinmek eşsiz bir deneyimdir. Borges'in ayak izlerinde yürüyen, Kafka'nın atmosferini soluyan, Atay'ın ironisiyle acı acı gülümseten ama aslında sadece kendisi olan öykülerinde okuru, oyuna davet ediyor yazar. Kurmaca yazarlığında yetkinliğini önceki kitaplarıyla kanıtlamış olan Yekta Kopan, oyunlarla, göndermeler, dipnotlarla, kolajlarla, parodilerle yaptığı yolculuğun seyir defterini sunuyor *Karbon Kopya*'da. Öykünün sınırlarını sorgulatan metinler arasında hatta türler arasında bir maceraya dönüşen bir yolculuk bu.

Kapak resmi: CANSU BOĞUŞLU

ISBN 978-975

15 TL
KDV DAHİL

9 789750